

**Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης**  
**Σχολή Διοίκησης & Οικονομίας – Σ.Δ.Ο**  
**Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων**



**Πτυχιακή Εργασία**

**Θέμα:**

**Περιβαλλοντολογική Διαχείριση-Διοίκηση στο**  
**ξενοδοχειακό τομέα:**

Περιβαλλοντολογική διαχείριση-διοίκηση των Ελληνικών  
ξενοδοχείων.

Συγκριτική μελέτη με ξενοδοχεία του Λονδίνου.

Από την Α. Σταυροπούλου  
ΑΜ: 3331 Πτυχίο

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2011

Δήλωση:

Δηλώνω ότι όλο το μέρος αυτής της εργασίας είναι δικό μου, εκτός και αν αυτό έχει γνωστοποιηθεί συγκεκριμένα εντός του κειμένου.

Κανένα μέρος της εργασίας που αναφέρεται στο σύγγραμμα δεν έχει κατατεθεί ως δικαιολογητικό σε αίτηση για κάποιο άλλο πτυχίο σε αυτό ή οποιοδήποτε άλλο εκπαιδευτικό ίδρυμα.

Υπογραφή.

## **Περιεχόμενα**

### **Κεφάλαιο 1ο Εισαγωγικά στοιχεία, ορισμοί, η φύση και ο σκοπός της μελέτης**

**1.1** Εισαγωγή

**1.2** Γενικά

**1.3** Μερικοί ορισμοί –

1.3α Τι σημαίνει «περιβάλλον»

1.3β Τι είναι τα eco-hotels και ποια τα κριτήρια τους

1.3γ Ορισμός του οικοτουρισμού

**1.4** Χαρακτηριστικά οικοτουρισμού.

**1.5** Θετικά και αρνητικά του Ελληνικού τουρισμού

**1.6** Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του οικοτουρισμού, προϋποθέσεις και λόγοι ανάπτυξης του.

1.6α Πλεονεκτήματα οικοτουρισμού

1.6β Μειονεκτήματα οικοτουρισμού

**1.7** Προϋποθέσεις ανάπτυξης του οικοτουρισμού

**1.8** Λόγοι ανάπτυξης του οικοτουρισμού

**1.9** Οικοτουρισμός και προϋποθέσεις

**1.10** Κύρια χαρακτηριστικά του οικοτουρισμού

**1.11** Ορισμός του προβλήματος

**1.12** Θεωρίες σχετικές με το πρόβλημα

**1.13** Γενικού στόχοι

**1.14** Σκοπός της εργασίας

### **Κεφάλαιο 2ο Επισκόπηση βιβλιογραφίας, ανάλυση των δεδομένων**

**2.1** Συμβατότητα-σύγκλιση των επιχειρησιακών και των περιβαλλοντολογικών θεμάτων

**2.2** Νομοθεσία

**2.3** Ευρωπαϊκή Κοινότητα

**2.4** Αντίδραση του ξενοδοχειακού χώρου

**2.5** Περιβαλλοντολογικές λογιστικές διαδικασίες

**2.6** Περιοχές απόκλισης μεταξύ του ξενοδοχειακού τομέα και της περιβαλλοντολογικής διαχείρισης

**2.7** Ενεργητικές και μη ενεργητικές αντιδράσεις

**2.8** Περιβαλλοντολογική διαχείριση

**2.9** Δραστηριότητες περιβαλλοντολογικής διαχείρισης

**2.10** Πλεονεκτήματα της περιβαλλοντολογικής διαχείρισης

**2.11** Μειονεκτήματα της περιβαλλοντολογικής διαχείρισης

**2.12** Συμπέρασμα

### **Κεφάλαιο 3ο-Μεθοδολογία-τρόποι έρευνας**

- 3.1 Πρωτογενής έρευνα
- 3.2 Δευτερογενής έρευνα
- 3.3 Μοντέλο της διαδικασίας έρευνας
- 3.4 Εγκυρότητα και αξιοπιστία
- 3.5 Συμπέρασμα

### **Κεφάλαιο 4ο- Ανάλυση & παρουσίαση αποτελεσμάτων πρωτογενούς έρευνας-1<sup>ο</sup>** **Μέρος περίπτωση Αγγλίας**

### **Κεφάλαιο 4ο- Ανάλυση & παρουσίαση αποτελεσμάτων πρωτογενούς έρευνας-2<sup>ο</sup>** **Μέρος – περίπτωση Ελλάδας (Κως)**

### **Κεφάλαιο 5 - Συμπεράσματα και Συστάσεις**

- 5.1 Πλεονεκτήματα Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης
- 5.2 Σύνοψη και Συμπέρασμα
- 5.3 Μειονεκτήματα της Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης
- 5.4 Περιορισμοί κόστους
- 5.5 Περιορισμοί πόρων
- 5.6 Περιορισμοί της Συμμετοχής των υπαλλήλων, των φιλοξενούμενων, και της διοίκησης.
- 5.7 Προτάσεις
- 5.8 Σύντομο Τελικό Συμπέρασμα

### **Παραπομπές**

### **Βιβλία/ Άρθρα / Πηγές Διαδικτύου**

### **Ερωτηματολόγιο**

## 1.1 Εισαγωγή

Το πρώτο κεφάλαιο είναι σχεδιασμένο για να αναλύσει τη δομή της έρευνας, που είναι τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της περιβαλλοντολογικής διαχείρισης σε ξενοδοχεία πολυτελείας.

Ο κύριος σκοπός είναι η παρουσίαση του αντικειμένου της μελέτης και η αναγκαία υποδομή για την έρευνα.

Οι στόχοι της έρευνας αυτής παρουσιάζονται στο κεφάλαιο αυτό περιληπτικά για τον τρόπο που θα λειτουργήσει η μελέτη αυτή.

## 1.2 Γενικά

Ο τουρισμός βρίσκεται σε στενή εξάρτηση από το φυσικό περιβάλλον, και μάλιστα σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις σε ποσοστό 90%. Αυτό σημαίνει ότι το φυσικό περιβάλλον αποτελεί βασική παράμετρο της τουριστικής ανάπτυξης μιας περιοχής ή διαφορετικά, το «κεφάλαιο» της, το οποίο ο τουρισμός καλείται να αναδείξει και να αξιοποιήσει, με σκοπό να παραχθούν οικονομικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και περιβαλλοντικά οφέλη. Κατα συνέπεια, αν αποσκοπούμε στην αειφορία των ωφελειών που προέρχονται από το τουρισμό, τότε θα πρέπει πρωτίστως να εκμεταλευτούμε αιφροτικά το διαθέσιμο φυσικό «κεφάλαιο» έτσι ώστε να είναι σε θέση να προσφέρει αενάως τις ίδιες τουλάχιστον υπηρεσίες. Η αειφορικότητα στις ανωτέρω περιπτώσεις επιτυγχάνεται όταν οι σχέσεις τουρισμού και φυσικού περιβάλλοντος είναι αρμονικές και έχει επιτευχθεί μεταξύ τους ισορροπία. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι οι ευρισκόμενοι εν λόγω παράγοντες σε κατάσταση ισορροπίας, δεν μπορεί να επιδιωχθεί η μονομερής ανάπτυξη του τουρισμού, διότι θα υποχρεωθούμε να λειτουργήσουμε σε βάρος του φυσικού περιβάλλοντος αξιώνοντας περισσότερους φυσικούς πόρους ή υποβαθμίζοντας τους.

Στη χώρα μας, η επιθυμητή ισορροπία δεν επιτεύχθηκε μέχρι σήμερα, ίσως και να μην επιδιώχθηκε. Είναι χαρακτηριστική η υπερσυγκέντρωση τουριστών και η σημαντική περιβαλλοντολογική επιβάρυνση ορισμένων περιοχών, οι οποίες αναπτύχθηκαν επιλεκτικά και μονομερώς, σε αντίθεση με άλλες περιοχές εξίσου αξιόλογες που παρέμειναν αναξιοποίητες και περιβαλλοντικά «άθικτες». Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η Ρόδος το 1999 δέχτηκε 8πλάσια τουριστική ένταση σε σχέση με την αντίστοιχη μέση ένταση της χώρας. Η εικόνα, με κάποιες αποκλίσεις, είναι παρόμοια και στις λοιπές παραθαλάσσιες περιοχές, αν λάβουμε υπόψη ότι το 90% του τουρισμού της χώρας μας έχει σαν κύριους προορισμούς τα νησιά και το παράκτιο χώρο. Η υπερσυγκέντρωση τουριστών σε ορισμένες περιοχές και η κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών της ζήτησης συνοδεύτηκε με αύξηση των επεμβάσεων στο φυσικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα των εμφάνιση σοβαρών περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων και απώλειων. Ενδεικτικά αναφέρουμε τη καταστροφή βιοτόπων, τη μείωση της βιοποικιλότητας, τη ρύπανση των υδάτων και γενικότερα την απαξίωση του φυσικού περιβάλλοντος. Τη κρισιμότητα της κατάστασης θα τη συνειδητοποιήσουμε αν λάβουμε υπόψη μας ότι σε επίπεδο χώρας υφίστανται ήδη ένα υψηλό ανταγωνιστικό δυναμικό μεταξύ τουρισμού και φυσικού περιβάλλοντος, πολύ περισσότερο στο παράκτιο χώρο, όπου ο τουρισμός παρουσιάζει πολλαπλάσια ένταση (Πίνακας Α).

Χώρα	Βιοποικιλότητα	Πίεση Τουρισμού	Ανταγωνιστικό Δυναμικό
Βέλγιο	μέση	μέση	μεσαίο
Δανία	μέση	μέση	χαμηλό
Γερμανία	μέση	μέση	μεσαίο
Φιλανδία	χαμηλή	χαμηλή	χαμηλό
Γαλλία	υψηλή	υψηλή	υψηλό
Ελλάδα	υψηλή	υψηλή	υψηλό
Ιρλανδία	χαμηλή	χαμηλή	χαμηλό
Ιταλία	υψηλή	υψηλή	υψηλό
Μάλτα	υψηλή	πολύ υψηλή	υψηλό
Ολλανδία	μέση	μέση	μεσαίο
Πορτογαλία	μέση	υψηλή	μεσαίο
Ισπανία	υψηλή	υψηλή	υψηλό
Μεγάλη Βρετανία	μέση	υψηλή	μεσαίο

Πηγή: World Conservation Monitoring Center 1994

Η αλήθεια είναι ότι η χώρα μας έχει πλούσια χλωρίδα καθώς αριθμεί 6.000 είδη, εκ των οποίων το 1/10 είναι ενδημικά κατατάσσοντας τη χώρα μας στη δεύτερη θέση από άποψη βιοποικιλότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Σύμφωνα με τον ειδικό σε θέματα μάρκετιν καθηγητή Κόλτερ, ο οικοτουρισμός δύναται να μετεξελιχθεί σε κορυφαίο εθνικό προϊόν της χώρας μας. Ο ισχυρισμός αυτός δεν απέχει από την πραγματικότητα αν λάβουμε υπόψη :

- Ότι η εξέλιξη του τουρισμού προσανατολισμένου προς τη φύση είναι ένας από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους τομείς της τουριστικής οικονομίας, η αξία του οποίου εκτιμήθηκε το 1988 στο 1 τρις δολάρια σε παγκόσμιο επίπεδο.
- Την περίπτωση της Αυστρίας, χώρα εξίσου ορεινής, χωρίς το πλεονέκτημα της θάλασσας έχει καταφέρει να αναδειχθεί και να αξιοποιήσει άριστα το φυσικό της περιβάλλον, μέσα από έναν αυστηρό περιβαλλοντολογικό σχεδιασμό και έχει δραστηριοποιηθεί έντονα προς την κατεύθυνση του οικοτουρισμού, αξιοποιώντας συστηματικά τις διαγραφόμενες τουριστικές τάσεις, με προοπτική να καταστεί ο οικοτουρισμός ο κυριότερος άξονας της τουριστικής της πολιτικής στη τρέχουσα δεκατία. Το αποτέλεσμα της μακρόπνοης, διορατικής και συνεπούς πολιτικής που εφαρμόζει , φαίνεται από τη συμβολή του τουρισμού στην οικονομία της χώρας. Τα έσοδα από το τουρισμό καλύπτουν το 15% του ΑΕΠ, ενώ στη χώρα μας , με πολύ μεγαλύτερες δυνατότητες, τα έσοδα είναι μόλις 5%.

Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη μας ότι:

- ☒ Ο τουρισμός στην Ελλάδα έχει αναδειχθεί σε μια μεγάλη εθνική βιομηχανία, που συνεισφέρει σημαντικά στην οικονομία, την απασχόληση, την ευημερία αλλά και την προβολή της χώρας μας.

- ✘ Ο εμπλουτισμός της τουριστικής προσφοράς και η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου επιβάλλεται για οικονομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς λόγους.
- ✘ Η εφαρμογή της Agenda 21 απαιτεί την πλήρη ενσωμάτωση της αειφορικής ανάπτυξης στην τουριστική βιομηχανία
- ✘ Οι πολιτικές και δράσεις της Ε.Ε επιτάσσουν την ενσωμάτωση των αρχών αειφορίας, τόσο στην στρατηγική και τις πρακτικές ανάπτυξης του τουριστικού τομέα όσο και στην προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος ως πολύτιμου τουριστικού πόρου.
- ✘ Η βελτίωση της ποιότητας του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος έχει ζωτική σημασία για την επιτυχία των τουριστικών προορισμών της χώρας και αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επίτευξη της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.
- ✘ Ο οικοτουρισμός αναγνωρίζεται διεθνώς ως βασικό μέσο μεγιστοποίησης των οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών ωφελειών και αποφυγής των αρνητικών επιδράσεων και αδυναμιών του παρελθόντος.
- ✘ Η χώρα μας διαθέτει ένα μοναδικό οικοτουριστικό «προϊόν» που στοιχειοθετεί και το συγκριτικό της πλεονέκτημα, το οποίο όμως παραμένει αναξιοποίητο.
- ✘ Η εφαρμογή της Agenda 21 απαιτεί επιπλέον άμεση δράση για την κατάλληλη διαχείριση των ορεινών πόρων και την κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη των ορεινών πληθυσμών.

Η ευδόωση, όμως, μιας τέτοιας προσπάθειας προϋποθέτει τη λήψη μέτρων, τα οποία επιγραμματικά θα μπορούσαν να είναι τα εξής:

1. Εφαρμογή μιας οικοτουριστικής πολιτικής, με σεβασμό στη φυσική και στην πολιτισμική μας κληρονομία, η οποία να ενισχύει τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.
2. Συμμετοχή στη διαμόρφωση πολιτικής, στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση οικοτουριστικών προτάσεων όλων των εμπλεκόμενων φορέων (επιστημονικοί, επιχειρηματικοί, μη κυβερνητικές οργανώσεις, ΕΟΤ, τοπικοί παράγοντες κτλ)
3. Καταγραφή και ταξινόμηση του οικοτουριστικού προϊόντος κατά αντικείμενο, βαθμό ευαισθησίας και φυσική χωρητικότητα.
4. Ιεράρχηση των οικοτουριστικών προορισμών και περιβαλλοντικός – χωροταξικός σχεδιασμός των δράσεων.
5. Σύνταξη αυστηρών προδιασγραφών σχετικά με τα έργα υποδομής-ανωδομής και οικοτουριστικής χρήσης,
6. Παροχή κινήτρων για τη δραστηριοποίηση των τοπικών κοινωνιών.
7. Συγκρότηση επιτροπής, με εξειδικευμένα στελέχη, παρακολούθησης και ελέγχου της εκτέλεσης; Των έργων και μετέπειτα της τουριστικής χρήσης των περιοχών.
8. Ενεργοποίηση και ευαισθητοποίηση των επιχειρηματιών και των τοπικών κοινωνιών σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και γενικότερα οικοτουριστικής συμπεριφοράς.

9. Ενεργοποίηση στα θλήματα του οικοτουρισμού των αρμόδιων περιφερειακών και νομορχιακών δημοσιών υπηρεσιών, οι οποίες διαθέτουν εξειδικευμένο προσωπικό και πολυετή πείρα.
10. Ετήσιος απολογισμός της συνολικής πείρας του οικοτουρισμού (έργα, τουρίστες, θετικά ή αρνητικά σημεία), με σκοπό να υπάρχει σαφής εικόνα της εξέλιξης, να προωθούνται ενδεχόμενες βελτιώσεις ή να γίνονται έγκαιρα οι απαραίτητες διορθώσεις.

### 1.3 Μερικοί ορισμοί.

Σε αυτή τη παράγραφο θα δούμε κάποιους βασικούς ορισμούς και εισαγωγικές έννοιες που πρέπει να γνωρίζουμε.

#### 1.3α Τι σημαίνει «περιβάλλον»

Περιβάλλον κατά το λεξικό του Τριανταφυλλίδη είναι το σύνολο των συνθηκών και των παραγόντων μέσα στο οποίο δημιουργείται, υπάρχει και αναπτύσσεται κάποιος ή κάτι, το σύνολο δηλαδή των φυσικών συνθηκών και παραγόντων που επιδρούν στους ζωντανούς οργανισμούς

#### 1.3β Τι είναι τα eco-hotels και ποια τα κριτήρια τους

Ο ορισμός eco hotel χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα ξενοδοχείο ή όποιας άλλης μορφής κατάλυμα που έχουν κάνει σημαντικές περιβαλλοντολογικές βελτιώσεις προκειμένου να ελαχιστοποιήσει τις επιπτώσεις του στο περιβάλλον. Ένα οικο-ξενοδοχείο θα πρέπει να ικανοποιεί τα ακόλουθα κριτήρια:

- Ενσωμάτωση των πολιτιστικών εκτιμήσεων
- Πρόβλεψη για οικονομικό αντάλλαγμα προς την τοπική κοινότητα
- Αποδεδειγμένη συμβολή στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος
- Να είναι απόλυτα προσαρμοσμένο με το φυσικό περιβάλλον
- Οικολογική βιωσιμότητα
- Παροχή εκπαιδευτικών προγραμμάτων περιβαλλοντολογικής κατάρτισης

Αυτά τα ξενοδοχεία πρέπει να πιστοποιούνται ως πράσινα από κάποιο τρίτο ανεξάρτητο οργανισμό. Παλαιότερα ως eco hotels παρουσιάζονταν καταλύματα που λόγω της θέσης τους, και ο σχεδιασμός τους ήταν εμπνευσμένος από το τοπικό τρόπο κτισίματος.<sup>1</sup>

Τα πράσινα ξενοδοχεία ακολουθούν αυστηρές κατευθυντήριες γραμμές για να εξασφαλίσει ότι οι πελάτες του μένουν σε μια ασφαλή, μη τοξικά και σωστά ενεργειακά αποδοτική μονάδα. Παρακάτω θα βρείτε μερικά βασικά χαρακτηριστικά ενός πράσινου ξενοδοχείου.

- Χρήση μη τοξικών υλικών καθαρισμού και απορυπαντικά
- 100% βιολογικά βαμβακερά λινά (σεντόνια, πετσέτες, στρώματα κτλ)

<sup>1</sup> [http://en.wikipedia.org/wiki/eco\\_hotel](http://en.wikipedia.org/wiki/eco_hotel)

<http://www.ecotour.gr/index.php?newlang=greek> Προϋποθέσεις και προοπτικές ανάπτυξης του οικοτουρισμού  
Αθανάσιος Καραμέρης καθηγητής του τμήματος Δασολογίας και φυσικού περιβάλλοντος ΑΠΘ.



- Περιβάλλον μη καπνιστών .
- Οργανικό σαπούνι και amenities τα οποία δεν είναι σε ατομικές συσκευασίες για τη μείωση των αποβλήτων.
- Κάδους ανακύκλωσης στα δωμάτια και στους κοινόχρηστους χώρους του ξενοδοχείου
- Επαναχρησιμοποίηση των λινών (πετσετών και σεντονιών ) για τη μείωση κατανάλωσης νερού ( Να ξεκαθαρίσουμε ότι προκειται στην ουσία για μη καθημερινή αλλαγή των λινών του δωματίου)
- Ενεργειακά αποδοτικούς λαμπτήρες
- Μεταφορά με οικολογικά οχήματα (εντός του ξενοδοχείου και συγκεκριμένα σε resort hotels)
- Να σερβίρονται οργανικά και τοπικά προϊόντα.
- Βιολογικά ανακυκλωμένο νερό το οποίο χρησιμοποιείται για πότισμα, καθάρισμα κτλ

### 1.3γ Ορισμός του οικοτουρισμού ή εναλλακτικού τουρισμού

Ο τουρισμός στην Ελλάδα θεωρείται η βαριά βιομηχανία της χώρας μας.

Υπάρχουν πολλοί ορισμοί που έχουν δοθεί κατά καιρούς από διάφορες αυθεντίες του τουριστικού τομέα, παρόλα αυτά εμείς θα δώσουμε αυτόν που έχει κυριαρχήσει.

Ο εναλλακτικός τουρισμός είναι μικρής κλίμακας, μη συμβατικής φύσης, μη μαζικής εξειδίκευσης καθώς κοινωνικά και περιβαλλοντολογικά ευαίσθητο με σεβασμό για το περιβάλλον και τη τοπική κοινωνία.

Ο ορισμός σχετικά με τον οικοτουρισμό όπως δόθηκε στο Συνέδριο του Παγκοσμίου Οργανισμού Τουρισμού (WTO) στο Κεμπέκ. Ο οικοτουρισμός «αγκαλιάζει» τις αρχές του βιώσιμου τουρισμού και τις ακόλουθες αρχές που τον διακρίνουν από την ευρύτερη έννοια του βιώσιμου τουρισμό

- Συμβάλει ενεργά στη διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, να περιλαμβάνει τις τοπικές και γηγενείς κοινότητες στο προγραμματισμό του , την ανάπτυξη και λειτουργία που συμβάλλουν στην ευημερία τους, να ερμηνεύει τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά του προορισμού στον επισκέπτη.
- Παραχωρεί καλύτερες υπηρεσίες στους ανεξάρτητους ταξιδιώτες καθώς επίσης στους σε μικρού μεγέθους ομάδες οργανωμένους.

Ο οικοτουρισμός είναι βιώσιμος τουρισμός, που ακολουθεί τις εξής σαφείς διαδικασίες κατά πρώτον εξασφαλίζει την προγενέστερη ενημερωμένη συμμετοχή όλων των συμμετεχόντων μέσα από ίση, ενεργή και αποτελεσματική συμμετοχή και κατά δεύτερον προάγουν την όλη διαδικασία για τους γηγενείς λαούς και την τοπική κοινότητα να ελέγχουν και να διατηρήσουν τα ιδιαίτερα στοιχεία συμπεριφοράς και κουλτούρας.<sup>2</sup>

<sup>2</sup> [www.ecotour.gr/definition.doc](http://www.ecotour.gr/definition.doc)

#### 1.4 Χαρακτηριστικά οικοτουρισμού.

Ο οικοτουρισμός αποτελεί μια ειδική κατηγορία εναλλακτικού τουρισμού, που αναπτύχθηκε στις αρχές τις δεκαετίας του '90. Λόγω του νεαρού της ηλικίας, αλλά και της φύσης του, δεν έχει ακόμη διαμορφωθεί ένας κοινά αποδεκτός ορισμός, σε αντίθεση με τα γενικά χαρακτηριστικά του, τα οποία θα μπορούσαν να συνοψιστούν στα εξής:

- Περιλαμβάνει όλες τις μορφές τουρισμού που βασίζονται στη φύση, στις οποίες το κύριο κίνητρο των τουριστών είναι η παρατήρηση και η εκτίμηση της φύσης, καθώς επίσης και οι παραδοσιακοί πολιτισμοί που κυριαρχούν στις φυσικές περιοχές.
- Περιέχει επιστημονικά, εκπαιδευτικά και διερευνητικά χαρακτηριστικά.
- Είναι συνήθως οργανωμένος σε μικρές ομάδες από εξειδικευμένες και μικρές τοπικές επιχειρήσεις.
- Ελαχιστοποιεί τις αρνητικές επιδράσεις πάνω στο φυσικό και κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον.
- Υποστηρίζει τη προστασία των φυσικών περιοχών :
  - παράγοντας οικονομικά οφέλη για τις τοπικές κοινωνίες, τους οργανισμούς και τους φορείς διαχείρισης φυσικών περιοχών που αποσκοπούν στη διατήρηση και προστασία,
  - παρέχοντας εναλλακτική απασχόληση και ευκαιρίες εισοδήματος για τις τοπικές κοινωνίες
  - αυξάνοντας την ευαισθησία των τοπικών κοινωνιών και των τουριστών για τη διατήρηση των φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων.

Από τα χαρακτηριστικά τα οποία προαναφέρθηκαν καταστείται σαφές ότι ο οικοτουρισμός εμφανίζεται μεν ως τουρισμός φύσης, αλλά με στοιχεία ρυθμιστικά ή αειφορικότητας.

#### 1.5 Θετικά και αρνητικά του Ελληνικού τουρισμού

Παρακάτω σας παρουσιάζουμε τα θετικά στοιχεία του Ελληνικού τουρισμού

- Σημαντικός τουριστικός προορισμός παγκοσμίως
- Πολύ σημαντικοί ιστορικοί και πολιτιστικοί πόροι
- Αφθονία και ποικιλομορφία φυσικών πόρων
- Ευρύτατη παραγωγή προϊόντων πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα στο πλαίσιο των τελευταίων τάσεων διατροφής
- Δημιουργία, τα τελευταία χρόνια, σημαντικών επιχειρήσεων όλων των κλάδων για προσέλκυση ειδικού τουρισμού, αναβάθμιση και εκσυγχρονισμού μονάδων.

Τα αρνητικά στοιχεία του Ελληνικού τουρισμού δυστυχώς υπερτερούν των θετικών στοιχείων

- Ελλείψεις σε κοινωνικές υποδομές, εξοπλισμό, συναφή υπηρεσίες
- Αδυναμίες οργάνωσης και λειτουργίας επιμέρους τουριστικών κλάδων που οδηγούν σε χαμηλής ποιότητας τουριστικό προϊόν
- Περιορισμένη διεύρυνση τουριστικού προϊόντος σε νέες κατηγορίες και νέες αγορές.
- Χαμηλή ημερησία δαπάνη και μικρή διάρκεια παραμονής εισερχόμενου τουρισμού
- Χαμηλή ανταγωνιστικότητα τουριστικού προϊόντος
- Εξάρτηση από μεγάλα πρακτορεία διεθνούς τουρισμού
- Έλλειψη κατάλληλα εκπαιδευμένου ανθρώπινου δυναμικού τόσο σε αριθμό όσο και σε σύνθεση
- Άνιση ανάπτυξη μεταξύ περιφερειών της χώρας
- Κόπωση των τουριστών από προϊόντα του μαζικού τουρισμού αλλά και από τους παραδοσιακούς χώρες υποδοχής
- Αυξανόμενη ευαισθητοποίηση σε θέματα ποιότητας του περιβάλλοντος. Οι επισκέπτες αποφεύγουν περιοχές με προβλήματα ρύπανσης καθώς και περιοχές υπέρ εμπορευματοποίησης, απαιτώντας περισσότερες αυθεντικές εμπειρίες.

#### 1.6 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του οικοτουρισμού, προϋποθέσεις και λόγοι ανάπτυξης του.

Υπάρχουν πολλά πλεονεκτήματα που προσφέρει ο οικοτουρισμός, τα οποία υπερτερούν των μειονεκτημάτων του, αρκεί να εφαρμόζονται σωστά οι αρχές που τον διέπουν.

Ο οικοτουρισμός είναι ακόμα υπο διερεύνηση και υπο εξέταση καθώς είναι ένα σχετικά νέο είδος τουρισμού και με όχι τόσο ευδιάκριτα όρια καθώς πολλοί οργανισμοί, εταιρείες ακόμα και χώρες επωφελούνται από το γεγονός αυτό. Επίσης πολύς κόσμος προσπαθεί να καταλάβει τι ακριβώς είναι ο οικοτουρισμός και αν μπορούν να εμπιστευτούν το πλήθος των πληροφοριών που τους δίνονται μέσα από διάφορα έντυπα (πχ διαφημιστικές μπροσούρες). Το βασικό πρόβλημα είναι ότι υπάρχουν πολλοί που επωφελούνται από την ιδέα του οικοτουρισμού και άλλοι που προσπαθούν να κάνουν το καλύτερο για το περιβάλλον. Για αρχή ας συζητήσουμε τα πλεονεκτήματα του οικοτουρισμού πριν και κατόπιν τα μειονεκτήματα του και τις επιπτώσεις του οικοτουρισμού.

### 1.6α Πλεονεκτήματα οικοτουρισμού

Αν ο οικοτουρισμός εφαρμοστεί σωστά οι στόχοι του είναι να βοηθήσει το περιβάλλον, η διατήρηση των φυσικών πόρων, καθώς και η οικονομική ενίσχυση στη τοπική οικονομία και κοινότητα. Ο οικοτουρισμός είναι μια βιομηχανία που βγάζει πολλά χρήματα από τουρίστες που αναζητούν περιβαλλοντολογικά φιλικές διακοπές ή και άλλες δραστηριότητες. Τα χρήματα από τον οικοτουρισμό θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη διατήρηση της φύσης, της πανίδας και της πανίδας και τους φυσικούς πόρους της Γης καθώς και να βοηθήσει τις τοπικές κοινωνίες. Φυσικά κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει στην πραγματικότητα καθώς ο ντόπιος πληθυσμός σπάνια επωφελείται από την ανάπτυξη της οικονομίας τους καθώς και σε αυτή τη περίπτωση αυτοί που καρπώνονται το μεγαλύτερο μερίδιο κέρδους είναι οι μεγάλες επιχειρήσεις και οι εν γένει επενδυτές.

### 1.6 β Μειονεκτήματα οικοτουρισμού

Αν ο καθένας προσπαθεί να κάνει ότι καλύτερο το πιο πιθανό είναι να υπήρχαν λιγότερα μειονεκτήματα ίσως και καθόλου. Παρόλα αυτά δεν θέλουν όλοι να σώσουν τον πλανήτη και τους φυσικούς του πόρους. Πολλοί είναι αυτοί που προσπαθούν να επωφεληθούν από την ιδέα του οικοτουρισμού. Το κυριότερο πρόβλημα του οικοτουρισμού είναι ότι υπάρχουν πολλές απόψεις σχετικά με το τι είναι οικοτουρισμός και όπως και σε πολλές άλλες υποκατηγορίες του τουρισμού όλα υποκινούνται από την απληστία για ολόένα και μεγαλύτερο κέρδος. Οτι είναι καλό για το περιβάλλον δεν σημαίνει ότι κατ' ανάγκη θα είναι καλό και για τον τουριστική βιομηχανία η οποία αποφέρει μεγάλα κέρδη στους επιχειρηματίες. Αρκετές φορές αν και με την ευρύτερη έννοια του οικοτουρισμού είναι για το καλό του περιβάλλοντος και της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας πρέπει να θυσιάστούν πολλοί φυσικοί πόροι. Εκτός αυτού είναι δύσκολο να εμποδίσεις την πλεονεξία των ανθρώπων που βάζουν πάνω απ' όλα το κέρδος.

Ως πιθανά μειονεκτήματα του οικοτουρισμού θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τα παρακάτω:

- Να συμφωνηθεί ένας κοινός ορισμός του οικοτουρισμού ώστε να είναι διακριτά τα όρια και τα χαρακτηριστικά του.
- Να εστιάσει στο τουρισμό που παράγει εισόδημα με έμφαση στην βελτίωση του περιβάλλοντος.
- Αρνητικές επιπτώσεις στις τοπικές κοινωνίες.
- Διατάραξη των οικολογικοσυστημάτων .
- Διάφορες μορφές μόλυνσης όπως για παράδειγμα από τις εκδρομές με διάφορα οχήματα.
- Παράνομη αιχμαλωσία διάφορων απειλούμενων υπό εξαφάνιση ειδών ζώων για την προσέλκυση τουριστών.
- Τα λιγότερο σπάνια είδη κυνηγούνται ευρέως και τα επιδεικνύουν ως αξιοθέατο.
- Λιγότερο σπάνια είδη κυνηγούνται για το θεαθήναι.
- Εκμετάλλευση των ντόπιων κοινωνιών ή διάφορων φυλών.

- Μετακίνηση του ντόπιου πληθυσμού για τη δημιουργία θεματικών πάρκων και τουριστικών θερέτρων με σοβαρή παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων τους και περιβαλλοντολογικούς κινδύνους.
- Μεγάλα χρηματικά ποσά δαπανώνται για τις εκστρατείες δημοσίων σχέσεων και όχι για τις ανάγκες του πραγματικού οικοτουρισμού.
- Ολο και λιγότερα χρήματα δαπανούνται για έργα που πραγματικά βοηθούν το περιβάλλον.
- Οι ξένοι επενδυτές και οι εταιρείες επωφελούνται και παίρνουν τη μερίδα του λέοντος των κερδών επωφελούμενοι αυτού του είδους τουρισμού και όχι οι τοπικές κοινωνίες όπως πρέπει να γίνεται.
- Εμπορευματοποίηση και συγκάληση διάφορων προγραμμάτων τουρισμού ως αϊφόρων και φιλικά προς το περιβάλλον.
- Η βιομηχανοποίηση, η αστικοποίηση, η αποψίλωση και η μη αϊφοροι πρακτικές καλλιέργειας έχουν αρνητικό αντίκτυπο στο περιβάλλον.

#### 1.6γ Προϋποθέσεις ανάπτυξης του οικοτουρισμού

Στη παρούσα παράγραφο θα αναλυθούν οι προϋποθέσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη διαχείριση του οικοτουρισμού όπως παρουσιάστηκαν στο ετήσιο φόρουμ τουρισμού που διοργάνωσε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού το 2004 στο Παναμά.

Για τη μεγιστοποίηση των οφελών από τον οικοτουρισμό και την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο φυσικό περιβάλλον και των τοπικών κοινωνιών όλα τα ενδιαφερόμενα μέλη πρέπει να δεσμευθούν να ακολουθήσουν ορισμένες αρχές και κατευθυντήριες γραμμές στη λειτουργία τους σε μια συντονισμένη προσπάθεια.

Ο Π.Ο.Τ (Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού) έχει προσδιορίσει αυτές τις κατευθυντήριες, οι οποίες πρέπει να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες συνθήκες της κάθε χώρας, περιφέρειας, και του κάθε τουριστικού προορισμού ξεχωριστά.

- Ο οικοτουρισμός πρέπει να συμβάλει στη διατήρηση και βελτίωση των φυσικών περιοχών και τη βιώσιμη ανάπτυξη των γειτονικών περιοχών και κοινοτήτων.
- Ο οικοτουρισμός απαιτεί συγκεκριμένες πολιτικές, στρατηγικές, προγραμματισμό για κάθε προορισμό συγκεκριμένα, καθώς δεν μπορεί να επιτευχθεί αϊφορία απλά αντιγράφοντας ότι έχει γίνει σε άλλες περιπτώσεις, πόσο μάλλον να αναπτυχθεί άτακτα και με άναρχο τρόπο.
- Ο οικοτουρισμός χρειάζεται πρακτικές και αποτελεσματικές κινήσεις συντονισμού των εμπλεκόμενων φορέων συμπεριλαμβανομένων και των κυβερνήσεων, των ιδιωτικών επιχειρήσεων και των τοπικών κοινοτήτων.
- Ο σχεδιασμός του οικοτουρισμού πρέπει να περιλαμβάνει αυστηρά κριτήρια για την διαίρεση εδαφικών ζωνών συμπεριλαμβανομένων των γύρω περιοχών, ακόμη και των θαλάσσιων σε χαμηλής και μεσαίας ζώνης επίπτωσης οι οποίες πρέπει να οριστούν, να σεβαστούν και να τηρηθούν αυστηρά από όλους τους εμπλεκόμενους.

- Ο προγραμματισμός και σχεδιασμός των οικολογικών (φιλικών προς το περιβάλλον) εγκαταστάσεων – ιδιαίτερα των ξενοδοχείων αλλά και διάφορων μορφών καταλυμάτων, εστιατορίων, κιόσκων πληροφοριών σε εθνικά πάρκα και δρυμούς και θα πρέπει να πραγματοποιείται κατά τέτοιο τρόπο που να αποφεύγονται ή να ελαχιστοποιούνται οι αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να υπάρξουν στο φυσικό περιβάλλον. Οικοδομικά υλικά, η αρχιτεκτονική, τα έπιπλα και η διακόσμηση πρέπει να είναι τοπικής προέλευσης ενώ φυσικές πηγές ενέργειας πρέπει να χρησιμοποιούνται.
- Παρομοίως τα οχήματα και τα μέσα μεταφοράς που προσεγγίζουν οικοτουριστικές περιοχές πρέπει να είναι μη ρυπογόνα. Αθλήματα που είναι θορυβώδη ή χρησιμοποιούν εξαιρετικά ρυπογόνα μέσα μεταφοράς πρέπει να απαγορεύονται σε αυτές τις περιοχές.
- Η πρακτική του οικοτουρισμού σε εθνικούς δρυμούς και προστατευόμενες περιοχές πρέπει απαραίτητα να συνάδουν με τους κανόνες που διέπουν τη διαχείριση αυτών των περιοχών.
- Αντίστοιχα το πρόγραμμα διαχείρισης των παραπάνω χώρων θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους το γεγονός ότι θα “χρησιμοποιούνται” από τουρίστες ώστε να γίνουν οι κατάλληλες ρυθμίσεις για την αειφόρο χρήση και σωστή χρήση επισκεψιμότητας.
- Η φέρουσα ικανότητα (χωρητικότητα) των οικοσυστημάτων των νησιών σε σχέση με το τουρισμό είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς οι μακροπρόθεσμες στρατηγικές και προγραμματισμοί πρέπει να λαμβάνουν υπόψιν τους την ικανότητα αυτή.
- Πρέπει να καθιερωθούν οι κατάλληλοι νομικοί και θεσμικοί μηχανισμοί προκειμένου να διευκολυνθεί και να καταστεί ομαλή η συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας του νησιού σε όλη τη διαδικασία του οικοτουρισμού, συμπεριλαμβανομένου του πολιτικών καθορισμών, του προγραμματισμού, της διαχείρισης και της παρακολούθησης. Η ευαισθητοποίηση και η ανάπτυξη είναι τα βασικότερα στοιχεία σε αυτά.
- Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω πρέπει να συσταθούν θεσμικοί, οικονομικοί, δημοσιονομικοί και άλλης φύσεως μηχανισμοί πρέπει να συσταθούν ώστε να εξασφαλισθεί ότι ένα σημαντικό ποσοστό των εσόδων που παράγεται από τον οικοτουρισμό παραμένει στην τοπική κοινωνία ή εξυπηρετεί σκοπούς διατήρησης του περιβάλλοντος.
- Παρόλα αυτά είναι σημαντικό να διασφαλιστεί το γεγονός ότι ο οικοτουρισμός είναι μια καλή οικονομικά αϊφόρος επιχείρηση που αποφέρει κέρδη. Εάν δεν υπάρχουν προοπτικές για κέρδος, τότε δεν θα υπάρξουν επενδυτικές κινήσεις από ιδιώτες ως εκ τούτου δεν θα υπάρξουν κέρδη προς διανομή στις τοπικές κοινωνίες ή για συντήρηση του περιβάλλοντος.
- Όλοι όσοι ασχολούνται με τον οικοτουρισμό επαγγελματικά πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στο κόστος για την ελαχιστοποίηση τυχόν αρνητικών επιπτώσεων, αυτά τα κόστη πρέπει να ενσωματώνονται στην προ-επενδυτική ανάλυση κόστους – κέρδους στο κάθε σχέδιο οικοτουριστικής επένδυσης .

- Η συμμόρφωση με τους γενικούς κανονισμούς και κώδικες του τουρισμού θα πρέπει να είναι αυστηρότεροι σε περιπτώσεις οικοτουρισμού σε μικρά νησιά, συνδιάζοντας την εποπεία και τον έλεγχο, με τη διεξαγωγή εκστρατειών ευαισθητοποίησης μεταξύ των επιχειρηματιών και των τουριστών, τη κατάρτιση όσων παρέχουν υπηρεσίες, και τελικώς την επιβολή κυρώσεων σε όσους δεν συμμορφώνονται. Η αυτορύθμιση και οι εθελοντικές πρωτοβουλίες που σχετίζονται με το περιβάλλον και τις κοινωνικο-πολιτιστική βιωσιμότητα του οικοτουρισμού πρέπει να ενθαρρύνονται δεόντως.
- Θα πρέπει να εξεταστούν οι προοπτικές για τη θέσπιση υποχρεωτικής έκδοσης συστημάτων πιστοποίησης για τις εγκαταστάσεις των οικοτουριστικών εγκαταστάσεων και λειτουργιών ώστε να διασφαλιστεί ότι η ποιότητα τους είναι σύμφωνη με τις αρχές της αειφορίας. Θα πρέπει να εξεταστεί επίσης και το ενδεχόμενο να διαπιστευτούν υφιστάμενα τοπικά συστήματα πιστοποίησης ως ένα μέσο που θα δώσει μεγαλύτερη αξιοπιστία στα μάτια των ξένων τουριστικών πρακτόρων και τουριστών.
- Εκπαίδευση και κατάρτιση όλων όσων εμπλέκονται στον οικοτουρισμό είναι απαραίτητα για την βιωσιμότητα, ανάπτυξη και διαχείριση του οικοτουρισμού. Διευθυντικά στελέχη και εργαζόμενοι όπως επίσης και ο τοπικός πληθυσμός πρέπει να εκπαιδευτούν σε γενικές αλλά και ειδικότερες πτυχές του οικοτουρισμού, προσαρμοσμένο στις ανάγκες του κάθε ένα. Πιο συγκεκριμένα, ο οικοτουρισμός χρειάζεται υψηλής εξειδίκευσης ξεναγό-οδηγό, όπου ιδανικά θα είναι κάποιος ντόπιος.
- Οι οικοτουρίστες χρειάζονται λεπτομερείς και εξειδικευμένες πληροφορίες, τόσο πριν όσο και κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Η παροχή όλων αυτών των πληροφοριών είναι ένα από τα στοιχεία που διαφοροποιούν την εμπειρία του οικοτουρισμού από τη παραδοσιακή εμπειρία του μαζικού τουρισμού και μπορεί να λάβει διάφορες μορφές όπως φυλλάδια, βιβλία τουριστικούς οδηγούς, χάρτες, ειδικά μουσεία, σηματοδοτημένα φυσικά μονοπάτια, και φυσικά τους ξεναγούς.
- Το διαφημιστικό υλικό σχετικά με τον οικοτουρισμό πρέπει να εμπεριέχει σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τη πανίδα, τη χλωρίδα, τη γεωλογία και γενικότερα για το οικοσύστημα το οποίο επισκέπτονται. Θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει αληθείς πληροφορίες σχετικά με τη διαμονή και την εστίαση όπως επίσης τι μπορεί και τι δεν μπορεί να κάνει κάποιος στο προορισμό. Όλες αυτές οι πληροφορίες μπορούν να βοηθήσουν τους πιθανούς οικοτουρίστες να αντιληφθούν τη διαφορά μεταξύ ενός οικοτουριστικού τουρ οπερατορ και κάποιου που απλά το βλέπει ως μόδα και θέλει να επωφεληθεί από αυτή τη τάση.
- Τόσο οι δίαυλοι διακίνησης και διαφήμισης όσο και τα μέσα προώθησης των οικοτουριστικών προϊόντων πρέπει να συμφωνούν με το είδος του τουρισμού που προσπαθεί να προωθηθεί και πρέπει να προσφέρεται με την τυπολογία του οικολόγου τουρίστα. Για παράδειγμα ένα οικοτουριστικό κατάλλυμα θα πρέπει

να διαφημιστεί σε ένα περιοδικό που έχει να κάνει με τη φύση (πχ Φύση και Τουρισμός) και όχι με το σύγχρονο τρόπο ζωής (lifestyle).

### 1.7 Λόγοι ανάπτυξης του οικοτουρισμού

- Να αναδειξεί και να προστατεύσει τον πλούτο και την ανθεκτικότητα των περιοχών, παρέχοντας τη δυνατότητα στους επισκέπτες να θαυμάσουν τις φυσικό πλούτο και τη πλούσια πολιτιστική ιστορία.
- Να ικανοποιήσει επιμέρους ανάγκες και επιθυμίες ειδικών ομάδων ή κατηγοριών επισκεπτών για παράδειγμα εκείνων που ενδιαφέρονται για τη γλώσσα ή τη φυσική κληρονομιά.
- Να συμπληρώσει τα εισοδήματα των κατοίκων των αγροτικών και ορεινών περιοχών μέσα από επιχειρήσεις αγροτουρισμού, ξενάγησης, χειροτεχνίας και καταλύματος κτλ.
- Να επιτρέψει την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών της χώρας ή τη μερική τουριστική ανάπτυξη περιοχών με περιορισμένα περιβαλλοντικά και / ή κοινωνικά όρια χωρητικότητας.
- Να συμβάλει στη διατήρηση της δομής και του μεγέθους του τοπικού πληθυσμού μέσω της αύξησης του εισοδήματος και της συνεπαγόμενης βελτίωσης του επιπέδου ζωής επιτυγχάνοντας έτσι, την αναστροφή της ερήμωσης της υπαίθρου.
- Να προαγει τη συμμετοχή του ντόπιου πληθυσμού στις ενέργειες και αποφάσεις που αφορούν το μέλλον των περιφερειών της χώρας.
- Να αποτελέσει ένα ισχυρό μοχλό καταπολέμησης της ανεργίας στις ιδιαίτερα προβληματικές περιοχές και να προάγει την ενσωμάτωση συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, όπως οι γυναίκες, στην οικονομική ζωή της τοπικής κοινωνίας.
- Να αναδειξεί, να αξιοποιήσει και να διασώσει την πολιτιστική μας κληρονομιά και παράδοση.
- Να δώσει τη δυνατότητα για περιβαλλοντολογική και πολιτιστική ευαισθητοποίηση των επισκεπτών μέσα από τις επισκέψεις σε τοπία εξαιρετικής οικολογικής, αισθητικής, αρχιτεκτονικής και ιστορικής αξίας.
- Να αυξήσει τα συναλλαγματικά αποθέματα της χώρας μέσω του εισαγόμενου τουρισμού και να συγκρατήσει παράλληλα τους «δυσανεστημένους» του μαζικού τουρισμού παρέχοντας σ' αυτούς επιζητούμενη εναλλακτική λύση.
- Να μειώσει την εκροή συναλλάγματος, μέσα από τη συγκράτηση των ημεδαπών τουριστών, οι οποίοι αναζητούν τις φυσικές ομορφιές στην αλλοδαπή.



### 1.8 Οικοτουρισμός και προϋποθέσεις:

Παραπάνω αναφέραμε τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα όπως επίσης και τους λόγους ανάπτυξης του οικοτουρισμού. Γίνεται γρήγορα αντιληπτό ότι για να υπάρξει οικοτουρισμός σε κάποια περιοχή της χώρας πρέπει να υπάρχουν και κάποιες προϋποθέσεις για τη σωστή ανάπτυξη του.

- Περιλαμβάνει όλες τις μορφές τουρισμού που βασίζεται στη φύση, στις οποίες το κύριο κίνητρο των τουριστών είναι η παρατήρηση και η εκτίμηση της φύσης, καθώς επίσης και οι παραδοσιακοί πολιτισμοί που κυριαρχούν στις περιοχές.
- Περιέχει επιστημονικά, εκπαιδευτικά και διερευνητικά χαρακτηριστικά.
- Είναι συνήθως οργανωμένος σε μικρές ομάδες από εξειδικευμένες και μικρές τοπικές επιχειρήσεις.
- Ελαχιστοποιεί τις αρνητικές επιδράσεις πάνω στο φυσικό και κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον.
- Υποστηρίζει την προστασία των φυσικών περιοχών (δάση, δρυμοί κτλ)
  - παράγοντας οικονομικά οφέλη για τις τοπικές κοινωνίες, τους οργανισμούς και τους φορείς διαχείρισης φυσικών περιοχών που αποσκοπούν στη διατήρηση και προστασία.
  - παρέχοντας εναλλακτική απασχόληση και ευκαιρίες εισοδήματος για τη τοπική κοινωνία.
  - αυξάνοντας την ευαισθησία των τοπικών κοινωνιών και των τουριστών για τη διατήρηση των φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων.

Μια δραστηριότητα για να αξιολογηθεί ως οικοτουριστική πρέπει:

- Να προάγει θετικές περιβαλλοντικές ηθικές και να καλλιεργεί την ενδεικνυόμενη συμπεριφορά στους συμμετέχοντες.
- Να μην υποβαθμίζει τους φυσικούς πόρους
- Να επικεντρώνεται περισσότερο στις εγγενείς παρά στις επίκτητες αξίες.
- Να προσανατολίζεται γύρω από το περιβάλλον και όχι γύρω από τον άνθρωπο.
- Να ωφελεί την άγρια ζωή και το περιβάλλον
- Να παρέχει άμεση επαφή με το φυσικό περιβάλλον
- Να συμπεριλαμβάνει ενεργά την τοπική κοινωνία στην τουριστική διαδικασία.
- Το επίπεδο ικανοποίησης να μετράται σε κλίμακες εκπαίδευσης και / ή εκτίμησης.
- Να συνεπάγεται σημαντική προετοιμασία και απαιτήσεις γνώσεων σε βάθος από μέρους των ξεναγών και των συμμετοχόντων.

### 1.9 Κύρια χαρακτηριστικά του οικοτουρισμού

Απο τις παραπάνω παραθέσεις, της προηγούμενης παραγράφου, θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε τα κύρια χαρακτηριστικά του οικοτουρισμού στα εξής:

- Βασίζεται στη φύση και σε περιοχές με σχετικά ανόθευτα στοιχεία φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς, όπου τα κύρια κίνητρα των τουριστών είναι η παρατήρηση και η εκτίμηση της φύσης, καθώς και τα επιστημονικά, εκπαιδευτικά και διερευνητικά τους ενδιαφέροντα.
- Έχει σαφώς φυσιοκεντρικό χαρακτήρα και έντονο το στοιχείο της προστασίας του περιβάλλοντος. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, αν λάβει κανείς υπόψη ότι οι πρώτες περιοχές στις οποίες απευθύνεται ο οικοτουρισμός είναι προφανώς περιοχές με τεράστιο οικοτουριστικό δυναμικό, όπως οι προστατευόμενες φυσικές περιοχές και οι περιοχές παγκόσμιας κληρονομιάς.
- Ενισχύει τη γηγενή πολιτιστική ταυτότητα, προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας σε όλο το φάσμα της τουριστικής διαδικασίας και συμβάλλει στη κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική της εξύψωση.
- Απαιτεί, τέλος, την περιβαλλοντολογική ευαισθητοποίηση και συμπεριφορά όλων των εμπλεκόμενων στο τουριστικό κύκλωμα όπως διαχειριστές φυσικών περιοχών και βοηθητικό προσωπικό, φύλακες, κρατικές υπηρεσίες, πολιτικούς, τουριστικούς πράκτορες, ξεναγούς, τουριστικά πρακτορεία, ιδιοκτήτες και υπαλληλικό προσωπικό ξενοδοχείων και εστιατορίων και τη τοπική κοινωνία, γεγονός που προϋποθέτει την περιβαλλοντολογική αγωγή όλων των εμπλεκόμενων.

Δεν νοείται οικοτουρισμός χωρίς σημείο αναφοράς το φυσικό περιβάλλον και κέντρο βάρους την προστασία του, χωρίς την ενεργό συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας, χωρίς τη περιβαλλοντολογική ευαισθητοποίηση των εμπλεκόμενων.

## 1.10 Ορισμός του προβλήματος

Το περιβάλλον, όπως αυτό ορίζεται στο Concise Oxford Dictionary είναι τα περιβάλλοντα αντικείμενα, περιοχή ή καταστάσεις ιδιαίτερα σε σχέση με τη ζωή του ανθρώπου ή της κοινωνίας.

Η περιβαλλοντολογία, βάσει του ίδιου λεξικού, έχει να κάνει με τη προστασία του περιβάλλοντος λαμβάνοντας υπ' όψη ότι το περιβάλλον έχει πρωταρχική επίδραση στην ανάπτυξη των ανθρώπων ή του συνόλου.

Ορίζοντας την περιβαλλοντολογική πολιτική, υιοθετούμε τον ορισμό του Donovan (1996), «είναι ένα χρονολογημένο πρόγραμμα περιβαλλοντο-λογικής βελτίωσης για έναν οργανισμό καθορίζοντας στόχους, διαδικασίες, αξιολόγηση προγράμματος, πρωτόκολλα, δεδομένα και ποσοτικές μεθόδους περιβαλλοντολογικής πρακτικής.»

Η εργασία του Brundtland<sup>3</sup> (Παγκόσμιο Συμβούλιο στην Περιβαλλοντο-λογική Ανάπτυξη 1987) ορίζει την αειφόρο ανάπτυξη ως «την ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να εμποδίζει τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες».

Δεν χωρά αμφιβολία ότι η περιβαλλοντολογική καταστροφή που δημιουργείται στον πλανήτη τις τελευταίες δεκαετίες έχει φτάσει στο σημείο να δημιουργεί ανυπολόγιστη ζημιά στους ανθρώπους όσο σε χλωρίδα και πανίδα. Πολλή από αυτή τη ζημιά είναι μη αναστρέψιμη και η μαζική χρήση των μη ανανεώσιμων πηγών έχει λάβει λίγο υπόψη τις ανάγκες των μελλοντικών γενεών. Η κατάσταση χειροτερεύει, με συνέπειες στην υγεία των ανθρώπων και την κοινωνική δομή πολλών κοινωνιών.

Η συνεχής τουριστική ανάπτυξη έχει οδηγήσει στην όξυνση των περιβαλλοντικών προβλημάτων τα οποία είναι παραπάνω από εμφανή, έχουν οδηγήσει το φυσικό περιβάλλον σε μερική ή ολική καταστροφή με ανυπολόγιστα για το μέλλον μας αποτελέσματα.

---

<sup>3</sup> Brundtland Commission: World Commission on Environment and Development (WCED) η οποία συνεδρίασε το 1983 υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών & την απασχόλησαν θέματα οικολογίας και οικονομικά αλλά και αειφόρου ανάπτυξης. Η έκθεση εκδόθηκε το 1987 από Oxford University Press με τίτλο 'Το κοινό μας μέλλον'

### 1.11 Θεωρίες σχετικές με το πρόβλημα

Οι πρακτικές των επιχειρήσεων και η τωρινή εκπαίδευση στις επιχειρήσεις δεν είναι ικανοποιητική. Δεν αναγνωρίζουν ότι το μέλλον θα πρέπει να είναι πολύ διαφορετικό αν είναι να αποφευχθεί η περιβαλλοντολογική και κοινωνική σύγκρουση.

Οι επιχειρήσεις έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο στο πρόβλημα και το ίδιο βασικός πρέπει να είναι και στη λύση. Δεν υπάρχει άλλη εναλλακτική λύση από την αλλαγή και πολλές επιχειρήσεις θα συμφωνούσαν με αυτό. Το θέμα με τον ξενοδοχειακό τομέα είναι ότι οι πιο οικολογικές πρακτικές δεν συμβαδίζουν με άλλους στόχους της επιχείρησης, που θα έχουν πάντα τον πρώτο λόγο πριν το περιβάλλον. Το κύριο πρόβλημα στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις- κυρίως στην περιοχή του κεντρικού Λονδίνου όπου τα ξενοδοχεία είναι υπέρ-κατειλημμένα είναι ότι υπάρχει πολύ λίγη ανάλυση του τι πραγματικά είναι μια επιχείρηση και ποια η θέση της στην κοινωνία, και συνεπώς υπάρχει λίγη κατανόηση για το πώς θα μπορούσε να διαμορφωθεί. Από την άλλη μεριά έχουμε τις μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις (επιλέχθηκε να αναλυθούν resort hotels καθώς η Ελλάδα είναι περισσότερο ένας προορισμός για διακοπές ξεκούρασης) οι οποίες ως επί των πλείστον προσπαθούν να ακολουθήσουν τις επιταγές του διεθνούς μανάτζμεντ εντάσσοντας σε αυτό και κάποιες πολιτικές προστασίας του περιβάλλοντος, ελάχιστες είναι οι περιπτώσεις να ακολουθούν συγκεκριμένη γραμμή για τη προστασία του περιβάλλοντος.

Οι επιχειρήσεις μπορούν και πρέπει να γίνουν διαφορετικές. Ο Hawken (1994), που αναφέρεται από τον Welford (1997), πιστεύει ότι οι επιχειρήσεις είναι στην απαρχή της αλλαγής που θα συμβεί διαμέσου των κοινωνικών και βιολογικών δυνάμεων οι οποίες δεν θα μπορούν πια να αγνοηθούν ή να παραμεριστούν.

Η εξέλιξη του καπιταλισμού με τη έμφασή του στην επιχείρηση και στην προσωπική ιδιοκτησία, έχει διαχωρίσει τα οικονομικά από την οικολογία και έχει δημιουργήσει μια κυρίαρχη ιδεολογία που θεωρεί τη χρηματοοικονομική πλευρά των οικονομικών πιο σημαντική από την πραγματική πλευρά. Η περιβαλλοντολογική διαχείριση βασισμένη σε πολιτικές που οδηγούν την επιχείρηση στους σταθερούς και αντικειμενικούς στόχους τους χωρίς να επιτρέπει την αλλαγή των ιδεών και πρακτικών της επιχείρησης. Η θεωρία της επιχειρησιακής αλλαγής και κουλτούρας δεν λαμβάνεται υπ' όψη στο επίπεδο που θα έπρεπε.

Όταν ερωτώνται οι διευθυντές σχετικά με την επίπτωση των ενεργειών τους, αυτοί συνήθως απαντάνε με δύο τρόπους. Πρώτον, προσπαθούν να μειώσουν οποιαδήποτε πρόκληση στο ορθόδοξο καπιταλιστικό μοντέλο ως μη –λειτουργικό – ανέφικτο και μη-ρεαλιστικό. Δεύτερον, κρύβονται πίσω από τα «εγώ» τους και μας λένε ότι δεν υπάρχει πραγματικά κάποια εναλλακτική [λύση]. Ελπίζουμε ότι αυτές οι απόψεις θα αλλάξουν και οι μορφές διοίκησης θα αντιδράσουν, ας ελπίσουμε όχι πολύ αργά, στις προκλήσεις της περιβαλλοντολογικής διαχείρισης.

« Η Περιβαλλοντολογική Διαχείριση και η Αειφόρος ανάπτυξη είναι ίσως οι πιο εκλεκτικές ακαδημαϊκές θεωρίες από όλες. Περιλαμβάνουν στοιχεία της φιλοσοφίας, των οικονομικών, στρατηγική διοίκησης, διοίκηση επιχειρήσεων, βιολογία, φυσική, μεταφυσική και νομική κ.ο.κ.» Hutchinson (1997)

## 1.12 Γενικοί Στόχοι

Η περιβαλλοντολογική Διαχείριση έχει στόχο τη μείωση της επίπτωσης της ανθρώπινης δραστηριότητας σε τέτοιο επίπεδο ώστε η περιβαλλοντολογική ζημιά να είναι μειωμένη και η νομική ευθύνη επίσης μειωμένη.

Είναι καλύτερα να χειριστεί λαμβάνοντας υπ' όψη τους περιβαλλοντολογικούς παράγοντες σε όλες τις αποφάσεις της διοίκησης από το σχεδιασμό των προϊόντων μέχρι το τελειωτική διάθεση των απορριμμάτων συμπεριλαμβανόμενου του κύκλου ζωής του προϊόντος.

Ένα κρίσιμο θέμα που έχει απασχολήσει τους ανθρώπους με πολλούς τρόπους εδώ και πολλές δεκαετίες είναι το περιβάλλον. Αυτό που ήταν κάποτε μόδα είναι τώρα ένα σοβαρό πρόβλημα που ήρθε για να μείνει και, όσο περνάει ο καιρός, επιδεινώνεται. Πρόσφατα, μερικά από τα κύρια θέματα σχετικά με την Περιβαλλοντολογική Διαχείριση έχουν έρθει στο φως σε επαγγελματικό επίπεδο. Στο Ηνωμένο Βασίλειο ψηφίστηκε νομοθεσία η οποία θα αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο οι ξενοδόχοι δουλεύουν. Οι επιχειρήσεις σύντομα ή θα χρειαστεί να πληρώσουν ή και να υποχρεωθούν να κλείσουν εκτός και αν ο τομέας υπηρεσιών υιοθετήσει εθελοντικά και υπεύθυνα περιβαλλοντολογικά προγράμματα. Στην Ελλάδα παρότι υπάρχουν νόμοι (βλέπε αναλυτικότερα στο κεφάλαιο 2.2.

Ένα «οικολογικό» ξενοδοχείο είναι αυτό που έχει μια ξεκάθαρη περιβαλλοντολογική πολιτική και ενσωματώνει εξ' ολοκλήρου περιβαλλοντολογικούς παράγοντες σε όλες τις πολιτικές, σχέδια και πρακτικές, επιλέγοντας τις πιο περιβαλλοντολογικά ευαίσθητες επιλογές εν πορεία. Η Περιβαλλοντολογική πρακτική δεν πρέπει να είναι μια αντίδραση ή κάτι που ξεπηδάει μόνο μέσα από μια κρίση αλλά μια διαδικασία ενεργητική και μη ενεργητική.<sup>4</sup>

Ως μη ενεργητική δήλωση ορίζουμε το χειρισμό των ξενοδοχείων που ακολουθούν απλά το ρυθμό των αλλαγών που υπαγορεύεται από κοινωνικές, επιστημονικές και νομοθετικές αποφάσεις για το περιβάλλον.

Ως ενεργητική δήλωση ορίζουμε ένα ξενοδοχείο το οποίο ηγείται των αλλαγών, αμφισβητεί τις υπάρχουσες πεποιθήσεις και το τυπικό μανάτζμεντ και ενθαρρύνει τις οργανωτικές (επιχειρηματικές) αλλαγές.

Η διαφορά μεταξύ των δύο είναι ότι στη πρώτη περίπτωση η επιχείρηση ότι κινήσεις κάνει για τη προστασία του περιβάλλοντος είναι απλά επειδή πρέπει (λόγω νόμου) και επειδή το κάνουν όλες οι υπόλοιπες επιχειρήσεις. Στη δεύτερη περίπτωση βρίσκουμε ξενοδοχεία τα οποία θέλουν να αλλάζουν τα δεδομένα, οι κινήσεις αυτών είναι μελετημένες και προσεκτικά σχεδιασμένες ώστε πάντα να είναι ηγούνται των αλλαγών. Η πλειοψηφία αυτών των επιχειρήσεων έχουν ως πρωταρχικό στόχο τη προστασία του περιβάλλοντος. Φυσικά δεν θεωρούμε τη μη ενεργητική δήλωση ως αρνητική περίπτωση απλά πιστεύουμε ότι θα μπορούσαμε να έχουμε περισσότερες ουσιαστικές αλλαγές από περισσότερες επιχειρήσεις.

---

<sup>4</sup> Proactive: a hotel which leads changes, challenges existing management conventions and encourages organizational change.

Reactive: a hotel that follows the pace of change dictated by social, scientific and the legislative agenda of the environment

Ο τομέας των ξενοδοχείων δημιουργεί τεράστια περιβαλλοντολογική μόλυνση, καταναλώνει μεγάλες ποσότητες μη-ανανεώσιμων πηγών και έτσι ίσως να είναι στην πρώτη γραμμή περιβαλλοντολογικού ενδιαφέροντος. Στα τέλη της δεκαετίας '80 τα θέματα περιβαλλοντολογικής διαχείρισης έχουν συσχετισθεί με τον ξενοδοχειακό τομέα επειδή έχει διερευνηθεί και κατά κύριο λόγο ότι, συνολικά, ο τομέας έχει πράγματι μια σημαντική επίπτωση στις παγκόσμιες πηγές.

Όπως έχει τονιστεί από τη I.H.E.I<sup>5</sup> «τα ηθικά, κοινωνικά και πολιτικά επιχειρήματα για να δράσουν επί των περιβαλλοντολογικών θεμάτων, γίνονται όλο και πιο πολύ αποδεκτά». Απόδειξη αυτού είναι τέτοια γεγονότα όπως το Earth Summit (1992)<sup>6</sup> το οποίο καθιέρωσε ένα έγγραφο που υιοθέτησε τις ακόλουθες προτεραιότητες

- ελαχιστοποίηση, επανα-χρησιμοποίηση και ανακύκλωση των απορριμμάτων
- ενεργειακή αποδοτικότητα, συντήρηση και διαχείριση
- διαχείριση πηγών φρέσκου νερού
- έλεγχος επικίνδυνων υλικών
- συγκοινωνιακά θέματα
- σχεδιασμός και διαχείριση της εκμετάλλευσης του εδάφους
- ενεργή συμμετοχή υπαλλήλων, πελατών, κοινωνίας στα περιβαλλοντολογικά θέματα
- σχεδιασμός για αειφόρο ανάπτυξη
- συνεργασίες για αειφόρο ανάπτυξη

(The Travel Industry 1996)

Αυτές είναι πρακτικές της Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης. Όμως, θα εξηγηθεί περαιτέρω, τέτοιες πρακτικές υιοθετούνται ακόμα και όταν τα ξενοδοχεία δεν έχουν μια πρακτική Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης διαθέσιμη δημοσίως. Το θέμα είναι να ερευνηθεί η εφαρμογή της Περιβαλλοντολογικής διαχείρισης σε στρατηγικό επίπεδο. Δεν είναι μόνο θέμα των πιο περιβαλλοντολογικά συνειδητοποιημένων ξενοδοχείων να μειώσουν τη περιβαλλοντολογική ζημιά μέσω της ελαχιστοποίησης της ενέργειας, των απορριμμάτων και νερού και να επωφεληθεί οικονομικά. Πρέπει να κοιτάει το σύνολο των εργασιών του σε επίπεδο επιχειρησιακής στρατηγικής.

Στον τομέα των ξενοδοχείων πολυτελείας αυτό που πρέπει να προωθηθεί είναι η ανάπτυξη μιας κριτικής αντίληψης των προβλημάτων και η κατανόηση των πλεονεκτημάτων όσον αφορά τη μείωση του κόστους και την διατήρηση της ποιότητας για την επιχείρηση και τα πλεονεκτήματα και συνεπώς τα μειονεκτήματα της ύπαρξης ενός αειφόρου περιβάλλοντος.

---

<sup>5</sup> I.H.E.I: International Hotels Environmental Initiative - Διεθνής Ξενοδοχειακή Περιβαλλοντολογική Αρχή

<sup>6</sup> Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον και την ανάπτυξη United Nations Conference on Environment and Development (UNCED), Rio de Janeiro, 3-14 June 1992 <http://www.un.org/geninfo/bp/enviro.html>

«Κανένας δεν έκανε μεγαλύτερο λάθος από αυτόν που δεν έκανε τίποτα επειδή μπορούσε να κάνει λίγο» (Burke E, όπως παρατέθηκε από τον Wright, 1993)

### 1.13 Σκοπός της Εργασίας

Ο σκοπός αυτής της εργασίας είναι η εξερεύνηση και η αξιολόγηση της έννοιας της Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης και την εφαρμογή πρακτικών σε ξενοδοχεία δυο διαφορετικών χωρών από τη μια θα δούμε επιχειρήσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο (Λονδίνο) και από την άλλη θα δούμε Ελληνικά ξενοδοχεία (Κως - και στις δυο περιπτώσεις έχουμε ξενοδοχεία 4 και 5 αστέρων), η εξακρίβωση του αν τα πλεονεκτήματα υπερβαίνουν τα μειονεκτήματα και η συζήτηση των παραγόντων που συνεισφέρουν σε τέτοια θέματα. Θα προσπαθήσουμε να κάνουμε δηλαδή μια καταγραφή και όχι μια σύγκριση μεταξύ των δυο χωρών καθώς έχουμε διαφορετικό προσφερόμενο προϊόν. Ιδιαίτερη αναφορά θα γίνει στα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που αντλούνται από τις έννοιες της Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης και όχι αναγκαστικά οι λειτουργικές πρακτικές που εφαρμόζουν αυτά τα ξενοδοχεία.

Ένα ακόμα θέμα που τίθεται είναι η σχέση κόστους και ωφελειών της Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης. Με την αυξημένη αντίληψη και κατανόηση των πολιτικών Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης το ενδιαφέρον μας στρέφεται γύρω από την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης αυτών των ξενοδοχείων αναφορικά με την περιβαλλοντολογική διαχείριση.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

### 2.1 Συμβατότητα-σύγκλιση των Επιχειρησιακών και των περιβαλλοντολογικών θεμάτων

Η σχέση μεταξύ των περιβαλλοντολογικών και επιχειρησιακών θεμάτων είναι περίπλοκη, επηρεάζει αλλά και επηρεάζεται από τις αλλαγές στο περιβαλλοντολογικό πρόγραμμα. Υπάρχουν δύο όψεις σε ένα νόμισμα.

Λέγεται ότι η επιχειρηματική λογική και η περιβαλλοντολογία είναι από τη φύση τους συμβατές και αβέβαιες. Υπάρχουν κάποια εμπόδια στη συμβατότητα. Συμφωνούμε ότι η επιχείρηση διαχωρίζεται από την περιβαλλοντολογία. Η Dr. Eden<sup>7</sup> (1996) δηλώνει ότι αυτές οι διαφορές χωρίζονται σε πρωτεύουσες και σε δευτερεύουσες. Πρωταρχικά, οι εμπορικές επιχειρήσεις εξαρτώνται από την ανάπτυξη της αγοράς και συνεπώς από μια συνεχή άνοδο των πωλήσεων των προϊόντων/ υπηρεσιών, κάνοντας την επέκταση της αγοράς ένα κύριο στόχο για όλες τις επιχειρήσεις. Οι περιβαλλοντολόγοι παίρνουν μια τελείως διαφορετική γραμμή. Μια από τις βασικές αρχές της περιβαλλοντολογίας είναι ότι το περιβάλλον δεν υπάρχει μόνο για εκμετάλλευση και χρήση, αλλά ότι υπάρχει μια αμφίπλευρη σχέση μεταξύ της φύσης και των ανθρώπων. Τέτοια ώστε, μόνο σεβόμενη αυτή την σχέση θα συνεχίσει να υφίσταται το ανθρώπινο είδος. Στα τέλη της δεκαετίας του '80, το περιβαλλοντολογικό ζήτημα προκάλεσε το ενδιαφέρον του κοινού, κυρίως στον ξενοδοχειακό τομέα. Το κοινωνικό και πολιτικό κλίμα άλλαζε, καθώς η στάση των ανθρώπων γινόταν δημοσίως και ολοένα πιο επικριτική απέναντι στο κράτος και στους οργανισμούς του.

Η λεπτή γραμμή μεταξύ της «οργανωμένης περιβαλλοντολογίας» και της «περιβαλλοντολογίας των θεσμών», προκάλεσε το ενδιαφέρον μας στην επισκόπηση της βιβλιογραφίας. Η Dr Eden (1996), δηλώνει ότι αυτή η «οργανωμένη περιβαλλοντολογία» παραλληλίζεται με την «περιβαλλοντολογία των θεσμών». Έτσι, η σοβαρότερη επίπτωση της περιβαλλοντολογικής δραστηριότητας είναι η δυνατότητα θέσπισης της νομοθεσίας, μαζί με το υψηλότερο προφίλ της επιβολής μέσω πιο αυστηρών κανονισμών.

---

<sup>7</sup>Dr Sally Eden Senior Lecturer Department of Geography University of Hull  
(<http://www.hull.ac.uk/geog/staff/Eden.htm>)



## 2.2 Νομοθεσία

Η νομοθεσία θα επιβάλλει ελέγχους που μακροπρόθεσμα θα αποδειχθούν πιο δύσκολοι να θεσμοθετηθούν και πιο δαπανηροί στην εφαρμογή. Για να σας δώσουμε μια ιδέα για το πόσο σημαντικό είναι η νομοθεσία, η ακόλουθη λίστα περιλαμβάνει τη νομοθεσία που έχει επηρεάσει πολύ πρόσφατα τη Βρετανία μόνο. (Wade 1994)

- 1937 Νόμος Δημοσίας Υγείας
- 1971 Νόμος Πρόληψης Πυρκαγιών
- 1974 Νόμος Υγείας και Ασφάλειας στους χώρους εργασίας
- 1988 Κανονισμοί για τον έλεγχο των Επικίνδυνων Ουσιών για την Υγεία
- 1989 Νόμος για το Νερό
- 1990 Νόμος για την Προστασία του Περιβάλλοντος
- 1990 Νόμος Χωροταξίας- Πολεοδομίας

Από μια άποψη κριτικής, η προσοχή που επιδείχτηκε προς το περιβάλλον αυξήθηκε λόγω των νομικών του επιπτώσεων. Η άποψη μας είναι ότι οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις δεν ενδιαφέρονται ακόμα στο να «οικολογικοποιηθεί» μια ξενοδοχειακή μονάδα, πέρα από την άμεση εφαρμογή των νόμων.

Η βιομηχανία των ξενοδοχείων πορεύεται προς μία κρίση βιβλικών διαστάσεων.

Όλη αυτή η κίνηση εντός του νομοθετικού πλαισίου δείχνει ένα μέλλον όπου η πιστοποίηση σύμφωνα με μερικά στάνταρ όπως τα British Standards (BS) 7750, τα διεθνή πρότυπα ποιότητας (ISO) 9000, ή ISO 14000, δεν θα είναι προαιρετικά. Οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις δεν διαχωρίζουν τα σκουπίδια τους επειδή το θέλουν. Τα διαχωρίζουν επειδή αυτός είναι ο νόμος της χώρας.

Όλα τα παραπάνω βέβαια αφορούν το Ηνωμένο Βασίλειο καθώς στην Ελλάδα τα πράγματα διαφοροποιούνται.

Όσον αφορά τη χώρα μας καλό είναι να ξέρουμε ότι η ελληνική νομοθεσία προστατεύει το περιβάλλον με τα έξης νομοθετήματα

A) Σύνταγμα του 1975

B) Επικύρωση διεθνών συμβάσεων (παρακάτω αναλύονται οι βασικότερες αυτών)

Γ) Εναρμόνιση με τη κοινοτική νομοθεσία

Δ) Με το νόμο 1650/1986

Το σύνταγμα του 1975 και συγκεκριμένα στο άρθρο 24 θέτει τρεις βασικούς κανόνες: 1) επιβάλλει στην πολιτεία την υποχρέωση να λαμβάνει προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα για τη προστασία του περιβάλλοντος, 2) αναθέτει στη πολιτεία τη ρυθμιστική αρμοδιότητα για τη χωροταξική διάρθρωση της χώρας, 3) υπάγει τα δάση και τις δασικές εκτάσεις σε ειδικό καθεστώς προστασίας. Το συγκεκριμένο σύνταγμα έχει αναθεωρηθεί το 2001, στα αναθεωρημένα άρθρα ήταν και το άρθρο 24. Κατά κάποιους ο πυρήνας του άρθρου δεν μεταβλήθηκε απλά βελτιώθηκε. Υπάρχει και η αντίθετη άποψη που υποστηρίζει ότι ανοίχτηκε η κερκόπορτα για τη καταστροφή του φυσικού μας πλούτου.

Παρακάτω θα παρουσιαστούν οι βασικές διεθνείς συμβάσεις οι οποίες έχουν υπογραφεί για την προστασία του περιβάλλοντος.

1. Σύμβαση Ραμσάρ: Υπογράφηκε το 1971 στη πόλη Ραμσάρ του Ιράν. Σκοπός της είναι η προστασία και διατήρηση των υδροβιότοπων διεθνούς ενδιαφέροντος. Μέχρι το 1998 έγιναν μέλη της 110 χώρες, έχοντας προσδιορίσει πάνω από 920 υδροβιότοπους στο κατάλογο των υδροβιότοπων διεθνούς ενδιαφέροντος. Η έκταση που καλύπτεται από τους 920 αυτούς υδροβιότοπους είναι 680.000 τμ.
2. Σύμβαση της Βέρνης: Καταρτίστηκε από το συμβούλιο της Ευρώπης & υπεγράφη στη Βέρνη της Ελβετίας το 1979. Η σύμβαση της Βέρνης ήταν πρωτοπόρος για τη προστασία των ειδών & των βιοτόπων τους στην Ευρώπη και αποτέλεσε τη βάση για τη δημιουργία της οδηγίας 94/43 ΕΟΚ. Σκοπός της είναι η διατήρηση και προστασία των φυσικών βιοτόπων της Ευρώπης, και των υπ' εξαφάνιση ειδών άγριας χλωρίδας και πανίδας.
3. Σύμβαση CITES: Η συγκεκριμένη σύμβαση αφορά το διεθνές εμπόριο ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση. Υπογράφηκε το 1973 στην Ουάσιγκτον των Η.Π.Α. Σκοπός της είναι η προστασία ορισμένων ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας τα οποία απειλούνται με εξαφάνιση, μέσω του ελέγχου ή ακόμα και της απαγόρευσης του διεθνούς εμπορίου αυτών των ειδών. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται τόσο η προστασία των συγκεκριμένων ειδών όσο και των οικοτόπων.
4. Σύμβαση για τη βιοποικιλότητα: Ως βιολογική ποικιλότητα εννοείται α) η ποικιλία των ειδών συμπεριλαμβανομένων φυτών, ζώων και μικροοργανισμών, β) η ποικιλία που υπάρχει ανάμεσα στα άτομα του κάθε είδους και οποία έχει γενετική βάση, γ) η ποικιλία των οικοσυστημάτων. Η σύμβαση για την ποικιλότητα του ΟΗΕ υπεγράφη στο Ρίο ντε Τζανέιρο το 1992, στο πλαίσιο της διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον και την ανάπτυξη. Σκοπός της είναι η διατήρηση και προστασία της βιολογικής ποικιλότητας, η βιώσιμη χρησιμοποίηση των συστατικών της και ο ορθός και ισότιμος καταμερισμός των ωφελημάτων που προκύπτουν από τη χρησιμοποίηση των πόρων αυτών.
5. Σύμβαση της Βόννης: Η σύμβαση αυτή έχει ως σκοπό της τη προστασία και διατήρηση των αποδημητικών ειδών της άγριας πανίδας και υπογράφηκε στη Βόννη το 1979 και τέθηκε σε ισχύ το 1983. Δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα σε κινδύνους όπως η συρρίκνωση των βιοτόπων αναπαραγωγής τους, το αλόγιστο

κυνήγι κατά τις μεταναστευτικές διαδρομές και η υποβάθμιση των περιοχών διατροφής. Για την επιβίωση τους απαιτείται συνεργασία και συντονισμένη δράση από όλα τα κράτη της ζώνης εξάπλωσης του κάθε αποδημητικού είδους. Η σύμβαση αυτή παρέχει το πλαίσιο που χρειάζεται για να υπάρξει αυτή η συνεργασία.

6. Σύμβαση της Βαρκελώνης: Υπογράφηκε το 1976 με σκοπό την ενεργοποίηση όλων των χωρών της Μεσογείου για την πρόληψη, ελαχιστοποίηση και καταπολέμηση της θαλάσσιας ρύπανσης. Το 1995 τροποποιήθηκε σε «Σύμβαση για τη προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των παράκτιων περιοχών της Μεσογείου». Το πεδίο εφαρμογής της διευρύνθηκε, ώστε να περιλαμβάνει και το παράκτιο χώρο και επιπλέον εισήχθη η έννοια της εξάλειψης κατά το δυνατόν της ρύπανσης καθώς και της αειφόρου ανάπτυξης της Μεσογείου.
7. Σύμβαση για τη προστασία και χρήση των διασυνοριακών υδάτινων και διεθνών λιμνών: Η συγκεκριμένη σύμβαση υπογράφηκε στο Ελσίνκι το 1992. Σκοπός της είναι η πρόληψη, ο έλεγχος και η μείωση της υδάτινης ρύπανσης η οποία μπορεί να προκαλέσει διασυνοριακές επιπτώσεις καθώς επίσης και διασφάλιση της οικολογικά ορθής και λογικής χρήσης των νερών, τη διατήρηση των υδάτινων πόρων και προστασία του περιβάλλοντος.
8. Σύμβαση για την εκτίμηση των περιβαλλοντολογικών επιπτώσεων σε διασυνοριακά πλαίσια: Υπεγράφη το 1991 στο Έσπο της Φιλανδίας και επεκτείνει το θεσμό της εκτίμησης των περιβαλλοντολογικών επιπτώσεων, έτσι ώστε να καλύπτει και τις επιπτώσεις σε γειτονικά κράτη. Με βάση την προληπτική προσέγγιση για την προστασία του περιβάλλοντος, πριν δοθεί άδεια για ορισμένες επιχειρηματικές δραστηριότητες εκτιμάται τι επιπτώσεις θα έχουν στο περιβάλλον και μάλιστα στο περιβάλλον γειτονικών κρατών.
9. Σύμβαση για τις διασυνοριακές επιπτώσεις των βιομηχανικών ατυχημάτων: Η συγκεκριμένη σύμβαση του ΟΗΕ υπεγράφη το 1992 στο Ελσίνκι με σκοπό τη προστασία των ανθρώπων και του περιβάλλοντος από βιομηχανικά ατυχήματα που είναι δυνατό να προκαλέσουν διασυνοριακές επιπτώσεις, μέσω της πρόληψης, της ετοιμότητας και της αντίδρασης σε τέτοιου είδους ατυχήματα. Πρόσθετος επιδιωκόμενος στόχος είναι η ανάπτυξη διεθνούς συνεργασίας που αφορά την παροχή αμοιβαίας βοήθειας, στην έρευνα & ανάπτυξη, στην ανταλλαγή πληροφοριών και τεχνογνωσίας, στην ανάπτυξη και υλοποίηση πολιτικών για τη μείωση των κινδύνων των βιομηχανικών ατυχημάτων και τέλος για τη βελτίωση των μέτρων πρόληψης, ετοιμότητας & αντίδρασης, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων αποκατάστασης.
10. Σύμβαση-πλαίσιο του ΟΗΕ για τις κλιματικές μεταβολές: Η σύμβαση-πλαίσιο υπογράφηκε στο Ρίο το 1992 και τέθηκε σε ισχύ, όσον αφορά τη χώρα μας το Νοέμβριο του 1994. Σκοπός της σύμβασης είναι η αποτελεσματική σε παγκόσμιο επίπεδο αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου. Επίσης η επίτευξη σταθεροποίησης των συγκεντρώσεων των αερίων που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα, σε επίπεδο που να αποτρέπει

την επικίνδυνη ανθρωπογενή παρέμβαση στο κλιματικό σύστημα είναι βασικός στόχος. Το επίπεδο αυτό πρέπει να επιτευχθεί εντός επαρκούς χρονικού διαστήματος, ώστε να επιτρέψει στα οικοσυστήματα να προσαρμοστούν με φυσικό τρόπο στην κλιματική αλλαγή, να προστατευθεί η παραγωγή τροφίμων και να γίνει εφικτή η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης με βιώσιμο τρόπο.

Η κοινοτική νομοθεσία ενσωματώνει τις επιμέρους πολιτικές που αποτελούν βασική υποχρέωση των κρατών μελών της ΕΕ τόσο στο δεύτερο όσο και στο έκτο άρθρο της συνθήκης ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Φυσικά η ΕΕ έχει εκδώσει επιμέρους οδηγίες που απευθύνονται στο σύνολο των χωρών κρατών ή για συγκεκριμένες περιπτώσεις χωρών. Εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι δεν μπορούμε να παραθέσουμε το σύνολο αλλά ούτε και μέρος αυτών των οδηγιών καθώς ο όγκος αυτών είναι μεγάλος. Παρόλα αυτά μπορούμε να σας παραπέμψουμε στην ηλεκτρονική σελίδα του υπουργείου χωροταξίας και δημοσίων έργων όπου υπάρχει αναρτημένος πίνακας με το σύνολο των οδηγιών αυτών από την ίδρυση της ΕΟΚ έως και σήμερα.<sup>8</sup>

Ο νόμος 1650/1986 έχει σα σκοπό του τη θέσπιση θεμελιωδών κανόνων και καθιέρωση μηχανισμών και κριτηρίων για τη προστασία του περιβάλλοντος, έτσι ώστε ο άνθρωπος τόσο ως άτομο όσο και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου να ζει σε ένα υψηλής ποιότητας περιβάλλον. Βασικοί σκοποί του νόμου είναι:

1. Η αποτροπή της ρύπανσης και της γενικότερης υποβάθμισης του περιβάλλοντος και η λήψη όλων των αναγκαίων προληπτικών μέτρων για το σκοπό αυτό.
2. Η διασφάλιση της ανθρώπινης υγείας από τις διάφορες μορφές υποβάθμισης του περιβάλλοντος.
3. Η προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης του εθνικού χώρου συνολικά και των επιμέρους γεωγραφικών και οικιστικών ενοτήτων μέσα από την ορθολογική διαχείριση του περιβάλλοντος.
4. Η διασφάλιση της δυνατότητας ανανέωσης φυσικών πόρων και η ορθολογική αξιοποίηση των μη ανανεώσιμων ή σπάνιων με τις τωρινές και τις μελλοντικές ανάγκες και με κριτήρια την προστασία του περιβάλλοντος.
5. Η διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας των φυσικών οικοσυστημάτων και η διασφάλιση της αναπαραγωγικής τους ικανότητας.
6. Η αποκατάσταση του περιβάλλοντος.<sup>9</sup>

---

<sup>8</sup> <http://www.minenv.gr/1/11/113/11302/g1130201.html>

Πίνακας με το σύνολο των οδηγιών που έχει εκδώσει η ΕΟΚ και η ΕΕ για την προστασία του περιβάλλοντος.

<sup>9</sup> [http://www-penelope.drec.unilim.fr/penelope/Library/Libs/GRLib/L1650gr/1650\\_c.htm](http://www-penelope.drec.unilim.fr/penelope/Library/Libs/GRLib/L1650gr/1650_c.htm)

Η Λευκή Βίβλος είναι μια αξιόπιστη έκθεση ή οδηγός που αναφέρεται στο πως θα λύσουμε τα όποια προβλήματα μας παρουσιάζονται. Χρησιμοποιείται συχνά απο επιχειρήσεις και πολιτικούς για να εκπαιδευτούν και να βοηθηθούν στο πως να πάρουν καλύτερες αποφάσεις.

Εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι το ελληνικό κράτος θρύβει από νόμους, κοινοτικές οδηγίες, διεθνείς και κοινοτικές συμβάσεις και κάθε είδους νομοθετήματα για τη προστασία του περιβάλλοντος, το ερώτημα που τίθεται είναι αν τηρούνται και κατά πόσο όλα τα παραπάνω.

### 2.3 Ευρωπαϊκή Κοινότητα

Ο Klatte (1991), έχει κατηγοριοποιήσει τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε τέσσερις ομάδες με φθίνουσα σειρά όσον αφορά την ενεργητικότητά τους περιβαλλοντολογικά

- Ομάδα 1- Δανία, Γερμανία, Ολλανδία – Μπροστά από της οδηγίες της ΕΕ
- Ομάδα 2- Βέλγιο, Γαλλία, Ιταλία, Λουξεμβούργο – Συμμορφώνονται αδιάφορα
- Ομάδα 3 - Ηνωμένο Βασίλειο και Ιρλανδία- Κομπιάζουν στην εφαρμογή των ΕΕ
- Ομάδα 4- Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία- Πιο πρόσφατα μέλη, άρα καθυστερούν.

### 2.4 Αντίδραση του ξενοδοχειακού χώρου

Τα ξενοδοχεία τώρα μετριοούνται όχι μόνο βάση της οικονομικής τους παρουσίας αλλά και βάση της ηθικής (Kirk 1996). Πλέον το να είναι κανείς ηθικός σημαίνει το να είναι οικολόγος. Το να είναι κανείς συνειδητοποιημένος χρηματοοικονομικά σημαίνει το να είναι οικονομολόγος. Αυτή είναι η λεπτή γραμμή που οι διευθυντές ξενοδοχείων φοβούνται αλλά δεν το παραδέχονται. Αυτή η έννοια έχει παρερμηνευτεί. Τα ξενοδοχεία του Λονδίνου θα έπρεπε να βλέπουν την αυξανόμενη συνειδητοποίηση του περιβάλλοντος ως μια ευκαιρία παρά ως ένα εμπόδιο. Από την άλλη μεριά στην Ελλάδα κατά κανόνα βλέπουμε την οικολογία ως κάτι έξω από εμάς, ως κάτι το δεν μας αφορά άρα δεν χρειάζεται να ασχοληθούμε. Όμως υπάρχουν και εξαιρέσεις επιχειρηματιών που ασχολούνται με την οικολογία και προσπαθούν να εντάξουν ήπιες επιχειρηματικές πολιτικές ώστε να μην υπάρξει υπέρμετρη εκμετάλλευση του φυσικού περιβάλλοντος. Η ερώτηση που προκύπτει είναι αν το κάνουν λόγω ηθικών αρχών ή οικονομικών αποδόσεων. Το συγκεκριμένο ερώτημα τέθηκε ως ερώτηση στους ξενοδόχους και θα έχει ενδιαφέρον να δούμε παρακάτω τι απάντησαν.

Ο Buck (1992), δηλώνει ότι μαζί με το άνοιγμα των νέων πεδίων δημιουργίας, η οικολογική προστασία θα συνεισφέρει θετικά στην παραγωγή και μείωση κόστους λόγω των μέτρων όπως η αυξημένη ενεργειακή αποτελεσματικότητα.

Ο Roberts (1995), αναφέρει ότι, τα σχόλια υπέρ των επιχειρήσεων δηλώνουν ότι οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις μπορούν εύκολα και χωρίς συγκρούσεις να εφαρμόζουν θέματα περιβαλλοντολογικής διαχείρισης επειδή:

« Δεν υπάρχει πλέον η περίπτωση μια ξενοδοχειακή επιχείρηση να χρειάζεται να διαλέξει μεταξύ οικονομικής αποτελεσματικότητας και περιβαλλοντολογικής ποιότητας και τα δύο είναι δυνατά, και η επίτευξη ενός από αυτών των στόχων είναι πιθανό να καλυτερεύσει το ενδεχόμενο της επίτευξης του άλλου στόχου.»

Γενικά, οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις τείνουν να χρησιμοποιούν το επιχειρήμα ότι τα περιβαλλοντολογικές και τις χρηματοοικονομικές θεωρίες δεν μπορούν εύκολα

να ισορροπήσουν, ακόμα και το ότι το ένα αναπληρώνει το άλλο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και είναι συμβατά.

Απ' την άλλη μεριά, η συντηρητική κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου φάνηκε να είναι υπέρ της αντίθετης άποψης της συμβατότητας στο White Paper (1990)<sup>10</sup> σχετικά με το περιβάλλον, όταν ισχυρίστηκε ότι « δεν υπάρχει αντίθεση στην υπεράσπιση και της οικονομικής ανάπτυξης και της περιβαλλοντολογικής σύνεσης.»

## 2.5 Περιβαλλοντολογικές λογιστικές διαδικασίες

Ο Gray (1993), επιχειρηματολογεί ότι η τωρινή ερμηνεία της περιβαλλοντολογικής διαχείρισης των επιχειρήσεων είναι πολύ περιορισμένη και ότι η κυριαρχία των ιδεολογιών που έχουν αποδεχθεί οι επιχειρήσεις, έχει κλείσει τη συζήτηση όσον αφορά τις εναλλακτικές λύσεις, όπως ολοκληρωτικά περιβαλλοντολογικές λογιστικές διαδικασίες οι οποίες εκτιμούν τα περιβαλλοντολογικά θέματα και απελευθερώνουν την περιβαλλοντολογική ευθύνη των επιχειρήσεων.

Ο Schaltegger (1996) δηλώνει ότι, η λογιστική είναι ένα από τα πιο σημαντικά συστήματα περισυλλογής δεδομένων, και άρα, πρέπει να προσαρμοστεί και αυτή στις νέες απαιτήσεις. Η δημιουργία νέων λογιστικών διαδικασιών που να διαχειρίζονται συγκεκριμένα τα περιβαλλοντολογικά προβλήματα είναι μία πιθανή μέθοδος ανταπόκρισης. Πρέπει να αναδειχθούν περαιτέρω απαντήσεις, επειδή, όπως ειπώθηκε από τον Gray (1993), “ αν υπάρχει ένταση μεταξύ αφενός της κοινωνικής ευθύνης και της ηθικής και αφετέρου του κέρδους, και η έννοια του κέρδους είναι αγία, τότε δεν μπορεί να υπάρξει καμία συζήτηση.»

## 2.6 Περιοχές απόκλισης μεταξύ του ξενοδοχειακού τομέα και της περιβαλλοντολογικής διαχείρισης.

Όλα αυτά τα υπό διερεύνηση θέματα, θα μπορούσαν να είναι μερικοί από τους πολλούς παράγοντες που εμποδίζουν τα ξενοδοχεία από το να παρουσιάσουν περιβαλλοντολογικές βελτιώσεις σε στρατηγικό επίπεδο.

Τα ξενοδοχεία γενικά, έχουν αργήσει να δείξουν ενδιαφέρον στην περιβαλλοντολογική διαχείριση, παρά μόνο για λόγους οικονομίας μέσω της ενεργειακής διαχείρισης.

Πρέπει να προωθηθούν στρατηγικές, όπου το περιβάλλον να θεωρείται τόσο σημαντικό όσο σημαντικές είναι οι παραδοσιακές απαιτήσεις στρατηγικής, όπως το κέρδος και η ανάπτυξη. Το περιβάλλον, από μόνο του, πρέπει να γίνει μια κατεύθυνση στρατηγικής.

Σύμφωνα με τον Woodward, που αναφέρεται από τον Kirk (1996), η εξοικονόμηση χρημάτων που μπορεί να επιτευχθεί αναπτύσσοντας περιβαλλοντολογικές πολιτικές και διαδικασίες δεν θα πρέπει να θεωρείται ως το κύριο κίνητρο.

---

<sup>10</sup> White Page: Statutory Sentencing Principles: The 1990 White Paper, Η Λευκή Διακήρυξη  
The Modern Law Review, Vol. 53, No. 4 (Jul., 1990), pp. 508-517 άρθρο των Martin Wasik & Andrew von Hirsch H.

Όμως, όπως αναφέρεται στον Brown (1996), ανέκδοτες αποδείξεις υποδεικνύουν ότι τον ξενοδόχο τον απασχολεί περισσότερο η επίπτωση των περιβαλλοντολογικών πρωτοβουλιών πάνω στην εκλαμβανόμενη ποιότητα και στην εξυπηρέτηση που προσφέρει το ξενοδοχείο.

Οι ξενοδόχοι δύσκολα αποδεχθούν περιβαλλοντολογικές βελτιώσεις στο ξενοδοχείο, παρά μόνο εάν προσδιοριστεί κάποιο χειροπιαστό οικονομικό πλεονέκτημα.

Οι στόχοι που στηρίζονται σε αυτές τις οικολογικές κινήσεις δεν θα τοποθετήσουν αναγκαστικά το περιβάλλον πάνω από το κέρδος, όμως, το να φέρουν κοντά αυτές τις δύο πλευρές είναι το πιο δύσκολο στον χώρο των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων. Όπου η σύνδεση μεταξύ των περιβαλλοντολογικών πλεονεκτημάτων και των οικονομικών κερδών από τις κινήσεις είναι στενή, γίνεται δύσκολο να φανεί αν η μη ενεργητική/ενεργητική περιβαλλοντολογική ευθύνη ή το οικονομικό κίνητρο, που προκάλεσε την αφοσίωση στη περιβαλλοντολογική ευθύνη (Eden 1996). Υπάρχουν αρκετά σημεία απόκλισης, τα οποία συνολικά υποδεικνύουν την αδυναμία συνύπαρξης της οικολογίας των θεσμών και της οργανωμένης οικολογίας στον ξενοδοχειακό τομέα.

## 2.7 Μη ενεργητικές ή Ενεργητικές Αντιδράσεις

Ο βαθμός της αντίδρασης όμως παίζει ένα σημαντικό ρόλο σε αυτή τη σχέση. Η αντίδραση ενός ξενοδοχείου σε περιβαλλοντολογικές ανησυχίες μπορεί να περιγραφεί ως είτε μη ενεργητική ή ενεργητική. Μια μη ενεργητική αντίδραση είναι αυτή που ακολουθεί την πορεία των αλλαγών που διαμορφώνονται από κοινωνικά, επιστημονικά και νομικά προγράμματα σχετικά με το περιβάλλον. Μια ενεργητική αντίδραση είναι αυτή που ανταποκρίνεται μέσω συστημάτων διοίκησης που μπορούν να ελεγχθούν, για να προκαλέσουν τις υπάρχουσες συνήθειες διοίκησης και να παροτρύνουν την οργανωτική αλλαγή. Ένα ενεργητικό ξενοδοχείο ως εκ τούτου, έχει χαρακτηρίσει τις οικολογικές ανησυχίες του ως ένα στρατηγικό ζήτημα και διαμορφώνει τη δομή και το σύστημά ελέγχου του για να υποδεχθεί την καινούργια στρατηγική. Με τον τρόπο αυτό θα έρθει αλλαγή στα θέματα στα οποία υπάρχει διαφωνία. Αυτή είναι η περιβαλλοντολογική στρατηγική που θα οδηγήσει τα ξενοδοχεία σε επιπλέον δαπάνες, ανάλογα με το επίπεδο περιβαλλοντολογικής τελειότητας που θα θέλει να πετύχει θα γίνει και η κατάλληλη διάθεση χρημάτων

Ο Roome (1992), που αναφέρεται από τον Brown (1996), περιγράφει δύο στρατηγικές ανταπόκρισης που είναι ενεργητικές α) στρατηγική «compliance plus» & β) στρατηγική «τελειότητας». Η κύρια διαφορά μεταξύ αυτών των δύο στρατηγικών είναι η κλίμακα της οικολογικής ηθικής του ξενοδοχείου και το επίπεδο της οργανωτικής αλλαγής που θα υποστηρίξει μια «εταιρική περιβαλλοντολογική ηθική». Ο Sadgrove (1989), που αναφέρεται από τον Brown (1996), αναδεικνύει ως κύρια διαφορά μεταξύ των αντιδράσεων το κόστος. Η υψηλού κόστους επιλογή δίνει στο ξενοδοχείο ένα υψηλό προφίλ, στο σημείο που μπορεί να γίνει μια πρωτοπόρος ξενοδοχειακή εγκατάσταση. Η οικονομικότερη επιλογή επιτρέπει επίσης στο ξενοδοχείο να αποκτήσει μια οικολογική εικόνα αλλά με ελάχιστο ή κανένα κόστος.

Οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν αρκετά θέματα στρατηγικής, ένα από τα οποία είναι και η περιβαλλοντολογική ανησυχία. Όμως, δεν αναγνωρίζουν όλες οι εταιρείες ότι οι οικολογικές ανησυχίες είναι κάτι αρκετά σημαντικό ώστε να τις απασχολήσουν αρκετά, πόσο μάλλον σε στρατηγικό επίπεδο.

Παρά τη θέση που κρατάνε ξεχωριστά κάθε ξενοδοχειακή εγκατάσταση και όλες οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, η Ετήσια Αναφορά του World Travel and Tourism Environmental Review, (1993), αναφέρει ότι «Αναγνωρίζεται ότι τα περιβαλλοντολογικά θέματα θα γίνουν όλο και περισσότερο σημαντικά ως παράγοντας που επηρεάζει τους καταναλωτές, νομοθέτες, ομάδες πίεσης και περιοχές προορισμού, ώστε η βιομηχανία του τουρισμού και της φιλοξενίας θα πρέπει να δείξει ενδιαφέρον για αυτά τα θέματα.»

Ο ξενοδοχειακός οργανισμός φέρει ένα μεγάλο μέρος των ευθυνών όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος. Θα πρέπει να έχει συνετές αγοραστικές πρακτικές και να επιλέγει προμηθευτές που να έχουν την ίδια δέσμευση για την προστασία του περιβάλλοντος. Η επιχείρηση που είναι οικολογικά συνειδητοποιημένη θα ελέγχει τις μορφές των αλληλεπιδράσεων, που λαμβάνουν χώρα μέσα στο σύστημα, αλλά πρέπει να έχει επίγνωση οποιασδήποτε επίπτωσης στο περιβάλλον. (Kirk, 1996).

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη της ξενοδοχειακής βιομηχανίας να πάρει μια ενεργητική στάση στα περιβαλλοντολογικά θέματα, το Φόρουμ του Περιβάλλοντος των Ευρωπαϊκών Ξενοδοχείων το Μάιο του 1997 συγκέντρωσε τους αρωγούς της ξενοδοχειακής βιομηχανίας, τις εθνικές οργανώσεις ξενοδοχείων και ανώτερους αντιπροσώπους για το περιβάλλον και τη φιλοξενία σε εθνικές κυβερνήσεις.

«Η Περιβαλλοντολογική κίνηση έχει γίνει μία νέα ομάδα κανόνων μέσω των οποίων λειτουργούν οι ενεργητικές εταιρείες.» (Hospitality, Μάιος 1997)

## 2.8 Περιβαλλοντολογική Διαχείριση

Η πίεση του ανταγωνισμού είναι αναπόφευκτες. Οι ξενοδοχειακές οργανώσεις θα πρέπει να λάβουν υπ' όψη τους τις ηθικές αξίες προς την κοινωνία με την υιοθέτηση των φιλικών περιβαλλοντολογικών πρακτικών, μαζί με τις νομοθετικές πιέσεις και τα οικονομικά κέρδη κατά την εισαγωγή των περιβαλλοντολογικών πρακτικών.

Η δημιουργία μιας συστηματικής ανταπόκρισης στα περιβαλλοντολογικά θέματα, που επηρεάζουν τη ξενοδοχειακή βιομηχανία, είναι μία πρόκληση. Όταν μια ξενοδοχειακή εταιρεία προχωρά στο να εγκαταστήσει το περιβαλλοντολογικό της πρόγραμμα, είναι σχετικά καινούργια στην έννοια της Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης. Μια χρήσιμη διάκριση που γίνεται μεταξύ των εννοιών της περιβαλλοντολογικής διαχείρισης και της οικολογικής διαχείρισης, όπως παρατηρεί ο Hutchinson, (1997)

- Η Περιβαλλοντολογική διαχείριση ασχολείται με το περιβάλλον σε ένα αποσπασματικό επίπεδο, θεωρώντας το ως ένα ακόμη θέμα στρατηγικής, ένα παράρτημα στην επιχειρησιακή στρατηγική.



- Η Οικολογική διοίκηση βλέπει το περιβάλλον ως κεντρικό σε όλες τις πλευρές των εργασιών και του στρατηγικού σχεδιασμού. Είναι ένα βασικό μέρος της ζωής της επιχείρησης και διεισδύει σε όλα τα επίπεδα της λήψεως αποφάσεων.

Η Περιβαλλοντολογική Διοίκηση οδηγείται από αρκετές δυνάμεις και κάθε ξενοδοχείο κατατάσσει αυτές τις δυνάμεις ανάλογα. Ο Kirk (1996) αναγνωρίζει τις παρακάτω δυνάμεις που μεταβάλλονται:

- Νομικές και φορολογικές απαιτήσεις
- Πλεονεκτήματα που πηγάζουν από τις οικονομίες
- Συμπεριφορές των καταναλωτών
- Κοινή γνώμη
- Φωτισμένη-ενήμερη Διοίκηση

Ο Goodno (1994), όπως παραθέτεται στον Kirk (1996), αναφέρει ότι μεταξύ της ώθησης των νόμων και την έλξη των ομάδων πίεσεων (καταναλωτών), μαζί με τη μείωση κόστους που μπορεί να έχει ως κατάληξη η μείωση των απορριμμάτων, πολλές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις τώρα παίρνουν στα σοβαρά την Περιβαλλοντολογική Διαχείριση. Μια υπόθεση είναι ότι οι περιβαλλοντολογικές ανησυχίες είναι στρατηγικής σημασίας.

Ο Brown (1996) δηλώνει ότι η υιοθέτηση μιας περιβαλλοντολογικής πολιτικής είναι μία από τις βασικές απαιτήσεις μιας οργάνωσης που αναλαμβάνει μια «οικολογική» στρατηγική, ενώ οι στρατηγικές ανησυχίες θεωρούνται στρατηγικής σημασίας. Παρά ταύτα, η περιγραφή ενός «οικολογικού» στρατηγήματος θα εφαρμοζόταν σε οργανισμούς που δίνουν την εντύπωση ότι χειρίζονται τις οικολογικές ανησυχίες στρατηγικά, αλλά χωρίς τις ουσιαστικότερες αλλαγές στα συστήματα ελέγχου του οργανισμού.

Η θεωρία της διοίκησης έχει εξελιχθεί για να δώσει στο διευθυντή του ξενοδοχείου τη δυνατότητα να δημιουργήσει τον πιο αποτελεσματικό οργανισμό. Από την άποψη της περιβαλλοντολογικής πρακτικής, ο καπιταλισμός της διοίκησης άρα και η περιβαλλοντολογική διαχείριση, όπως ορίζεται από τον Hutchinson (1997), μπορεί να είναι προσανατολισμένα στο κέρδος, ατομιστικά και με επίκεντρο τον ανταγωνισμό. Έχουμε διαπιστώσει μέσα από τη βιβλιογραφία, ότι έως τα μέσα της δεκαετίας '90 πολλές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις στον αναπτυσσόμενο κόσμο (Hutchinson, 1997), είχαν κάποιας μορφής περιβαλλοντολογική πολιτική, με την ελάχιστη προσέγγιση και να καθορίζεται από την ανάγκη να συμμορφωθούν με την ισχύουσα περιβαλλοντολογική νομοθεσία. Οι πολιτικές περιβαλλοντολογικής διοίκησης μπορούν να βαθμολογηθούν σε μία 5-βάθμια κλίμακα κατάταξης όπως αναπτύχθηκε από τον Welford (1995), και αναφέρθηκε στον Hutchinson (1997):

- Βαθμός 1: Συμμόρφωση
- Βαθμός 2: Συστήματα Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης
- Βαθμός 3: Περιβαλλοντολογικός Λογιστικός Έλεγχος
- Βαθμός 4 : Οικολογική Διαχείριση
- Βαθμός 5 : Διαχείριση μέσω Αειφόρου ανάπτυξης

Βάσει του Hutchinson, (1997), οι επιχειρήσεις μπορούν να καταταγούν από την άποψη της περιβαλλοντολογικής επίδρασης των ενεργειών τους. Ο ξενοδοχειακός τομέας κατατάσσεται ως ένας βουβός καταστροφέας. Οι επιχειρήσεις υπηρεσιών και οι κυβερνητικές γραφειοκρατίες φαίνονται επιφανειακά να είναι περιβαλλοντολογικά ευγενείς. Όμως, η υπερδομή αυτών των οργανισμών και οι υπάλληλοί τους προκαλούν τη μόλυνση μέσω της χρήσης των αυτοκινήτων τους και των εμπορικών τους οχημάτων, και τη δημιουργία των απορριμμάτων μέσω της χρήσης και διαχείρισης των αγαθών, χαρτικών, συσκευασιών, προμηθειών γραφείου, επίπλων κοκ. Αυτό πράγματι μοιάζει με τη βιομηχανία των ξενοδοχείων πολυτελείας.

Τα Συστήματα Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης-Environmental Management Systems (ΣΠΔ-EMS) είναι το κύριο εργαλείο που χρησιμοποιείται στην εφαρμογή των περιβαλλοντολογικών στόχων. Παρόλο που υπάρχει μια τάση να υπερβάλλουμε στη σημασία της δομής των ΣΠΔ όπου υπάρχει ελάχιστη πραγματική αλλαγή στις επιχειρησιακές αξίες, η διαδικασία μπορεί να είναι μία άξια διαδρομή στην αλλαγή προς την αειφόρο ανάπτυξη και για τις μεγάλες αλλά και τις μικρότερες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις. Τα συστήματα περιβαλλοντολογικής διαχείρισης υπονοούν μια άποψη πιο μακροχρόνια, μια δέσμευση στο μέλλον, όπου οι μικρές αλλαγές σταθερά αυξάνουν για να αντιπροσωπεύσουν μια σημαντική αλλαγή.

«Λόγω του τρόπου με τον οποίο η περιβαλλοντολογική διαχείριση έχει ερμηνευτεί από τη βιομηχανία, έχει αποκτήσει ολοένα και πιο πολύ μια προσέγγιση αμυντική και αποσπασματική που δεν αποχωρίζεται κανένα από τα κύρια παραδείγματα της παραδοσιακής κερδο-κεντρικής επιχείρησης.» (Welford 1994)

## 2.9 Δραστηριότητες περιβαλλοντολογικής διαχείρισης

Η Ημερήσια διάταξη 21 (Agenda 21), είναι το προσχέδιο που υπεγράφη από 182 κυβερνήσεις στη Διάσκεψη Κορυφής για το Περιβάλλον στο Ρίο το 1992, για την επιβεβαίωση του αειφόρου μέλλοντος του πλανήτη. Μέσα στο χρόνο, η χωρητικότητα των ξενοδοχείων έχει αυξηθεί κατά 25% τα τελευταία δέκα χρόνια. (Hospitality, Μάιος 1997). Η επίδραση που έχει επέλθει σε μεγάλους αριθμούς των φιλοξενούμενων, υπαλλήλων και προμηθευτών έχει αυξηθεί και θα συνεχίσει να αυξάνεται, όπως άλλωστε και η χρήση των φυσικών πόρων από την βιομηχανία και η παραγωγή υπολειμμάτων. Επιπλέον, καθώς ο γοργά αναπτυσσόμενος τομέας του τουρισμού και της φιλοξενίας γίνεται ολοένα πιο εύκολος στόχος για το οικολογικό κίνημα, οι ευκαιρίες για να γίνουν κάποιες ενέργειες είναι τεράστιες. Ο τομέας της φιλοξενίας μπορεί να επιζήσει μόνο εάν προστατευτεί το περιβάλλον - η φιλοξενία είναι το περιβάλλον (Hospitality, Μάιος 1997).

Η I.H.E.I βοηθά τη ξενοδοχειακή βιομηχανία να ηγείται της αλλαγής αυτής με το να κινητοποιήσει τα ξενοδοχεία και τις οργανώσεις να συμπεριλάβουν τα θέματα περιβαλλοντολογικής διαχείρισης στην επιχειρησιακή πρακτική.

Οι χαμένοι θα είναι αυτές οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που θα αντιδράσουν καθυστερημένα, πολύ αργά, ή καθόλου. Για αυτές, οι αγορές μπορεί να χαθούν για

πάντα και η μελλοντική βιωσιμότητα τους να βλαφτεί ανεπανόρθωτα. (Macre and Carey, 1992, όπως αναφέρθηκε στον Eden 1996).

Το 1991, τα ξενοδοχεία Intercontinental μετατόπισαν το κέντρο της προσοχής της περιβαλλοντολογικής διαχείρισής τους στα προγράμματα που αναφέρονται στη βελτίωση, για να γίνουν η πρώτη διεθνής ξενοδοχειακή επιχείρηση που εξετάζει την επίδραση όλων των δραστηριοτήτων της στο περιβάλλον και να διαμορφώσει μια στρατηγική απάντηση σε αυτά τα θέματα. (Inter-Continental Hotels & Resorts Environmental Review, 1999).

Ο John Forte, Διευθυντής των Περιβαλλοντολογικών Υπηρεσιών της Forte plc του Λονδίνου, αναγνωρίζει ότι τα ξενοδοχεία με πετυχημένα περιβαλλοντολογικά προγράμματα διαχείρισης μπορούν να μεταδώσουν το οικολογικό μήνυμα και να επηρεάσουν το σκεπτικό των φιλοξενούμενων τους, και να ανταμειφθούν μέσω της αφοσίωσης των πελατών, ικανοποίηση υπαλλήλων, μείωση κόστους, και αύξηση κερδοφορίας.

Στο σύγγραμμα των Burke & Hill (1990), από μια βρετανική έρευνα 82 επιχειρήσεων που ανήκαν στην λίστα του The Times 1000, το 37% είχε μια έγγραφη εταιρική πολιτική και το 54% είχε υπολογίσει τις περιβαλλοντολογικές επιδράσεις τους. Η Hilton National (1989), πιστεύει ότι μια οικολογική εικόνα «έχει εμπορικό νόημα για την εταιρεία τους». Η πιο συνήθης έκφραση αυτής της οικολογικής εικόνας είναι η στρατηγική περιβαλλοντολογική πολιτική. Απλά, αυτή πρέπει να εφαρμόζεται με ένα κατάλληλο σύστημα διοίκησης. (Datschefski, 1992, όπως αναφέρθηκε από την Eden 1996).

Βασικά, η ξενοδοχειακή βιομηχανία εργάζεται για να δημιουργήσει μια ευχάριστη ατμόσφαιρα για το πιεσμένο ταξιδιώτη αναψυχής και τον αγχωμένο ταξιδιώτη εργασίας. Δημιουργώντας αυτές τις «οάσεις», οι χειριστές θα χρειαστούν πολλές πολύτιμες πηγές, που εννοείται ότι, θα έχουν αντίκτυπο στο περιβάλλον μας.

## 2.10 Πλεονεκτήματα της περιβαλλοντολογικής διαχείρισης.

Θεωρητικά, βάσει των Mc Closey & Smith (1992), η ενσωμάτωση των οικολογικών θεμάτων στις συζητήσεις περί στρατηγικής διοίκησης θα πρέπει να είναι σχετικά εύκολη να επιτευχθεί. Αντίθετα, ο Plant (1991), κρίνει τη Περιβαλλοντολογική διαχείριση ως ένα ανέκδοτο παρά ως μια ελπίδα. Ακόμα, αν η στρατηγική περιβαλλοντολογική διαχείριση αναλυθεί στα συστατικά μέρη του, τότε είναι δυνατό να καθοριστούν αρκετά κρίσιμα σημεία, (μειονεκτήματα), όπου μπορεί να επικεντρώσουμε την προσοχή μας πάνω σε μια ομάδα οικολογικών θεμάτων.

Η διαδικασία στρατηγικής διοίκησης ουσιαστικά ασχολείται με την αντίδραση μιας επιχείρησης και του ανταγωνιστικού του περιβάλλοντος. Όπως αναγνωρίζεται από τους McClosey & Smith (1992), τα μειονεκτήματα στην εφαρμογή της περιβαλλοντολογικής διαχείρισης, συνήθως εμφανίζονται ως εμπόδια στην είσοδο – εφαρμογή, την αγοραστική δύναμη των αγοραστών και των προμηθευτών, και η οικονομική εκμετάλλευση της βάσης των πηγών για να επιτευχθεί το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. (Porter 1985). Σε λογικά πλαίσια, δηλώνουμε το αντίθετο. Πετυχαίνοντας τους στόχους της περιβαλλοντο-λογικής διαχείρισης, θα εξασφάλιζε

το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μέσω πτυχών του σχεδιασμού προϊόντος και επίσης μέσω της ανάπτυξης των ευκαιριών στην αγορά και τη δημιουργία αφοσίωσης των υπαλλήλων και αναπτυγμένων κοινωνικών σχέσεων.

« Υπάρχει μια απότομη έκρηξη επιχειρήσεων που δηλώνουν περιβαλλοντολογικά υπεύθυνες. Όμως, επιφανειακές αλλαγές στη συσκευασία των προϊόντων και μετατοπίσεις στις στρατηγικές διαφήμισης δεν θα καθυστερήσουν, πόσο μάλλον να σταματήσουν την περιβαλλοντολογική καταστροφή» (Plant 1991)

## 2.11 Μειονεκτήματα της περιβαλλοντολογικής διαχείρισης

Τα μέσα με τα οποία η περιβαλλοντολογική διαχείριση μπορεί να γίνει πετυχημένη είναι συχνά ο δρόμος που οδηγεί σε μη-προβλέψιμα μειονεκτήματα. Οι McClosey και Smith (1992), δηλώνουν ότι έχει υπάρξει σημαντική συζήτηση μέσω συγγραμμάτων σχετικά με το ρόλο της τεχνικής εξειδίκευσης προς την επίτευξη αυτής της επιτυχίας.

Οι επικριτές του επιχειρησιακού σχεδιασμού, όπως συνοψίζεται από συγγραφείς διοίκησης, έχουν δείξει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επιχειρησιακοί σχεδιαστές όταν προσπαθούν να σχεδιάσουν μακροπρόθεσμα.

Ο μεγαλύτερος περιορισμός της Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης είναι μια εντελώς διαφορετική θεωρία από μόνο του. Οι Περιβαλλοντολογικές Λογιστικές Πρακτικές. Όπως αναγνωρίζεται από τον Schaltegger (1996), ο λόγος που οι επιχειρήσεις τώρα εισάγουν την περιβαλλοντολογική λογιστική είναι μία λογική συνέπεια των αλλαγμένων σχετικών δαπανών παρά ενός οικολογικού ιδεαλισμού. Η Περιβαλλοντολογική Διαχείριση, κυρίως στον τομέα των ξενοδοχείων του Λονδίνου, εφαρμόζεται [από την επιχείρηση] για να κρατηθεί ενεργή στην αγορά ή για συμμορφωθεί με το νόμο (Collier 1995). Τα περιβαλλοντολογικά θέματα είναι και θέματα επιχειρησιακά. Τα περισσότερα επιχειρησιακά θέματα έχουν τη οικονομική τους πλευρά, την οποία ο οικονομικός διευθυντής, ο λογιστής, και ο ελεγκτής πρέπει να κατανοήσουν και να εξηγήσουν. Μερικές απόψεις των περιβαλλοντολογικών θεμάτων θα είναι πιο σημαντικές στους ανθρώπους των οικονομικών και η βελτίωση αυτών των απόψεων και μόνο.

Ο Spencer-Cooke (1994), που αναφέρθηκε στον Hutchinson (1997), δηλώνει ότι μαζί με την αναγνώριση του νέου ρόλου της βιομηχανίας ως συμμετοχος στη διαδικασία αειφόρου ανάπτυξης, αυξάνεται η απαίτηση της κοινωνίας για πλήρη διαφάνεια από τη βιομηχανία, η οποία πρέπει να δώσει αποδείξεις της υπεύθυνης διαχείρισης για να δικαιολογηθεί ο αυτοέλεγχος. Οι εταιρείες θεωρούν ότι η αποκάλυψη πληροφοριών είναι ένας κρίσιμος παράγοντας στον αγώνα για αειφορία και αυτό είναι ένας από τις βασικές αιτίες της δημιουργίας της Corporate Environment Report<sup>11</sup>. Όσο οι επιχειρήσεις όλο και πιο πολύ αναγνωρίζουν τους καιρούς και βλέπουν τις αυξανόμενες πιέσεις για να γίνουν ολοένα και πιο περιβαλλοντολογικά ειλικρινείς και ανοιχτοί σχετικά με τις δραστηριότητές τους,

---

<sup>11</sup> Corporate Environment Report (CER): Dr. Vincent HUANG Centre for Environmental, Safety and Health Technology Development, Industrial Technology Research Institute  
<http://proj.moeaidb.gov.tw/isdn/sidn/2-4/special.htm>

αντιλαμβάνονται ολοένα και πιο πολύ τις απαιτήσεις να αποκαλύπτουν πληροφορίες. Ο Plant (1991), όμως ισχυρίζεται ότι οι εταιρείες δεν παρέχουν στο κοινό αρκετή πληροφόρηση όχι για τους παραπάνω λόγους, αλλά απλά επειδή οι περιβαλλοντολογικές τους διαδικασίες είναι ημιτελείς.

« Οι συζητήσεις που αφορούν την αλληλεπίδραση των επιχειρήσεων και του περιβάλλοντος είναι τώρα καλά εδραιωμένες. Πολλές επιχειρήσεις έχουν τώρα περιβαλλοντολογικές πολιτικές, περιβαλλοντολογικά συστήματα διοίκησης και κάνουν περιοδικά περιβαλλοντολογικούς ελέγχους. Η επιχείρηση μπορεί πράγματι να γίνει ένα σημαντικό όχημα προς την αλλαγή» (Welford 1997)

## 2.12. Συμπέρασμα

Η αγορά των ξενοδοχείων πολυτελείας του Λονδίνου είναι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών που ως αγοραστές έχουν τη δύναμη να επηρεάζουν την αλυσίδα προσφοράς και ως παραγωγοί να βοηθήσουν στη διαχείριση των φυσικών πηγών, να βρίσκουν εναλλακτικές λύσεις στις καταστροφικές διαδικασίες και να δώσουν περισσότερη έμφαση στην καινοτομία με οικολογική συνείδηση. Το Λονδίνο είναι μια σημαντική Ευρωπαϊκή Πόλη, ένα μοντέρνο διεθνές κέντρο εκθέσεων και διασκέψεων, μια πόλη διεθνών εμποριών, και συνεπώς ένας προμηθευτής για τις ανάγκες των ταξιδιωτών αναψυχής και ταξιδιωτών εργασίας. Με αυτόν τον συνδυασμό, όπως αναφέρεται στο περιοδικό Hotels, (03/06), η υψηλού επιπέδου περιβαλλοντολογική εξέταση στο παραπάνω κοινωνικό περιβάλλον έχει τέσσερις κύριους στόχους:

- να αναγνωρίσει τις καλύτερες περιβαλλοντολογικές πρακτικές
- να διαμορφώσει τη δομή της περιβαλλοντολογικής διαχείρισης
- να εκπαιδεύσει και ,
- να εμπνεύσει

Περίπλοκη ή απλή, απλοϊκή ή μεγαλειώδης, μια προσπάθεια εκ μέρους του περιβάλλοντος είναι όχι μόνο μια άσκηση στην οικονομική λογική , είναι και ζήτημα υπερηφάνειας. Τα ξενοδοχεία που εισάγουν περιβαλλοντολογικές πολιτικές μπορούν να κάνουν εξοικονόμηση χρημάτων μεταξύ 30%-50%, σύμφωνα με το Green Hotelier, όπως παρατέθηκε στο Caterer & Hotelkeeper, (15 Φεβρουαρίου 1996). Το περιοδικό, που εκδόθηκε από την I.H.E.I, ισχυρίζεται ότι το Forte έχει ένα από τις καλύτερες περιβαλλοντολογικές πρακτικές στη Βρετανική βιομηχανία ξενοδοχείων.

Η Περιβαλλοντολογική Διαχείριση δεν έχει μόνο να κάνει με τη μείωση των εξόδων, πρωτίστως έχει να κάνει με το να βοηθάμε το περιβάλλον.

Το ερώτημα είναι αν η γραμμή μεταξύ των περιβαλλοντολογικών και των οικονομικών θεμάτων είναι ασυμβίβαστη.

Ο Cairncross (1995), δηλώνει ότι παρά την οικολογική κούραση και την μη οικολογική αντίδραση στα μέσα της δεκαετίας 1990, το περιβάλλον είναι ένα θέμα που είναι εδώ για να μείνει, τώρα και για την ανερχόμενη γενεά.

Οι νέοι άνθρωποι , η αγορά των ξενοδοχείων του Λονδίνου και η στρατηγική διαχείριση του περιβάλλοντος είναι απαραίτητη σε οποιαδήποτε βιομηχανία υπηρεσιών.

Επικεντρωνόμαστε στο γεγονός ότι πρέπει να οριστούν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των πολιτικών περιβαλλοντολογικής διαχείρισης, να εξεταστούν αν αυτά τα πλεονεκτήματα υπερβαίνουν τα μειονεκτήματα και να συζητηθούν οι παράγοντες αυτών των ζητημάτων.

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3** Τρόποι Έρευνας

Η πρώτη προτεραιότητα ήταν να συλλέξουμε όσο το δυνατό περισσότερες πληροφορίες γύρω από το θέμα. Έτσι σχεδιάστηκε σταδιακά η μεθοδολογία της πρωταρχικής και δευτερεύουσας έρευνας. Η μεθοδολογία θα επεξηγήσει ποιες τεχνικές έρευνας χρησιμοποιήσαμε, και ποιες κατηγορίες ανθρώπων.

### **3.1 Πρωτογενής Έρευνα**

Η μόνη τεχνική έρευνας μας ήταν το ερωτηματολόγιο.

Διάφορες γραμμές και μορφές ερωτήσεων διατυπώθηκαν για να βρεθεί ποιες όριζαν καλύτερα αυτό που πράγματι είχε ερωτηθεί. Το σχέδιο του ερωτηματολογίου, που διαχειριστήκαμε, ήταν αρκετά απλό.

Ο πιο κοινός τύπος ερωτηματολογίου που αυτοδιαχειρίζεται κάποιος είναι το ταχυδρομικό ερωτηματολόγιο. Είχαμε δύο στόχους: να διαμορφωθούν ερωτήσεις που θα αντλούσαν τις αναγκαίες πληροφορίες, και να πείσει τους ανθρώπους να τις απαντήσουν. Η αρχική δήλωση του ερωτηματολογίου ήταν μία πρόσκληση για συνεργασία. Η συνοδευτική επιστολή εξηγούσε τον σκοπό του ερωτηματολογίου και ξανά, ζητούσε τη συνεργασία του ανταποκριτή. Συμπεριλαμβανόταν ένας προπληρωμένος απαντητικός φάκελος.

Οι αδυναμίες που προσδιορίζονται, είναι λόγω του ότι τα άτομα που δεν απάντησαν ίσως να είχαν λιγότερο κίνητρο να το κάνουν, αφού δεν υπήρχε η προσωπική ενθάρρυνση. Μερικοί ανταποκριτές πέρασαν το ερωτηματολόγιο σε κάποιον άλλον για να το συμπληρώσει. Αυτό μπορεί να έγινε για πολλούς όχι τόσο φανερούς λόγους. Τελικά, αποστείλαμε 70 ερωτηματολόγια στις περιοχές που υπάρχουν ξενοδοχεία του Μάντσεστερ (30 ερωτηματολόγια) και του Λονδίνου (40 ερωτηματολόγια).

Συνολικά, μείναμε ικανοποιημένοι με τα ερωτηματολόγια και το ποσοστό ανταπόκρισης. Τα ποσοστά ανταπόκρισης για ταχυδρομικές έρευνες έχουν κυμανθεί σημαντικά από σχεδόν μηδαμινά έως και ασυνήθη υψηλά ποσοστά άνω του ενενήντα τοις εκατό. Το ποσοστό ανταπόκρισης βρίσκεται στο 57.5% στην περιοχή του Λονδίνου, για την οποία περιοχή έγινε και η ανάλυση.

Όσον αφορά την πρωταρχική έρευνα που έγινε στην Ελλάδα χρησιμοποιήθηκε το ίδιο ερωτηματολόγιο αλλά η έρευνα έγινε σε resort hotels της Κω. Η επιλογή του συγκεκριμένου προορισμού έχει να κάνει περισσότερο με την ευκολότερη πρόσβαση στο αρμόδιο διοικητικό προσωπικό από την πλευρά μας για την απάντηση του ερωτηματολογίου. Στη περίπτωση της Ελλάδας η αποστολή του ερωτηματολογίου έγινε μέσω e-mail αλλά και με φαξ. Συνολικά μας απάντησαν 27 ερωτηματολόγια εκ των οποίων τα 12 μέσω e-mail και τα υπόλοιπα 15 μέσω φαξ.

### 3.2 Δευτερογενής Έρευνα

Μαζί με τις πιο γνωστές πηγές όπως τα βιβλία και τα άρθρα, χρησιμοποιήσαμε περιοδικά, εφημερίδες, μελέτες, εξωτερικές υπηρεσίες πληροφορικής (δηλ. CD, διαδίκτυο) και διεθνή βιβλιογραφία.

Όλη η δευτερεύουσα έρευνα έπρεπε να καταγραφεί και να σημειωθεί ώστε να επιτραπεί η αναφορά ξανά κατά τη διάρκεια του έργου. Η οργάνωση των πληροφοριών παίρνει τουλάχιστον τον ίδιο χρόνο που παίρνει η συλλογή τους. Η ανασκόπηση των εντύπων είναι βασισμένη σε μια δομή που περιορίζει την πληροφορία στα αναγκαία. Περαιτέρω κριτικές βρίσκονται στο υπόλοιπο αρχείο.

### 3.3 Μοντέλο της Διαδικασίας Έρευνας

Η προσέγγιση της έρευνας μπορεί να χαρακτηριστεί ως ή θετικιστική, ή επιστημονική ή ποσοτική προσέγγιση. Η πληροφορία αντιμετωπίζεται ως δεδομένο και δημιουργούνται σχέσεις μεταξύ των πληροφοριών όλα στην προσπάθεια να ελεγχθεί μία υπόθεση και μερικές ερωτήσεις της έρευνας.

### 3.4 Συμπέρασμα

Έχουμε προσπαθήσει να είμαστε συνοπτικοί, ακριβείς και όσο γίνεται κατά τα συμφραζόμενα. Όμως, αναμένεται να κριθεί βάσει του κανονικού νοήματος της εργασίας που είναι συνοπτικός, ορθός και ακριβής. Τα ερωτηματολόγια που στάλθηκαν στις αγορές των ξενοδοχείων πολυτελείας στο Μάντσεστερ και στο Λονδίνο, ήταν λεπτομερέστατα και πληρέστατα. Παρόλα ταύτα, στάλθηκαν σε αυτό το εταιρικό επίπεδο, στο οποίο ήταν δυνατό να απαντηθούν. Σε μια προσπάθεια να συμπεράνουμε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της περιβαλλοντολογικής διοίκησης στην αγορά των ξενοδοχείων πολυτελείας, τα ερωτηματολόγια έχουν σχεδιαστεί για να προτείνουν πιθανά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, και να επιτρέψει στην κάθε ξενοδοχειακή επιχείρηση ξεχωριστά να τα εκτιμήσει.

Τα ξενοδοχεία με τα οποία θα ασχοληθούμε σε αυτή την ανάλυση, που είναι τα ξενοδοχεία πολυτελείας του Λονδίνου, είναι τα ξεχωριστά ξενοδοχεία ή οι αλυσίδες ξενοδοχείων που απάντησαν σε αυτή την περιοχή και για ευκολία αναγράφονται παρακάτω:

1. Accor UK Hotels
2. Bass Hotels & Resorts (Holiday Inn)
3. Conrad International, London
4. Connaught
5. Claridge's
6. Copthorne Tara London
7. Forte, London & International Hotels
8. Grosvenor Thistle
9. Granada Group
10. Inter-Continental Hotels & Resorts
11. London Regents Park Hilton
12. London Hilton on Park Lane



13. Mayfair Inter-Continental
14. Novotel UK
15. Sheraton Park Tower
16. Swallow Hotels
17. The Landmark Hotel
18. The Dorchester
19. The Gloucester
20. The Ritz
21. Tower Thistle Hotel
22. The White House
23. The Lanesborough Hotel

Το πρώτο κομμάτι της ανάλυσης , που είναι βασισμένο στα ξενοδοχεία πολυτελείας του Λονδίνου και όχι του Μάντσεστερ, λόγω του υψηλού ποσοστού ανταπόκρισης στην πρώτη. (Λονδίνο : 57.5%, 23 ερωτηματολόγια, Μάντσεστερ: 36.6%, 11 ερωτηματολόγια). Η ανάλυση θα δείξει την ύπαρξη πολιτικών περιβαλλοντολογικής διαχείρισης και το επίπεδο της περιβαλλοντολογικής αντίληψης που εφαρμόζουν τα ξενοδοχεία.

Παρακάτω σας αναφέρουμε τα ξενοδοχεία τα οποία επιλέχθηκαν για να παρουσιαστούν σε ότι αφορά την Ελλάδα.

1. Carda beach
2. Club Med
3. Horizon Beach
4. Iberostar Kipriotis Hippocrates
5. Iberostar Kos Bay View
6. Iberostar Kipriotis Maris
7. Iberostar Kipriotis Panorama
8. Kipriotis Sol Village
9. Mastichari Bay
- 10.Kos Imperial Thalasso
- 11.Lakitira
- 12.Luca Blue Lagoon
- 13.Mitsis Family Village
- 14.Mitsis Norida Family Village
- 15.Mitsis Ramira Beach
- 16.Mitsis Summer Palace
- 17.Mitsis Norida Beach
- 18.Neptune
- 19.Porto Bello Royal
- 20.Royal Park Grecotel
- 21.Oceanis Beach Resort
- 22.Porto Bello Beach

- 23.Akti Beach Club
- 24.Natura
- 25.Diamonds
- 26.Helona Beach Resort
- 27.Iberostar Odysseys

Όπως μπορεί να αντιληφθεί κάποιος ότι υπάρχουν δυο γνωστές αλυσίδες ξενοδοχείων των οποίων όλα τα ξενοδοχεία συμπεριλήφθηκαν στη έρευνα καθώς παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον ως μεμονωμένες μονάδες.

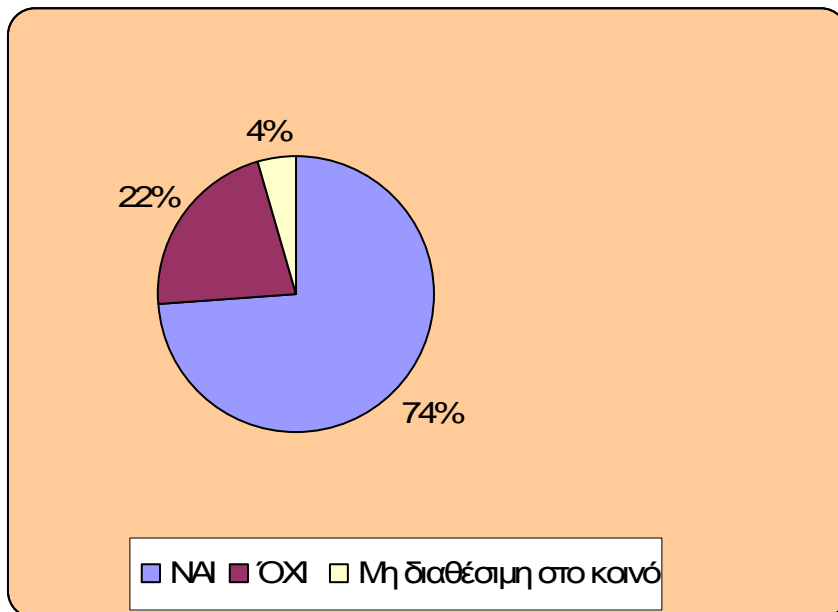
## Κεφάλαιο 4

### Μέρος 1<sup>ο</sup> – Περίπτωση της Αγγλίας (Λονδίνο)

#### 4.1.1 Διάγραμμα (Ερώτηση 1<sup>η</sup>)

Έχει η ξενοδοχειακή μονάδα μια πολιτική περιβαλλοντολογικής διοίκησης ;

Η πρώτη ερώτηση είναι αρκετά ευθεία και ίσως η πιο συχνή. Έχουν οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις πολιτική περιβαλλοντολογικής διαχείρισης;

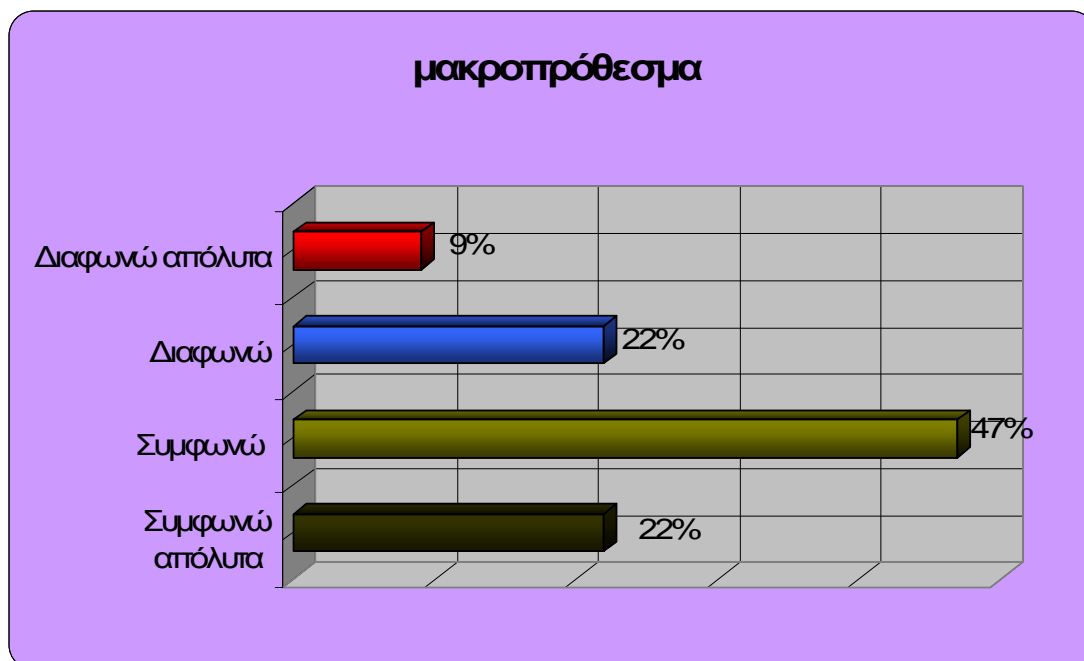


μερικά μπορεί να χαθούν για πάντα και η μελλοντική τους βιωσιμότητα να πληγεί θανάσιμα ;

κόστους χάρη στη περιβαλλοντολογική διαχείριση. Όλα τα ξενοδοχεία έδωσαν έμφαση στο γεγονός της μείωσης του κόστους. Πολύ απογοητευτικό ήταν το γεγονός ότι το 22% κράτησε ουδέτερη στάση. Είναι ενθαρρυντικό όμως ότι 17% συμφωνούν απόλυτα, αντιλαμβανόμενοι ότι για να αποκομίσει η επιχείρηση οφέλη είναι απαραίτητη μια περιβαλλοντολογική λογιστική προσέγγιση. Τα οφέλη θα φανούν όταν έχει εφαρμοστεί πλήρως η εφαρμογή του περιβαλλοντολογικού προγράμματος. Ενώ ένα 13% διαφωνεί απόλυτα.

Διευκρινιστικά, μακροπρόθεσμη θεωρείται η περίοδος μεταξύ πέντε και εννέα ετών.

Οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις συμφωνούν ότι το κέρδος από την εφαρμογή του περιβαλλοντολογικού μανάτζμεντ είναι μακροπρόθεσμο.



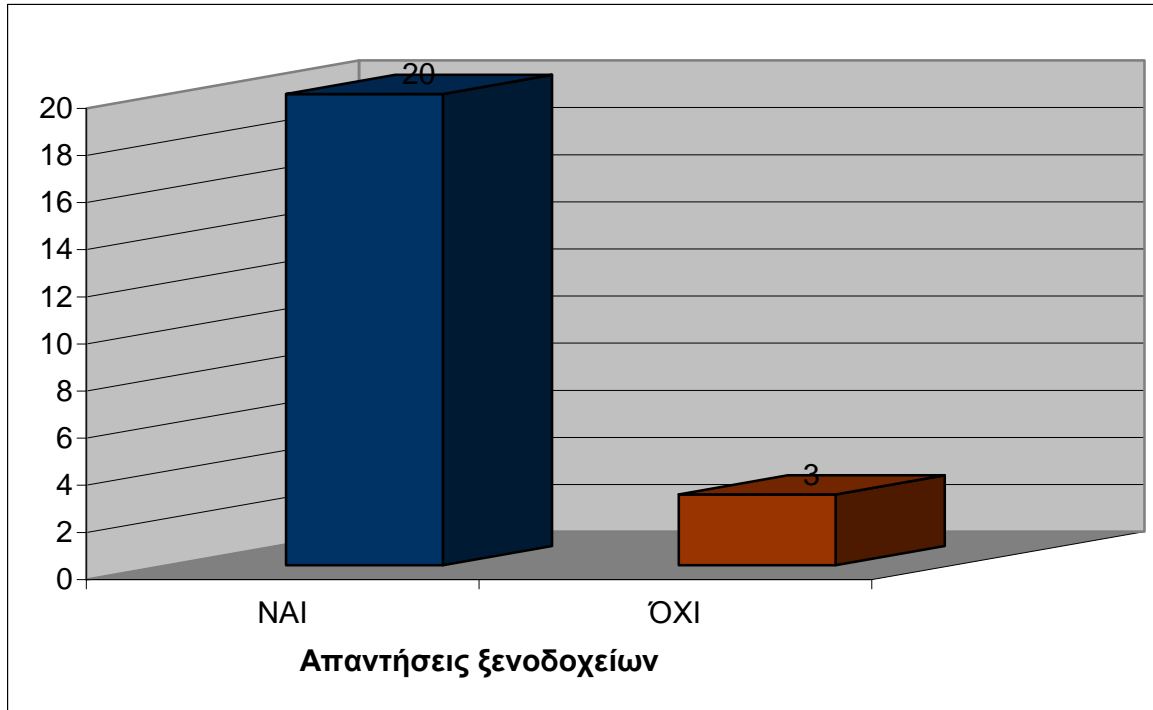
Ένα 47% των ερωτηθέντων συμφωνεί, ενώ 22% συμφωνεί απόλυτα. Επίσης υπάρχει και ένα 22% που διαφωνεί, ποσοστό στο οποίο ανήκει και το Holiday Inn. Και ένα 9% το οποίο διαφωνεί απόλυτα

Όταν εφαρμόζεται ένα πρόγραμμα περιβαλλοντολογικής διαχείρισης, τα ξενοδοχεία πιθανόν να χρειάζεται να εντοπίσουν επιπλέον πηγές για να καλύψουν τις αυξημένες απαιτήσεις του περιβαλλοντολογικού σχεδίου. Σε κάθε περίπτωση, είτε βραχυπρόθεσμα, είτε μακροπρόθεσμα, οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που ηγούνται στη συμμετοχή σε ένα σχέδιο περιβαλλοντολογικής διαχείρισης, μπορούν να κερδίσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα δημιουργώντας μια πιο ευνοϊκή δημόσια εικόνα η οποία είναι πολύ σημαντική στη ξενοδοχειακή βιομηχανία. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ανάπτυξη και η εφαρμογή αποτελεσματικών συστημάτων περιβαλλοντολογικής διαχείρισης συμφέρουν επιχειρηματικά.

Η μείωση του κόστους είναι η κινητήριος δύναμη που οδηγεί τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις να βελτιώνουν την περιβαλλοντολογική διαχείριση και την επίδοσή τους. Αυτά τα οφέλη δείχνουν και τις βελτιώσεις που έχουν γίνει.

#### 4.2.1 Διάγραμμα 2 (Ερώτηση 2)

Έχει η επιχείρηση διαδώσει περιβαλλοντολογική συναίσθηση μέσα στο χώρο του και εφαρμόζεται ένα συνετό πρόγραμμα περιβαλλοντολογικής διαχείρισης ;



Απο την άλλη η πλειοψηφία των ερωτηθέντων ξενοδοχείων έχουν περιβαλλοντολογική πολιτική και εφαρμόζουν πλήρως το περιβαλλοντολογικό μάνατζμεντ

Το Sheraton Park Tower Hotel αντιπροσωπεύει μια επιχείρηση που είναι υπέρ μιας τέτοιας πολιτικής. Πέρα από το λειτουργικό του τομέα στο περιβαλλοντολογικό μάνατζμεντ, το προσωπικό λειτουργεί κάτω από τη πλέον κορυφαία ξενοδοχειακή διαχείριση ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι αλλά και να συμμορφώνονται με τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παράλληλα με αυτά η αλυσίδα ξενοδοχείων Swallow ακολουθεί τις επίσημες αποφάσεις του E.M.S σε επιχειρησιακό επίπεδο και μοιράζεται τις πρακτικές αυτές μέσω συμβουλευτικών συναντήσεων του προσωπικού πάνω σε αυτά τα θέματα.

Το Intercontinental Hotels & Resorts ακολουθούν μια συγκεκριμένη οικολογική πολιτική, πιο συγκεκριμένα το May Fair Intercontinental έχει μια «πράσινη επιτροπή» η οποία απασχολείται με θέματα ενέργειας, αποβλήτων & ανακύκλωσης.

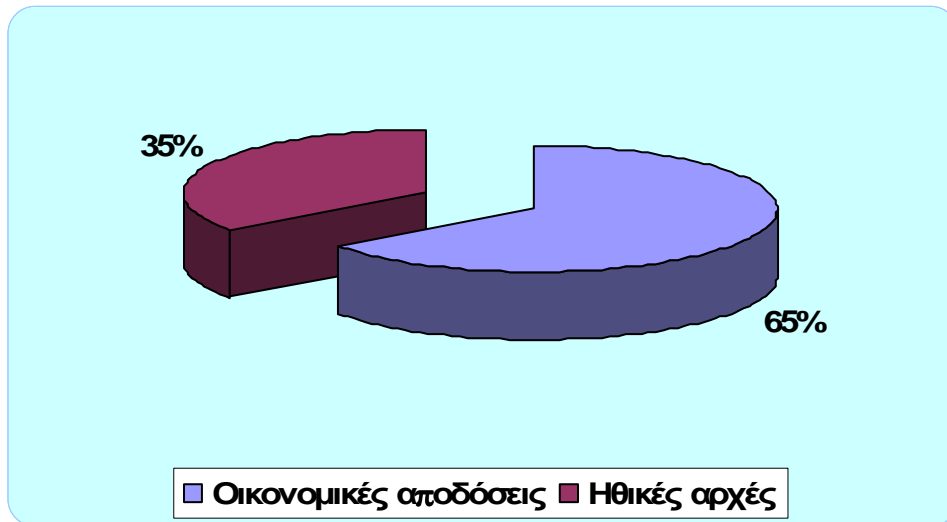
Ο όμιλος Granada, αναγνωρίζει και παίρνει στα σοβαρά τις περιβαλλοντολογικές ευθύνες που του αναλογούν. Οι διευθυντές στο Λονδίνο είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή ενός περιβαλλοντολογικού πλαισίου που λαμβάνει υπόψη του τις πρακτικές που καθιερώθηκαν για την υποστήριξη θεμάτων περιβαλλοντολογικής διαχείρισης σε κάθε τομέα ξεχωριστά ανάλογα με τις εκάστοτε εργασίες αυτού του τομέα.

Τα γνωστά Forte London Hotels λειτουργούν με τον ίδιο τρόπο με τον όμιλο Granada. Καλό είναι να γνωρίζουμε ότι τα Forte London Hotels ήταν ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Διεθνούς Ξενοδοχειακής Περιβαλλοντολογικής Αρχής (International Hotels Environmental Initiative-I.H.E.I) και του περιοδικού «Green Hotelier».

Το Holiday Inn Kensington (Bass Hotels and Resorts) εφάρμοσαν μια φιλική προς το περιβάλλον πολιτική. Παρόλα αυτά το συγκεκριμένο ξενοδοχείο δεν έχει θέσει στόχους που να καλύπτουν τα απόβλητα, την ενέργεια, και την ανακύκλωση. Η περιβαλλοντολογική πολιτική των Bass Hotels & Resorts έχει σαφείς στόχους και συγκριτικές μετρήσεις όσον αφορά τους προαναφερθέντες τομείς. Κάποιος μπορεί να αμφισβητήσει τα κανάλια επικοινωνίας της ξενοδοχειακής εταιρικής αλυσίδας με τις μεμονωμένες ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις.

#### 4.3.1 Διάγραμμα 3 (Ερώτηση 3)

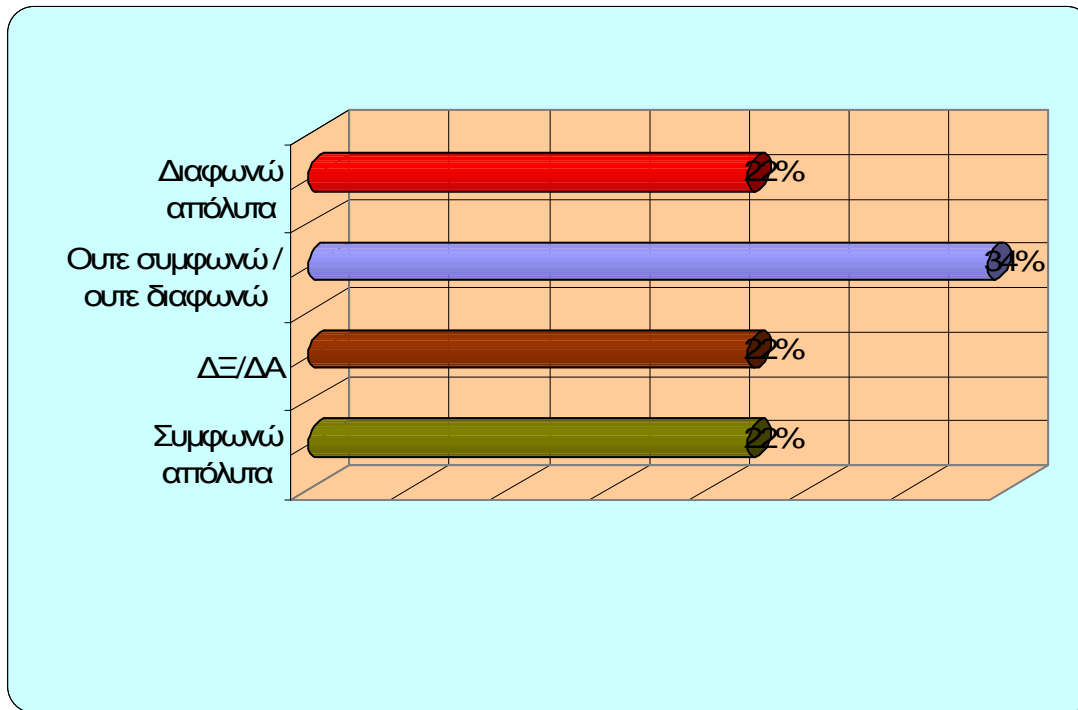
Πιστεύετε ότι η επιτυχία του περιβαλλοντολογικού μάνατζμεντ πρέπει να κριθεί με τις οικονομικές αποδόσεις ή με τις ηθικές;



Δεδομένου ότι το περιβαλλοντολογικό μάνατζμεντ και όλα τα στοιχεία που το συνθέτουν λειτουργούν σωστά η ξενοδοχειακή επιχείρηση θα κρίνετε για την απόδοση και την ισχύ της περιβαλλοντολογικής διοίκησης αυτής. Η κρίση αυτή θα γίνετε από την εταιρία τη ίδια αλλά και από εξωτερικούς παράγοντες οι οποίοι αναφέρθηκαν πρωτύτερα (βλ I.H.E.I). Η κρίση βασίζεται σε ηθικές και οικονομικές αποδόσεις. Το διάγραμμα μας δείχνει ότι το 65% των ξενοδοχείων πιστεύει ότι η επιτυχία του οικολογικού μάνατζμεντ θα πρέπει να κρίνεται από την οικονομική απόδοση ενώ μόλις το 35% πιστεύει ότι πρέπει να κρίνεται από ηθικές αποδόσεις. Υπάρχει μια ξεκάθαρη διάσταση απόψεων. Οι διευθυντές των ξενοδοχείων βλέπουν την επιχειρησιακή ηθική και την επιτυχία όπως παρουσιάζεται στο συμπέρασμα τους. Κατ' αυτούς αν θέλει κάποιος να παραμείνει επιτυχώς στον επιχειρηματικό στίβο, πρέπει να διαθέτει και επιχειρηματικό ήθος.

#### 4.4.1 Διάγραμμα 4 (Ερώτηση 4<sup>η</sup>)

Ποια είναι η άποψή σας σχετικά με επιχειρήσεις που αντιδρούν πολύ αργά ή καθόλου, μπορεί η μελλοντική τους βιωσιμότητα να πληγεί θανάσιμα ;



Ένα άλλο θέμα που λειτουργεί ως μειονέκτημα όταν δεν εφαρμόζονται οι θεωρίες του περιβαλλοντολογικού μάνατζμεντ, είναι η μελλοντική βιωσιμότητα των ξενοδοχείων αυτών. Στο διάγραμμα 4 βλέπουμε τα αποτελέσματα του ερωτήματος αυτού. Είναι εμφανές ότι το ερώτημα έχει ευρύ φάσμα και ότι τέτοιες περιστάσεις δεν υπάρχουν στο κοντινό μέλλον. Παρόλα αυτά είναι ενδιαφέρουσα η αντίδραση στο συγκεκριμένο ερώτημα. Το μεγαλύτερο ποσοστό (34%) αντιπροσωπεύει την ουδέτερη θέση. Υπάρχει μια ισορροπία μεταξύ των διαφωνούντων με αυτούς που συμφωνούν (22% διαφωνούν, 22% συμφωνούν). Λαμβάνοντας υπόψη μας αυτού του είδους την αντίδραση, κάποιος μπορεί να φανταστεί τις συνέπειες που θα είχαν τα ξενοδοχεία σε περίπτωση που δεν ακολουθήσουν το ρυθμό των περιβαλλοντολογικών αλλαγών, σε μια τέτοια αγορά.

Οι πέντε δυνάμεις του Porter (1985) μπορούν να υιοθετηθούν σε ένα τέτοιο σενάριο.

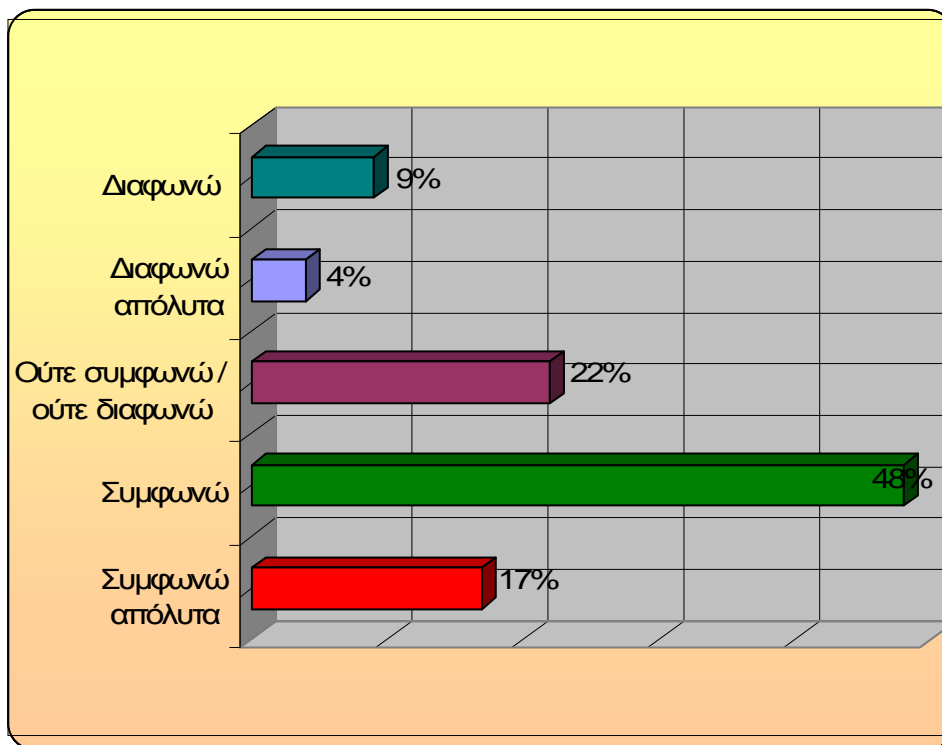
Ο Porter έγινε γνωστός με την έρευνα σχετικά με τις δυνάμεις που καθορίζουν τη σχετική ελκυστικότητα / κερδοφορία μιας βιομηχανίας που είχε ως αποτέλεσμα να προκύψει το μοντέλο των 5 δυνάμεων, οι οποίες είναι 1) υφιστάμενος ανταγωνισμός, 2) απειλή νέων ανταγωνιστών, 3) η απειλή των υποκατάστατων προϊόντων, 4) διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών, 5) διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών.



#### 4.5.1 Διάγραμμα 5 (Ερώτηση 5)

Οι στόχοι που υποστηρίζονται από τις <<οικολογικές>> κινήσεις βάζουν το περιβάλλον πάνω από το κέρδος;

Το παρακάτω διάγραμμα (διάγραμμα 5) αντιπροσωπεύει το καλά εδραιωμένο σύστημα περιβαλλοντολογικού μάνατζμεντ και τη λεπτή γραμμή μεταξύ επίτευξης του στόχου και κέρδους.

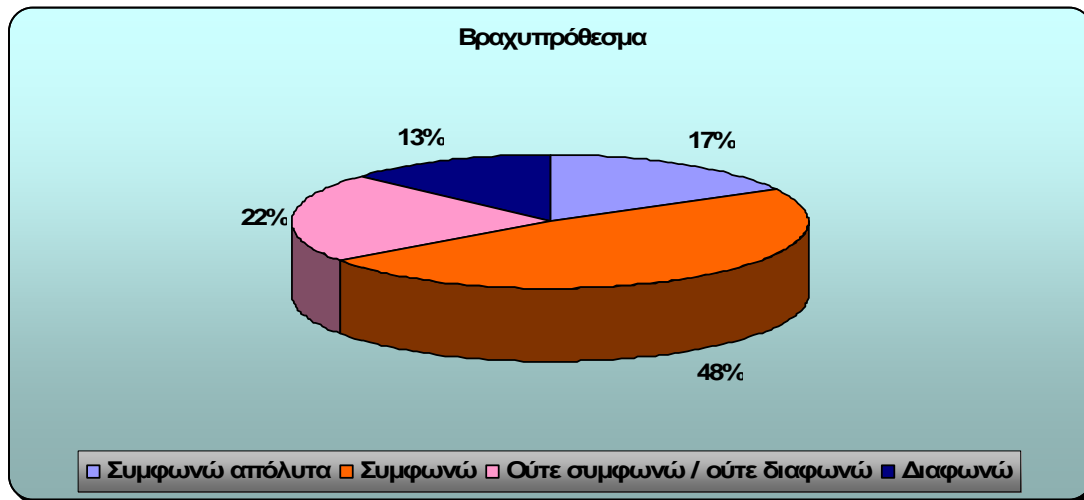


Το 36% αντιπροσωπεύει την ουδέτερη γνώμη των ξενοδόχων. Πέραν αυτού όμως, το 32% δείχνει ότι οι ξενοδόχοι συμφωνούν ότι οι στόχοι υπέρ των οποίων επιχειρηματολογεί το περιβαλλοντολογικό μάνατζμεντ βάζουν το περιβάλλον πάνω από το κέρδος. Δεδομένης της ειλικρίνειας των επτά αυτών ξενοδοχείων η θέση τους θα ευνοούσε τις πάγιες πρακτικές του περιβαλλοντολογικού μάνατζμεντ. Αυτό το ερώτημα σχετίζεται με το ενδεχόμενο να συνδυαστούν οι θεωρίες των περιβαλλοντολόγων με αυτές των οικονομολόγων.

Το 18% αντιπροσωπεύει τα ξενοδοχεία που διαφωνούν με το θέμα. Αυτά τα ξενοδοχεία δεν έχουν σα πρώτο τους μέλημα το περιβάλλον. Μάλιστα το Sheraton Park Tower Hotel έβαλε δύο ticks στο συγκεκριμένο κουτάκι για να τονίσει τη διαφωνία τους-αν και πρέπει κανείς να θυμάται ότι η πραγματική έννοια του περιβαλλοντολογικού μάνατζμεντ είναι το περιθώριο κέρδους. Έτσι, η επιχειρηματική πλευρά του περιβαλλοντολογικού μάνατζμεντ όπως η εξοικονόμηση ενέργειας και η διαχείριση αποβλήτων δείχνουν οφέλη εξοικονόμησης χρημάτων.

#### 4.6.1 Διάγραμμα 6 (Ερώτηση 6<sup>η</sup>)

Έχει διαπιστώσει η επιχείρηση βραχυπρόθεσμα ή / και μακροπρόθεσμα μείωση του κόστους λόγω φιλικότερης προς το περιβάλλον λειτουργίας;



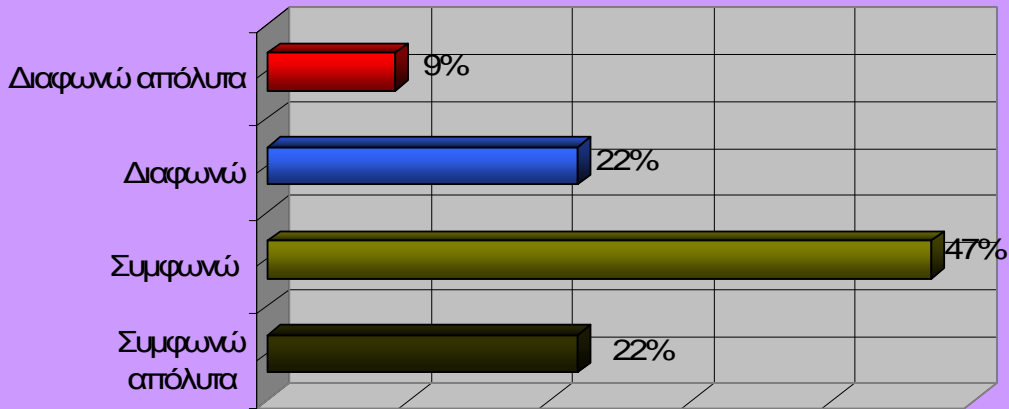
Στο διάγραμμα μπορεί πιθανόν να διαλευκάνει τις απορίες που σχετίζονται με την ερώτηση πέντε. Εξετάζει τα κέρδη από το περιβαλλοντολογικό μάνατζμεντ και κατά συνέπεια τη πρόοδο της γραμμής κέρδους βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

Ένα ποσοστό της τάξεως του 48% συμφωνεί στη βραχυπρόθεσμη μείωση του κόστους χάρη στη περιβαλλοντολογική διαχείριση. Όλα τα ξενοδοχεία έδωσαν έμφαση στο γεγονός της μείωσης του κόστους. Πολύ απογοητευτικό ήταν το γεγονός ότι το 22% κράτησε ουδέτερη στάση. Είναι ενθαρρυντικό όμως ότι 17% συμφωνούν απόλυτα, αντιλαμβανόμενοι ότι για να αποκομίσει η επιχείρηση οφέλη είναι απαραίτητη μια περιβαλλοντολογική λογιστική προσέγγιση. Τα οφέλη θα φανούν όταν έχει εφαρμοστεί πλήρως η εφαρμογή του περιβαλλοντολογικού προγράμματος. Ενώ ένα 13% διαφωνεί απόλυτα.

Διευκρινιστικά, μακροπρόθεσμη θεωρείται η περίοδος μεταξύ πέντε και εννέα ετών.

Οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις συμφωνούν ότι το κέρδος από την εφαρμογή του περιβαλλοντολογικού μάνατζμεντ είναι μακροπρόθεσμο.

### μακροπρόθεσμα



Ένα 47% των ερωτηθέντων συμφωνεί, ενώ 22% συμφωνεί απόλυτα. Επίσης υπάρχει και ένα 22% που διαφωνεί, ποσοστό στο οποίο ανήκει και το Holiday Inn. Και ένα 9% το οποίο διαφωνεί απόλυτα

Όταν εφαρμόζεται ένα πρόγραμμα περιβαλλοντολογικής διαχείρισης, τα ξενοδοχεία πιθανόν να χρειάζεται να εντοπίσουν επιπλέον πηγές για να καλύψουν τις αυξημένες απαιτήσεις του περιβαλλοντολογικού σχεδίου. Σε κάθε περίπτωση, είτε βραχυπρόθεσμα, είτε μακροπρόθεσμα, οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που ηγούνται στη συμμετοχή σε ένα σχέδιο περιβαλλοντολογικής διαχείρισης, μπορούν να κερδίσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα δημιουργώντας μια πιο ευνοϊκή δημόσια εικόνα η οποία είναι πολύ σημαντική στη ξενοδοχειακή βιομηχανία. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ανάπτυξη και η εφαρμογή αποτελεσματικών συστημάτων περιβαλλοντολογικής διαχείρισης συμφέρουν επιχειρηματικά.

Η μείωση του κόστους είναι η κινητήριος δύναμη που οδηγεί τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις να βελτιώνουν την περιβαλλοντολογική διαχείριση και την επίδοσή τους. Αυτά τα οφέλη δείχνουν και τις βελτιώσεις που έχουν γίνει.

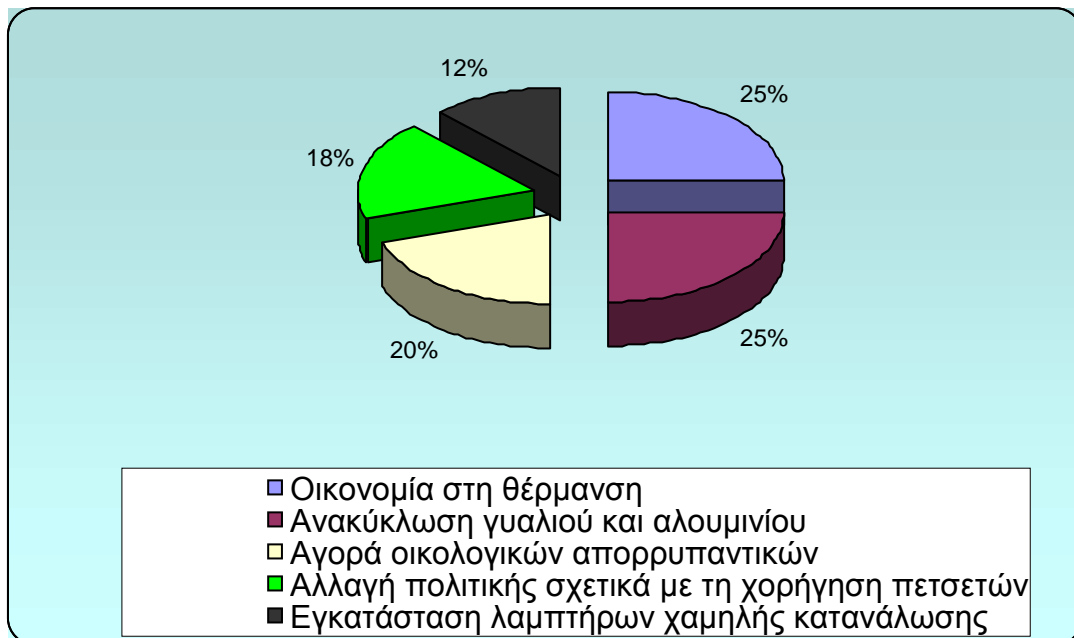
#### 4.7.1 Διάγραμμα 7 (Ερώτηση 7)

Ποιες από τις παρακάτω βελτιώσεις προέκυψαν από τις πολιτικές περιβαλλοντολογικής διαχείρισης ;

Το διάγραμμα 7 θα εξετάσει τα επιπλέον οφέλη (βελτιώσεις) που προκύπτουν από την περιβαλλοντολογική διαχείριση.

Αυτές οι βελτιώσεις φαίνονται παρακάτω σύμφωνα με τις προτιμήσεις των ξενοδοχείων:

- Οικονομία στη θέρμανση (25%)
- Ανακύκλωση γυαλιού και αλουμινίου (25%)
- Εγκατάσταση λαμπτήρων χαμηλής κατανάλωσης (20%)
- Αγορά βιοδιασπώμενων – οικολογικών απορρυπαντικών (18%)
- Αλλαγή πολιτικής στην παροχή πετσετών (12%)



Οι αναφερθείσες βελτιώσεις οι οποίες εφαρμόστηκαν από τον Λονδρέζικο ξενοδοχειακό τομέα, συνδέονται με την επιχειρησιακή πλευρά του περιβαλλοντολογικού μάνατζμεντ .

Είναι σαφές και αναμενόμενο ότι θα ακολουθήσουν και οικονομικά οφέλη .

Ένα υπό συζήτηση θέμα είναι κατά πόσο αυτά τα λειτουργικά πλεονεκτήματα (επιχειρησιακές βελτιώσεις) θα παραμείνουν ή όχι επικερδή, εφόσον και εάν η περιβαλλοντολογική διαχείριση διεξαχθεί αποτελεσματικά ή όχι. Αυτό το θέμα έχει προεκτάσεις όταν ληφθούν υπόψη μόνο οι λειτουργικές πλευρές και τίποτα παραπάνω.

Από την ανάλυση, τα Λονδρέζικα ξενοδοχεία που εξετάστηκαν-ερευνήθηκαν τονίζουν αυτές τις λειτουργίες. Αυτό δεν είναι λάθος. Το θέμα είναι η επιλογή ή όχι για την εφαρμογή στρατηγικής περιβαλλοντολογικής διαχείρισης. Ο Λονδρέζικος ξενοδοχειακός κλάδος πρέπει να είναι ικανός να καταλάβει και να κάνει κριτικές αξιολογήσεις και στις δύο πλευρές του θέματος.

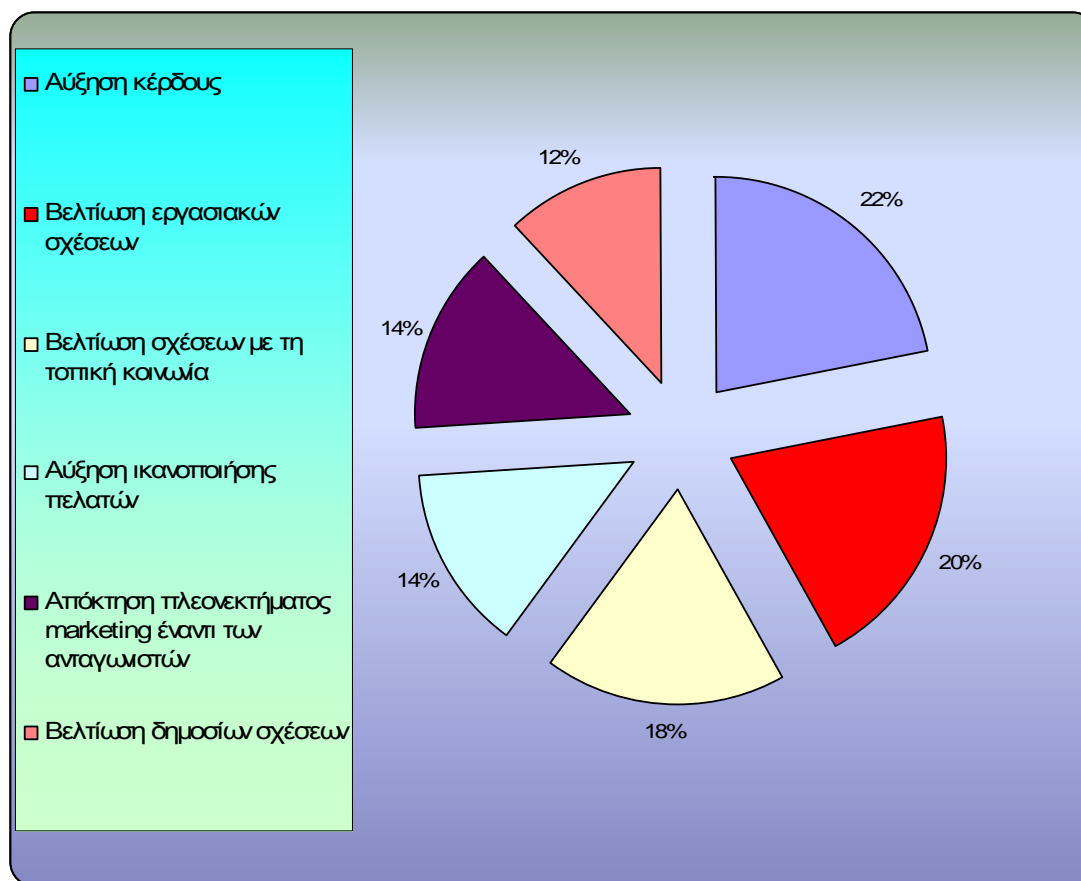
#### 4.8.1 Διάγραμμα 8 (Ερώτηση 8<sup>η</sup>)

Ποια είναι τα αναμενόμενα οφέλη από την περιβαλλοντολογική διαχείριση στην επιχείρησή σας;

Το ακόλουθο διάγραμμα δείχνει τα οφέλη που τα συγκεκριμένα (εξεταζόμενα) ξενοδοχεία διαπίστωσαν όταν εφάρμοσαν την περιβαλλοντολογική διαχείριση ;

Σε σειρά προτεραιότητας

- a) Αύξηση κέρδους (22%)
- b) Βελτίωση εργασιακών σχέσεων (20%)
- c) Βελτίωση σχέσεων με τη τοπική κοινωνία (18%)
- d) Αύξηση ικανοποίησης πελατών (14%)
- e) Απόκτηση πλεονεκτήματος marketing έναντι των ανταγωνιστών (14%)
- f) Βελτίωση δημοσίων σχέσεων (12%)



Συνδυάζοντας τις δύο οπτικές της θεωρίας, το λειτουργικό περιβαλλοντολογικό μάνατζμεντ και το στρατηγικό περιβαλλοντολογικό μάνατζμεντ, τα ξενοδοχεία πέτυχαν την αύξηση των περιθωρίων κέρδους. Σε όλη τη βιβλιογραφία, το πρωταρχικό όφελος είναι η αύξηση του κέρδους. Αυτό, αναμφίβολα, τραβά την προσοχή των διευθυντικών στελεχών των ξενοδοχείων. Σε ένα καπιταλιστικό κόσμο στόχος και σκοπός είναι το κέρδος. Αυτά τα οφέλη μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις

μεγάλες κατηγορίες. Τα οικονομικά οφέλη, τα οφέλη του marketing και ανταγωνισμού, όπως επίσης τα κοινωνικά και βιομηχανικά οφέλη. Με τον όρο οικονομικά οφέλη εννοούμε τη μείωση του κόστους και κατά συνέπεια την αύξηση του κέρδους. Αυτά τα οφέλη κυμαίνονται από τα όχι τόσο προφανή, όπως για παράδειγμα χαμηλότερα ασφάλιστρα<sup>12</sup>, έως την προφανή μείωση του κόστους που προκύπτει από την εξοικονόμηση ενέργειας και νερού όπως και από τη διαχείριση των αποβλήτων.

Είναι παραπάνω από εμφανές ότι οι καταναλωτές συνειδητά επιλέγουν οικολογικά προϊόντα. Αναφέρθηκε ότι το 39% των Βρετανών ενηλίκων αγοράζει οικολογικά, 35% του πληθυσμού υπολογίζει το περιβάλλον σαν το πιο σημαντικό θέμα που αντιμετωπίζει η χώρα, 9.5 εκατομμύρια από τα 20.8 εκ των Βρετανών είναι πολύ ή εξαιρετικά ανήσυχοι σχετικά με τα οικολογικά ζητήματα, 2.3 εκατομμύρια άνθρωποι είναι αφοσιωμένοι οικολόγοι (Sadgrove 1992)<sup>13</sup>.

«Ομάδες κοινωνικής πίεσης μπορούν να δημοσιοποιήσουν πληροφορίες για να επηρεάσουν τις πράξεις των οργανισμών. Μπορούν να οργανώσουν μποϊκοτάζ καταναλωτών. Μπορούν να εφαρμόσουν κοινωνικό έλεγχο για να κάνουν τις επιχειρήσεις υπεύθυνες στην ευρύτερη κοινότητα.» (Wade 1994)<sup>14</sup>.

Διασφαλίζοντας στη κοινωνία ασφαλή συστήματα, μειωμένη μόλυνση και θόρυβο, θα μειωθεί η σύγκρουση μεταξύ των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων και των κατοίκων της περιοχής. Αυτό θα απελευθερώσει τα διευθυντικά στελέχη ώστε να επικεντρωθούν στη διαχείριση της επιχείρησης και όχι στο κυνήγι των μελών της κοινότητας για να αμβλυνθούν τα παράπονα για τις όποιες επιπτώσεις στο περιβάλλον.

---

<sup>12</sup>Οι ασφαλιστικές εταιρίες υπολογίζουν προσεκτικά όλα τα ρίσκα και ρυθμίζουν τα ασφάλιστρα ανάλογα. Είναι πιο ευνοϊκές σε επιχειρήσεις που χειρίζονται περιβαλλοντικούς κινδύνους και θέματα υγείας και ασφάλειας αποτελεσματικά

—  
ώστε η καλή εφαρμογή αυτών και πάλι να συμβάλει στα χαμηλά κόστη.

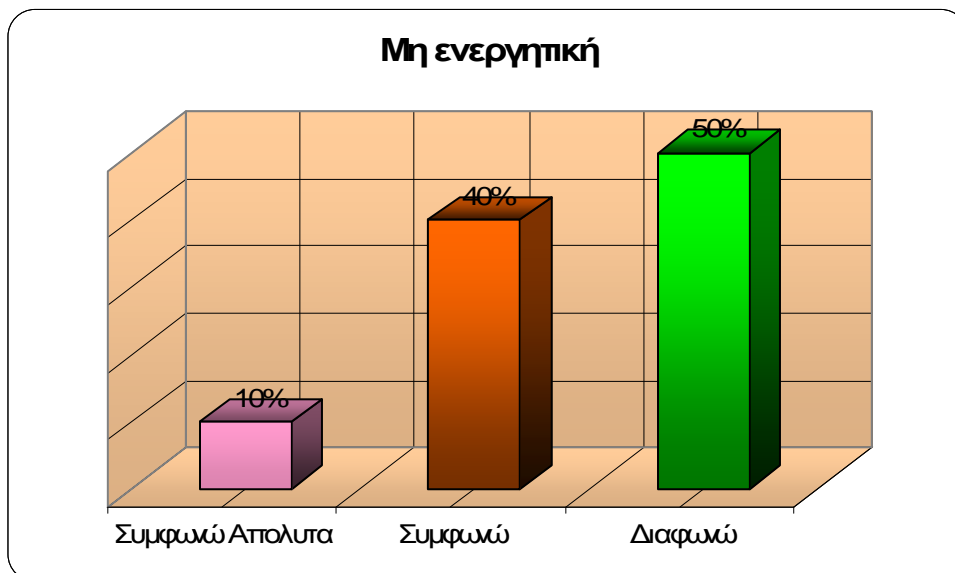
<sup>13</sup> Kit Sadgrove: Σύμβουλος επιχειρήσεων με ειδίκευση στον έλεγχο των επιχειρηματικών ρίσκων και συγγραφέας του βιβλίου Green Manager's Handbook 1992

<sup>14</sup> Wade J. A: Συγγραφέας του "Developing an environmental policy" 1994

#### 4.9.1 Διάγραμμα 9 (Ερώτηση 9<sup>η</sup>)

Με ποια δήλωση θα συμφωνούσατε περισσότερο και ποια ταιριάζει στη περιβαλλοντολογική διαχείριση του ξενοδοχείου σας;

Μη ενεργητική δήλωση: ως μη ενεργό ορίζουμε το χειρισμό των ξενοδοχείων που ακολουθούν απλά το ρυθμό των αλλαγών που υπαγορεύεται από κοινωνικές, επιστημονικές και νομοθετικές αποφάσεις για το περιβάλλον.



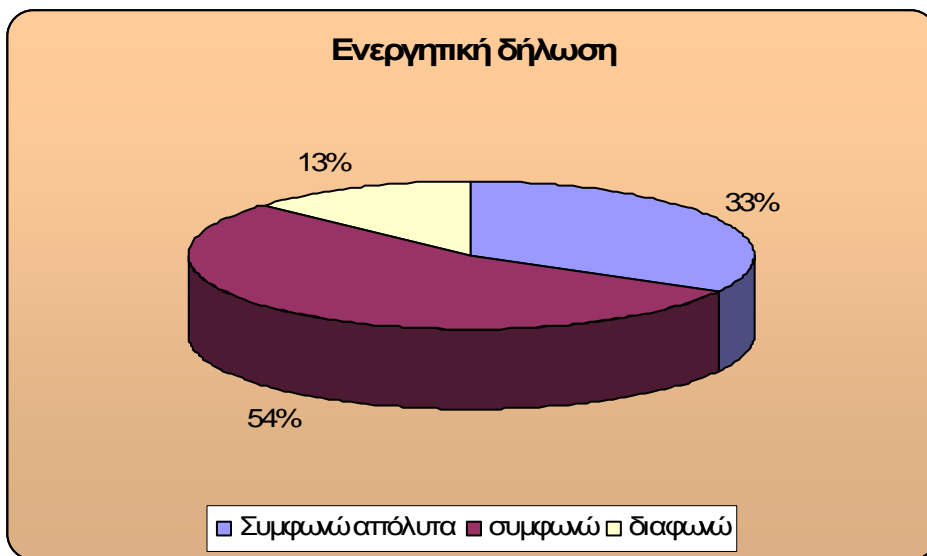
Το 50% των ξενοδοχείων δήλωσε ότι διαφωνεί με αυτή την άποψη. Το 40% αντιπροσωπεύει τα ξενοδοχεία που συμφωνούν με τη δήλωση και τέλος ένα 10% των ξενοδοχείων επικροτεί την μη ενεργητική δήλωση. Αυτή η απόφαση εξαρτάται απόλυτα από την εκάστοτε ξενοδοχειακή μονάδα. Είναι εντυπωσιακό ότι η πλειοψηφία των ξενοδοχείων δεν παίρνει μη ενεργητική θέση. Η διεύθυνση του ξενοδοχείου πρέπει ξεκάθαρα να ορίσει τη θέση της και τους παράγοντες, εσωτερικούς ή εξωτερικούς, που επηρεάζουν αυτή τη θέση.

Φαίνεται ότι η επιχειρησιακή περιβαλλοντολογική ευθύνη είναι αισθητά μη ενεργητική. Ορίζεται από τις προσδοκίες της κοινής γνώμης εξαιτίας της ανάγκης νομοθετικών καθώς και ρυθμιστικών ενεργειών. Αυτή η ευθύνη θα περιλαμβάνει την υποχρέωση να υπακούν σε οικονομικές και νομικές αρχές (Eden 1996).<sup>15</sup>

Η ενεργητική δήλωση εξετάζεται στην παρακάτω παράγραφο.

Ενεργητική δήλωση: Ένα ξενοδοχείο το οποίο ηγείται των αλλαγών, αμφισβητεί τις υπάρχουσες πεποιθήσεις και το τυπικό μάνατζμεντ και ενθαρρύνει οργανωτικές (επιχειρηματικές) αλλαγές.

<sup>15</sup>Dr Sally Eden Senior Lecturer Department of Geography University of Hull (<http://www.hull.ac.uk/geog/staff/Eden.htm>)



Πάνω από το μισό αυτών των ξενοδοχείων (54%) συμφωνεί με την ενεργή δήλωση. Ένα 13% διαφωνεί, που είναι κάπως απογοητευτικό καθώς η περισσότερη βιβλιογραφία είναι υπέρ της ενεργής δήλωσης. Τέλος, 33% των επιχειρήσεων διαμορφώνουν το μάνατζμεντ τους σύμφωνα με αυτή την ενεργή δήλωση. Τα δεδομένα που έχουν υπαγορευθεί από τις περιστάσεις έχουν ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να είναι ενεργητικές όσον αφορά την ανταπόκριση τους στα περιβαλλοντολογικά θέματα. Προς το παρόν όμως οι επιχειρήσεις είναι κυρίως μη ενεργητικές. Οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις συχνά θεωρούν τις δικές τους στρατηγικές και πολιτικές σαν να είναι ενεργητικές. Παρόλα αυτά κάτι τέτοιο, κρύβει μη ενεργές συμπεριφορές, διότι οι ίδιες οι επιχειρήσεις αναφέρουν ότι τέτοιες περιβαλλοντολογικές πρωτοβουλίες συχνά περιορίζονται από εξωγενείς παράγοντες που διαφέρουν ανάλογα με το είδος της ενέργειας που εφαρμόζεται. (Eden 1996).

Κάποιοι λοιπόν μπορεί ακόμα και να υποθέσει ότι αυτά τα ξενοδοχεία που ταυτίζουν την περιβαλλοντολογική τους διαχείριση με μια ενεργή ανταπόκριση, απλώς καλύπτουν τη δική τους μη ενεργή συμπεριφορά.<sup>16</sup>

Η εφαρμογή των στρατηγικών του περιβαλλοντολογικού μάνατζμεντ περιλαμβάνει πλαίσια εργασίας μη ενεργητικής και ενεργητικής ανταπόκρισης.

Το επίπεδο της περιβαλλοντικής ανταπόκρισης είναι προς το παρόν αρκετά υψηλό, όμως δεν μπορεί πλήρως να περιγραφεί ακόμα, διότι πολλές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της διερεύνησης του όλου θέματος.

Στη καλύτερη περίπτωση, αυτά τα πλαίσια εργασίας μπορούν να συγκριθούν με ακόμα μια απλούστερη ταξινόμηση, ένα τρίπτυχο ανάλυσης της ανταπόκρισης των στρατηγικών πάνω στα περιβαλλοντολογικά θέματα. Στον παρακάτω πίνακα, το τρίπτυχο αυτής της ταξινόμησης περιγράφεται ως πιο χρήσιμο σε σύγκριση με τα πιο πολύπλοκα πλαίσια εργασίας, διότι αποφεύγονται οι πιο συνηθισμένες τάσεις που

<sup>16</sup> Λόγω εξωγενών παραγόντων δεν είναι συνεπείς με τα λεγόμενα τους.



περιγράφονται στο ερώτημα και ως εκ τούτου δεν δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην ενεργητική κατηγορία. (Sethi, 1991)<sup>17</sup>

Έτσι λοιπόν δίνει τη δυνατότητα στις ξενοδοχειακές μονάδες να δώσουν περισσότερη έμφαση στην τρέχουσα κατάσταση παρά σε μια ιδανική τοποθέτηση ( ενεργητική / μη ενεργητική ).

Υποχρέωση να υπακούσουν στις δυνάμεις της Συμμόρφωση  
αγοράς  
& τη νομοθεσία

Υποχρέωση να λειτουργούν σύμφωνα με τους Μη  
κανόνες ενεργητική  
& τις προσδοκίες της κοινωνίας και να βρίσκονται αντίδραση/  
ένα βήμα πιο μπροστά από αυτές Προσδοκία

Υποχρέωση να προάγουν θετικές αλλαγές & Δράση /  
υπευθυνότητα προς τη κοινωνία Ενεργητική αντίδραση

---

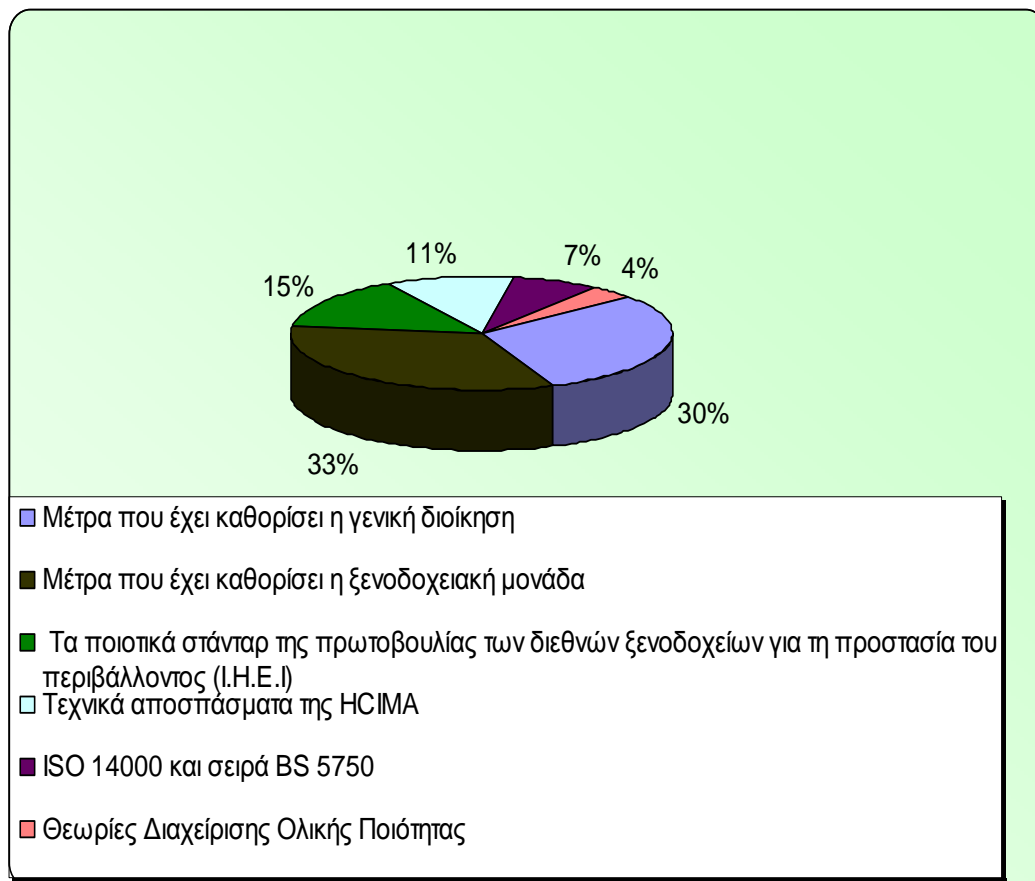
<sup>17</sup> Sirman Sethi: Βραβευμένη δημοσιογράφος και καθηγήτρια στο πανεπιστήμιο του Κανσας στη σχολή Δημοσιογραφίας και Μέσων Ενημέρωσης.

#### 4.10.1 Διάγραμμα 10<sup>ο</sup> (Ερώτηση 10<sup>η</sup>)

Ποια είναι τα στάνταρ (ποιοτικός έλεγχος) που χρησιμοποιούνται προς μέτρηση των περιβαλλοντολογικών στόχων που έχει καθορίσει η μονάδα;

Τα μέτρα σύγκρισης που χρησιμοποιήθηκαν και το ποσοστό το οποίο προκύπτει από την έρευνα δίνονται παρακάτω.

- ⊗ Μέτρα που έχει καθορίσει η γενική διοίκηση (30%)
- ⊗ Μέτρα που έχει καθορίσει η ξενοδοχειακή μονάδα (33%)
- ⊗ Θεωρίες Διαχείρισης Ολικής Ποιότητας (4%)
- ⊗ ISO 14000 και σειρά BS 5750 (7%)
- ⊗ Τεχνικά αποσπάσματα της HCIMA (11%)
- ⊗ Τα ποιοτικά στάνταρ της I.H.E.I (15%)



Το περιβαλλοντολογικό μάνατζμεντ αφορά την καθιέρωση ενός συστήματος διαχείρισης που να λειτουργεί ώστε να επιτευχθούν συγκεκριμένοι στόχοι απόδοσης. Αυτοί οι στόχοι όταν αξιολογηθούν πρέπει να ανταποκρίνονται σε ορισμένα στάνταρ. Ανάλογα με τον ξενοδοχειακό όμιλο-οργανισμό, αυτά τα πρότυπα αποφασίζονται είτε σε συγκεντρωτική ή αποκεντρωτική βάση. Με άλλα λόγια, όταν αυτά τα πρότυπα θέτονται από μεμονωμένο ξενοδοχείο είναι αποκεντρωτικά ενώ όταν θέτονται από το επιχειρηματικό μάνατζμεντ τα πρότυπα αυτά είναι συγκεντρωτικά. Υπάρχει ένα θέμα

για το αν το περιβαλλοντολογικό μάνατζμεντ μπορεί να επηρεαστεί θετικά ή αρνητικά, μέσα σε αυτές τις φόρμες συγκεντρωτικής / αποκεντρωτικής διαχείρισης.

Η διεθνής πρωτοβουλία για Οικολογικά Ξενοδοχεία (I.H.E.I) είναι ένα διεθνές δίκτυο ξενοδοχειακών εταιριών που ιδρύθηκε υπό την αιγίδα του Prince of Whales Business Forum το 1992 για την προώθηση ποιοτικότερων και συνεχών βελτιώσεων της περιβαλλοντολογικής απόδοσης στην ξενοδοχειακή βιομηχανία παγκοσμίως. Η I.H.E.I και το Prince of Whales Business Forum βοηθάνε την ξενοδοχειακή βιομηχανία να επιτύχουν στους στόχους τους.

Ο Διεθνής Σύνδεσμος Διαχείρισης Ξενοδοχειακού Catering (HCIMA) συνδράμει στην ευρύτερη βιομηχανία της φιλοξενίας για την επίτευξη των στόχων της. Παρακάτω παρουσιάζεται το τεχνικό διάταγμα το οποίο αφορά ποια πιθανά στάνταρ μπορούν τελικώς να επιτευχθούν . Το HCIMA εκφράζει δημοσίως ότι αναγνωρίζει την ευθύνη που τους αναλογεί τόσο τοπικά όσο και διεθνώς και έχει δεσμευθεί για την διασφάλιση ότι οι περιβαλλοντολογικές πρακτικές εφαρμόζονται υπεύθυνα από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Επίσης πληροφορεί και στηρίζει αυτούς που επιθυμούν να εμπλακούν σε ασφαλείς περιβαλλοντολογικές πρακτικές.

Το βρετανικό σύστημα ποιοτικού ελέγχου BS 7750, δεν θέτει συγκεκριμένα κριτήρια περιβαλλοντολογικής απόδοσης. Όμως αναφέρει τις κατευθυντήριες για τα αποδεκτά επίπεδα απόδοσης σε συγκεκριμένους τομείς σε έγγραφα που διανέμονται δωρεάν. Το σύστημα ποιοτικού ελέγχου BS 7750 διευκρινίζει τα στοιχεία ενός σωστά δομημένου συστήματος περιβαλλοντολογικής διαχείρισης :

- ✓ Αρχική περιβαλλοντολογική θεώρηση
- ✓ Περιβαλλοντολογική πολιτική
- ✓ Οργάνωση και αρμοδιότητες
- ✓ Επίσημη καταγραφή των κανονισμών
- ✓ Καταγραφή και αξιολόγηση των περιβαλλοντολογικών επιδράσεων
- ✓ Σκοποί και στόχοι
- ✓ Τεκμηρίωση
- ✓ Λειτουργικός έλεγχος
- ✓ Οικονομικοί έλεγχοι
- ✓ Αξιολόγηση διευθυντικών στελεχών

Τα στάνταρ που σχετίζονται με το ISO 14000 απαριθμούνται παρακάτω:

- ◆ Ανάπτυξη και εδραίωση περιβαλλοντολογικής πολιτικής
- ◆ Ανάπτυξη της δέσμευσης για τη προστασία του περιβάλλοντος
- ◆ Ενθάρρυνση του περιβαλλοντολογικού σχεδιασμού
- ◆ Εδραίωση διαδικασιών για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων και αντικειμένων
- ◆ Αναγνώριση και καθορισμός περιβαλλοντολογικών απόψεων και νομικών απαιτήσεων
- ◆ Ανάπτυξη και διατήρηση ετοιμότητας των προγραμμάτων
- ◆ Ανάπτυξη διαδικασίας αξιολόγησης διευθυντικών στελεχών

Όλα τα ποιοτικά στάνταρ τα οποία υπάρχουν έχουν τεθεί αυτοβούλως και εθελοντικά από τις επιχειρήσεις εκτός αυτών που απαιτούνται από την εθνική νομοθεσία. Άλλα διεθνή στάνταρ δεν επιτρέπουν έως τώρα στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις στρατηγική προσέγγιση στην αξιολόγηση του πως οι δραστηριότητες, τα προϊόντα και οι υπηρεσίες τους επιδρούν στο περιβάλλον, ούτε τους επιτρέπουν τον έλεγχο αυτών των δραστηριοτήτων ώστε να εξασφαλίσουν την επίτευξη των εδραιωμένων περιβαλλοντολογικών στόχων (Sheldon 1993)

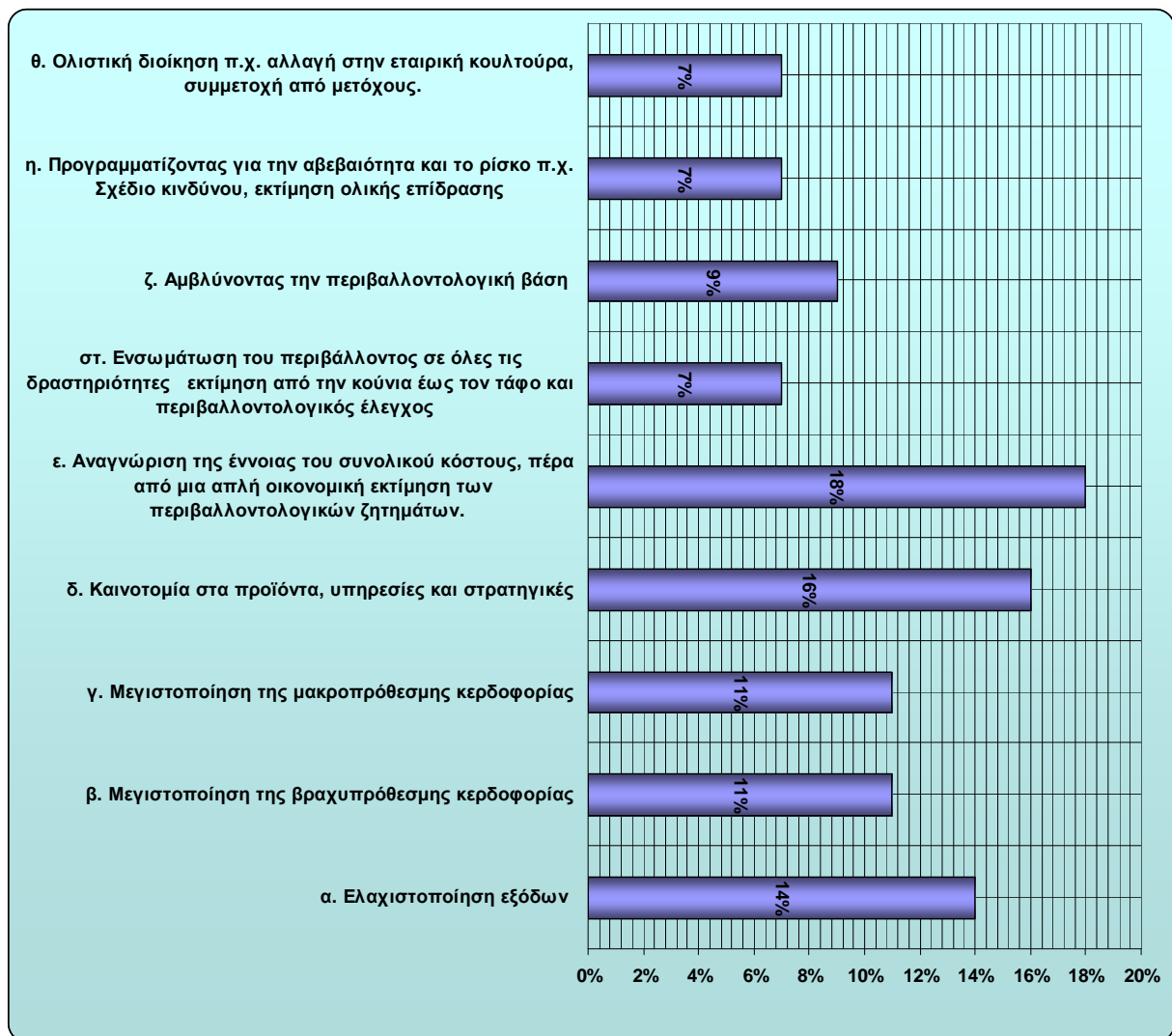
18

---

<sup>18</sup> Prince of Whales Business Forum: Ανεξάρτητος μη κερδοσκοπικός οργανισμός που αυτή τη στιγμή στηρίζεται από 100 παγκόσμιες ηγέτιδες επιχειρήσεις. Συνεργάζεται με κυβερνήσεις, επιχειρήσεις και τη κοινωνία γενικά για την ενίσχυση της συμβολής που μπορούν να κάνουν οι εταιρείες για την αειφόρο ανάπτυξη. Παρέχει στρατηγικό σύμβουλο στις εταιρείες για να μπορέσουν να κατανοήσουν και να ανταποκριθούν στις αναπτυξιακές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, ιδίως όταν αυτές λειτουργούν σε μεταβατικό στάδιο και τις αναδυόμενες-εξελισσόμενες οικονομίες. Οι τρέχουσες εργασίες περιλαμβάνουν τομείς ευαισθητοποίησης βιώσιμων επιχειρηματικών προτύπων, τη βελτίωση επιχειρηματικών προτύπων, τη βελτίωση των προοπτικών για τις επιχειρήσεις και την απασχόληση, και επιτρέποντας στις εταιρείες να συμβάλουν στην υγεία του ανθρώπου και τα αναπτυξιακά ζητήματα.

#### 4.11.1 Διάγραμμα 11 (Ερώτηση 11<sup>η</sup>)

Ποιες από αυτές τις λειτουργικές στρατηγικές και στόχους αφορούν περισσότερο την ξενοδοχειακή μονάδα;



Οι στρατηγικές που προσδιορίζονται από τους Welford & Gouldson (1993) αριθμούνται παρακάτω σύμφωνα με τις προτιμήσεις όλων των ξενοδοχείων.

1. Αναγνώριση του τελικού κόστους, πέρα από την καθαρά οικονομική αξιολόγηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων (18%)
2. Πρωτοπορία στα προϊόντα, υπηρεσίες και στρατηγικές (16%)
3. Ελαχιστοποίηση κόστους (14%)
4. Μεγιστοποίηση βραχυπρόθεσμου κέρδους (11%)
5. Μεγιστοποίηση μακροπρόθεσμου κέρδους (11%)
6. Διεύρυνση της περιβαλλοντολογικής βάσης (9%)
7. Ενσωμάτωση περιβαλλοντολογικών θεμάτων σε όλες τις δραστηριότητες, συνεχής αξιολόγηση και λεπτομερής και συστηματικός περιβαλλοντολογικός έλεγχος (7%)

8. Σχεδιασμός για κάθε είδους αβεβαιότητα και ρίσκο, πχ σχεδιασμός έκτακτης ανάγκης, αξιολόγηση παγκόσμιου αντίκτυπου. (7%)
9. Ολιστική διαχείριση (διαχείριση συνόλου), πχ αλλαγή στην κουλτούρα της εταιρίας, συμμετοχή των μετόχων (7%)

«Η διαδικασία του στρατηγικού μάνατζμεντ έχει σκοπό την εξασφάλιση της εναρμόνισης, με το περιβάλλον και βελτιώνει τις πηγές του, ώστε να επιτυγχάνει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα» ( Mc Closey 1992 )

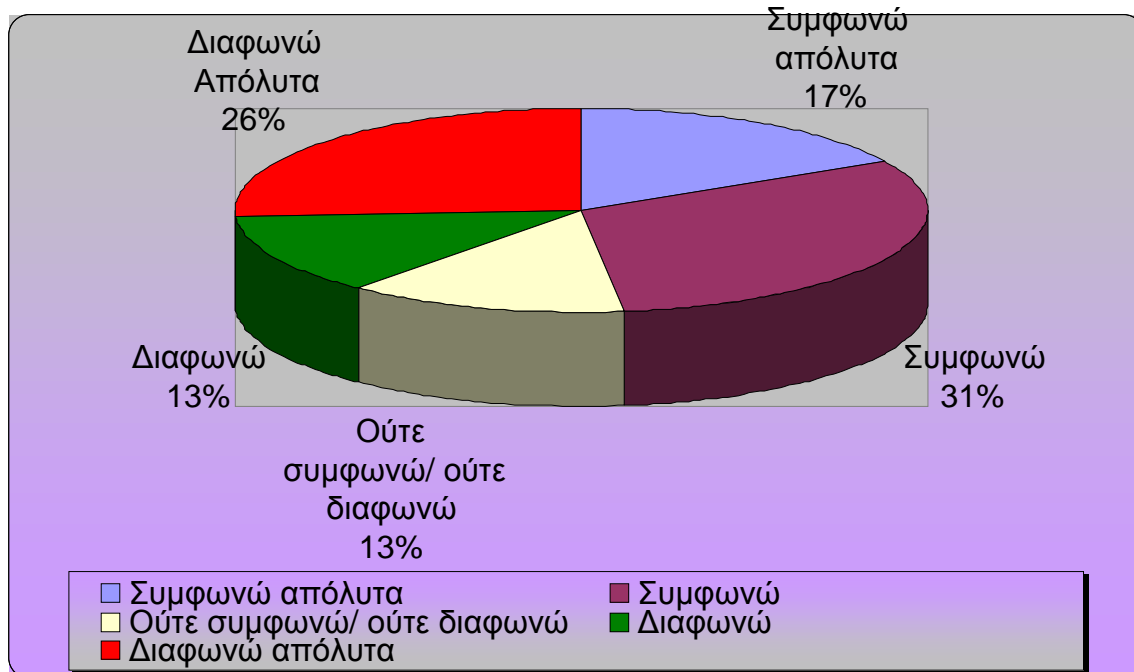
Η διαδικασία στρατηγικής διαχείρισης δίνει σημαντικό βάρος στις αξίες των αρχαιότερων στο προσωπικό εντός του ξενοδοχειακού οργανισμού. Ενώ αναπτύχθηκαν πολλά μοντέλα και τεχνικές για να γίνουν πιο «πράσινες» οι επιχειρήσεις, δηλαδή να λειτουργούν με τη λιγότερη για το περιβάλλον επιβάρυνση, η μεγαλύτερη δυσκολία που παραμένει για αυτούς τους οργανισμούς (βλέπε ξενοδοχεία) είναι η εφαρμογή οικολογικής στρατηγικής και αφομοίωση των υπαρχόντων συστημάτων περιβαλλοντολογικής διαχείρισης και πολιτικών με τη διαδικασία της στρατηγικής διαχείρισης.

Σχεδόν όλα τα ζητήματα επιχειρησιακής περιβαλλοντολογικής στρατηγικής είναι θέματα ηθικής και οι καλύτερες επιχειρήσεις μπορούν και πρέπει να διαχειρίζονται με συνέπεια από στρατηγική που βασίζεται σε θεμέλια ηθικής .

Στα πλαίσια των καλύτερων πρακτικών στρατηγικής περιβαλλοντολογικής διαχείρισης προκύπτουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Ο ισχυρισμός ότι τα μειονεκτήματα υπερτερούν των πλεονεκτημάτων θα αποδειχθεί ότι ανυπόστατος, όταν εφαρμόζεται σωστά η στρατηγική περιβαλλοντολογική διαχείριση

#### 4.12.1 Διάγραμμα 12 (Ερώτηση 12<sup>η</sup>)

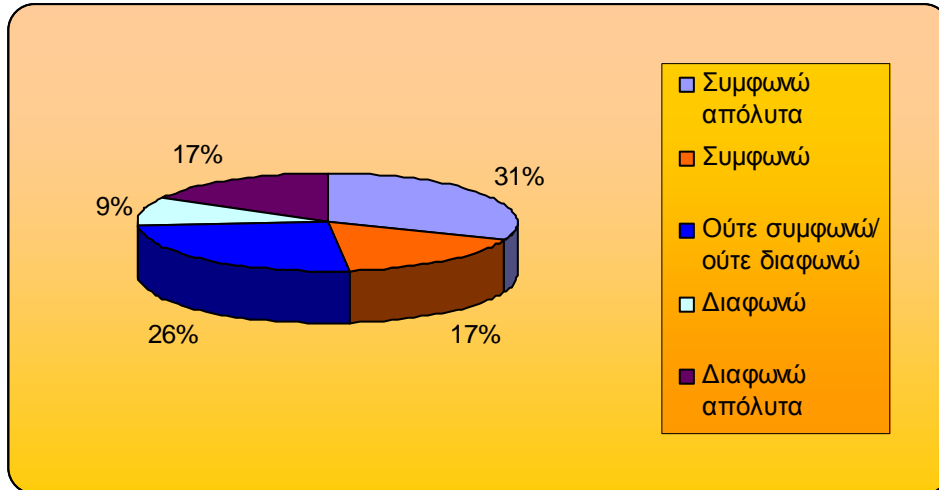
Η εξοικονόμηση χρημάτων που μπορεί να επιτευχθεί με την ανάπτυξη περιβαλλοντολογικών πολιτικών και διαδικασιών θεωρείται από τη διοίκηση ως το μόνο κυρίως κίνητρο;



Το 31% των ξενοδοχείων συμφωνεί με αυτή τη δήλωση, το 17% συμφωνεί απόλυτα, 13% είναι ουδέτερο ενώ άλλο ένα 13% διαφωνεί. Τέλος ένα 26% διαφωνεί απόλυτα. Υπάρχει μια ισορροπία μεταξύ των διαφωνούντων και των συμφωνούντων σε αυτό το ερώτημα. Τα ξενοδοχεία που έχουν εφαρμόσει οποιαδήποτε περιβαλλοντολογική διαδικασία είναι πολύ προσεκτικά όσον αφορά τη σταθεροποίηση του αποτελέσματος των ενεργειών που αφορά τα περιθώρια κέρδους τους, εάν υπήρξε βέβαια κάποιο αποτέλεσμα. Τα ξενοδοχεία που δεν έχουν ακολουθήσει περιβαλλοντολογικές πρακτικές και διαδικασίες αλλά σκέφτονται σοβαρά να πράξουν κάποια στιγμή, συμφωνούν ότι η εξοικονόμηση οικονομικών πόρων σε αυτό το πρώιμο στάδιο είναι το μοναδικό κίνητρο. Τέλος, ξενοδοχειακές μονάδες που διαφώνησαν έχουν πλήρως αντιληφθεί τα οφέλη του περιβαλλοντολογικού μανάτζμεντ.

#### 4.13.1 Διάγραμμα (Ερώτηση 13<sup>η</sup>)

Αυξάνουν τα κόστη οι περιβαλλοντολογικές πολιτικές των ξενοδοχείων ώστε να μεταφέρονται στους πελάτες και να εμφανίζονται στα διευθυντικά στελέχη ως αντικίνητρα;



Ένα 31% διαφωνεί με το μειονέκτημα. Ένα επιπλέον 26% είναι τοποθετημένο ουδέτερα. Ένα 17% συμφωνεί όπως επίσης 17% των ερωτηθέντων διαφωνεί εντόνως κάτι που είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον. Μόλις ένα 9% απλά διαφωνεί. Δεν υπάρχει συγκεκριμένη αναφορά στο θέμα. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι η μόνη αύξηση στις τιμές θα ακολουθήσει τη λειτουργία ενός Οίκο-ξενοδοχείου / θέρετρου όπου τα λειτουργικά κόστη στα αρχικά στάδια θα είναι υψηλά. Προφανώς ο ξενοδοχειακός τομέας του Λονδίνου δεν συμφωνεί με αυτό. Παρόλα αυτά, τα ξενοδοχεία που συμφωνούν με τη δήλωση αυτή είναι το Ritz, Claridge's, Dorchester, & Landmark. Βλέπουμε ότι το target group αυτών των ξενοδοχείων είναι ευκατάστατοι, με άλλα λόγια άτομα που είναι πρόθυμα και μπορούν να πληρώσουν οποιαδήποτε τιμή. Τελικά τα ξενοδοχεία που διαφωνούν είναι αυτά που βλέπουν τα συστήματα περιβαλλοντολογικής διαχείρισης σαν πλεονεκτήματα για τη λειτουργία τους. Η βιβλιογραφία εξετάζει λεπτομερώς τις δυνάμεις αλλαγής μέσα στις επιχειρήσεις. Δεν υπάρχει διαχωρισμός αν αυτές οι κινητήριες δυνάμεις λειτουργούν ως πλεονέκτημα ή μειονέκτημα μέσα στην επιχείρηση ή αν είναι εξωτερικές δυνάμεις, αποκλειστικά. Το ακόλουθο διάγραμμα (15<sup>ο</sup>) δηλώνει ποιες κινητήριες δυνάμεις έχουν μεγαλύτερη επιρροή και παρακάτω εξηγείται η σειρά κατάταξής τους.

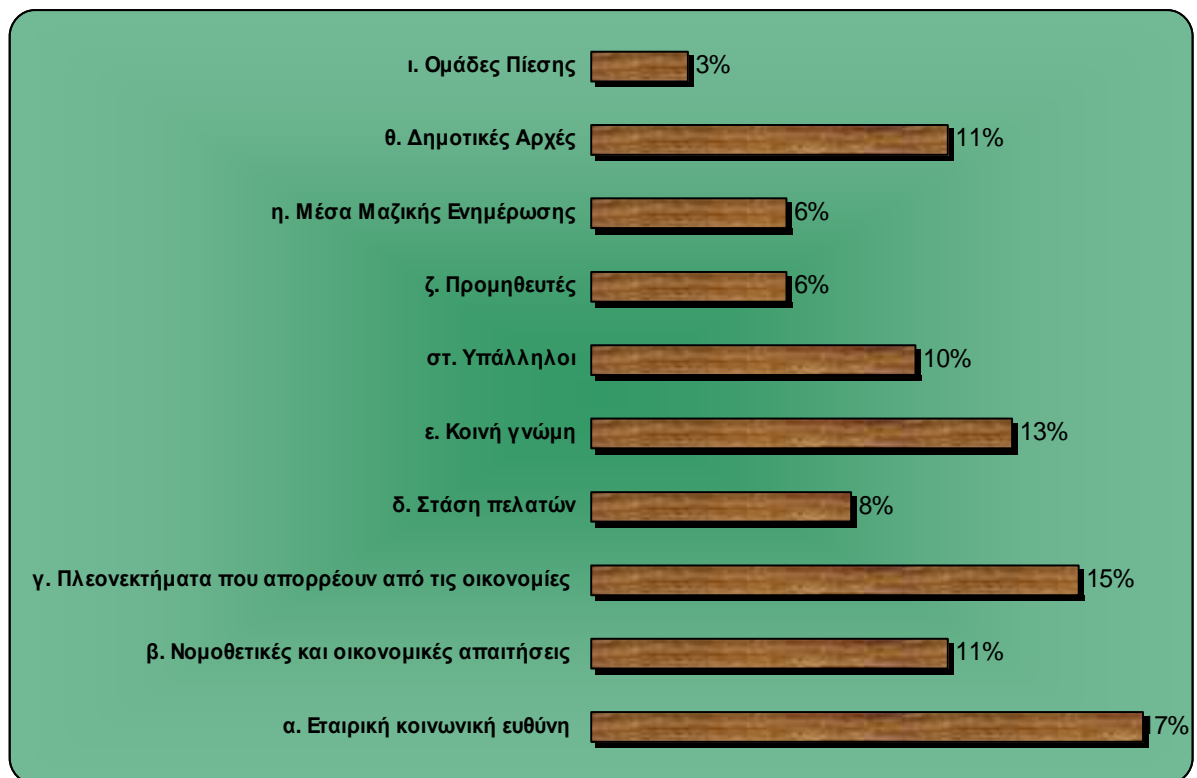


#### 4.14.1 Διάγραμμα 14 (Ερώτηση 14<sup>η</sup>)

Ποιες είναι οι κινητήριες δυνάμεις αλλαγής εντός της ξενοδοχειακής μονάδας;

Οι δυνάμεις αριθμούνται με σειρά κατάταξης από τις πιο δυνατές:

1. Επιχειρησιακή κοινωνική υπευθυνότητα (17%)
2. Πλεονεκτήματα από εξοικονόμηση οικονομικών πόρων (15%)
3. Κοινή γνώμη (13%)
4. Νομοθετικές και οικονομικές απαιτήσεις (11%)
5. Τοπικές αρχές (11%)
6. Υπάλληλοι (10%)
7. Συμπεριφορά καταναλωτών (8%)
8. Προμηθευτές (6%)
9. Media (6%)
10. Ομάδες πίεσης (3%)



Κοιτώντας αυτές τις δυνάμεις το να ενεργούν σύμφωνα με την επιχειρησιακή και κοινωνική υπευθυνότητα είναι πλεονέκτημα από μόνο του. Εξετάζοντας την κοινή γνώμη, το γεγονός ότι είναι ένας εξωγενής παράγοντας πίεσης, τα ξενοδοχεία επιλέγουν αν θα τη θεωρήσουν σημαντική ή όχι. Αν αποφασιστεί να αναγνωριστεί η κοινή γνώμη, αυτό θα λειτουργήσει ως μειονέκτημα για τη λειτουργία της επιχείρησης καθώς θα γίνει αντικείμενο εξονυχιστικής εξέτασης.

Νομοθετικές και οικονομικές απαιτήσεις είναι αναμφισβήτητα ένας πολύ δυνατός παράγοντας. Συνέπειες θα υπάρξουν αν συγκεκριμένες κατευθυντήριες του περιβαλλοντολογικού μάνατζμεντ που στηρίζονται από τη νομοθεσία δεν ακολουθηθούν.

Καθώς αυτός είναι εξωγενής παράγοντας, κάθε προσπάθεια λόγω άγνοιας θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην επιχείρηση και στην αντίληψη της για την περιβαλλοντολογική διαχείριση. Το ίδιο ισχύει και για τις τοπικές αρχές (εμπίπτουν στην ίδια περιγραφή). Η ξενοδοχειακή αγορά του Λονδίνου, με πληρότητα 83.5% για το 1998 (Pannel Kerr Foster 1999<sup>19</sup>) δεν έχει ολοκληρωτικά δεσμευθεί στους καταναλωτές της. Οι καταναλωτές θα δρούσαν σαν εξωγενής παράγοντας, αλλά οι ξενοδόχοι δεν λαμβάνουν σοβαρά τη δυναμική τους. Τα ξενοδοχεία του Λονδίνου είναι κατελιημμένα. Το ερώτημα είναι εάν αυτοί οι ένοικοι είναι πρόθυμοι να μείνουν σε ένα ξενοδοχείο μη φιλικό προς το περιβάλλον ή δεν είναι ακόμα ενημερωμένοι για τα περιβαλλοντολογικά θέματα τα οποία διακυβεύονται. Τέλος οι προμηθευτές και τα media είναι μια ισχυρή εξωγενής δύναμη. Είναι η επιρροή τους και η ικανότητα τους να βάζουν ένα ξενοδοχείο σε μειονεκτική θέση όσον αφορά τα περιβαλλοντολογικά θέματα υποτιμημένη;

---

<sup>19</sup> Pannel Kerr Foster ή PKF είναι ένα παγκόσμιο δίκτυο συμβουλευτικών εταιρειών που ιδρύθηκε το 1969 από πέντε αρχικές εταιρείες. Σήμερα αποτελείται από 240 νομικά ανεξάρτητες εταιρείες σε 400 διαφορετικές τοποθεσίες σε 120 χώρες.  
[http:// www.pkf.com/site/international/home/aboutus/history](http://www.pkf.com/site/international/home/aboutus/history).

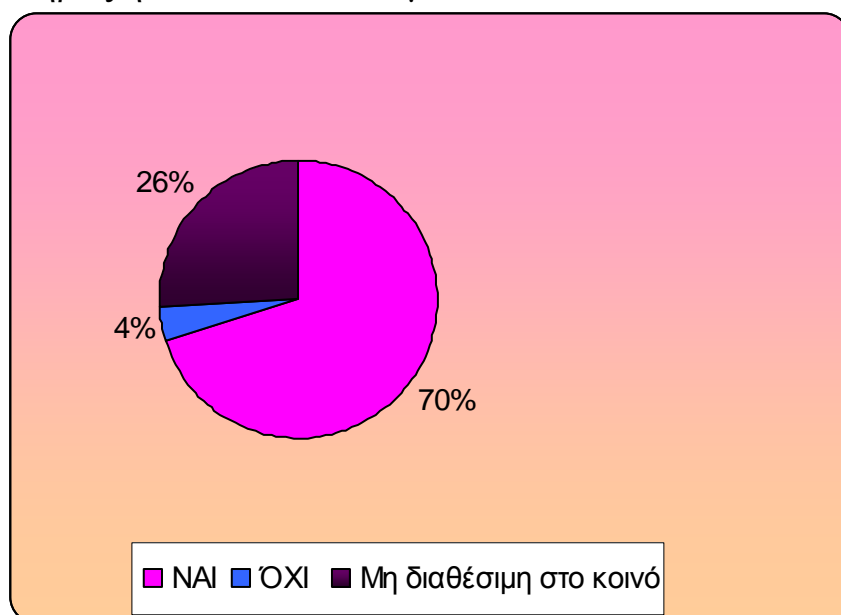
## Κεφάλαιο 4

### Μέρος 2<sup>ο</sup> – Περίπτωση της Ελλάδας (Κως)

#### 4.1.2 Διάγραμμα 1 (Ερώτηση 1<sup>η</sup>)

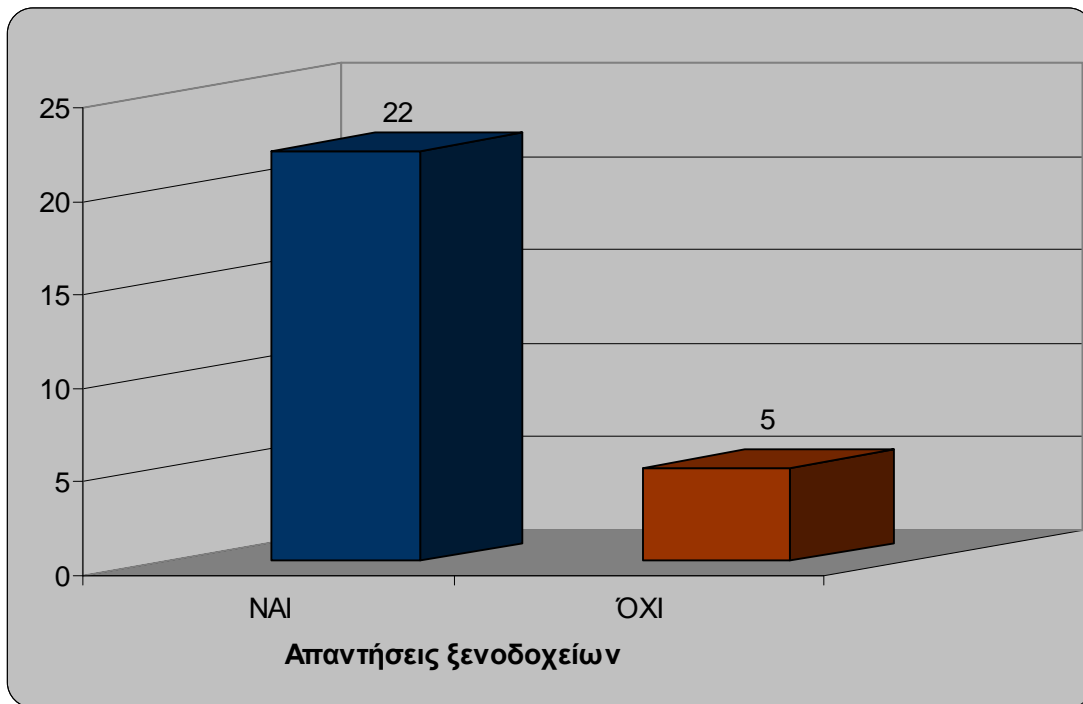
Έχει η ξενοδοχειακή μονάδα μια πολιτική περιβαλλοντολογικής διοίκησης ;

Το μόνο ξενοδοχείο το οποίο απάντησε αρνητικά στη πρώτη μας ερώτηση είναι το Club Med και λόγος που είχαμε αρνητική ερώτηση είναι γιατί το συγκεκριμένο ξενοδοχείο υπόκειται σε ριζική ανακαίνιση, οπότε στη παρούσα φάση δεν μπορεί να εφαρμόσει περιβαλλοντολογική διαχείριση. Παρόλα αυτά απαντήθηκαν οι ερωτήσεις που τέθηκαν και τα αποτελέσματα θα παρουσιαστούν παρακάτω. Όσον αφορά τα ξενοδοχεία που απάντησαν με «μη διαθέσιμο στο κοινό» είναι επιχειρήσεις οι οποίες ενώ έχουν έτοιμη την περιβαλλοντολογική πολιτική τους δεν την έχουν εφαρμόσει πλήρως ή και καθόλου ακόμα.



#### 4.2.2 Διάγραμμα 2 (Ερώτηση 2<sup>η</sup>)

Έχει η επιχείρηση διαδώσει περιβαλλοντολογική συναίσθηση εντός και εφαρμόζεται ένα συνετό πρόγραμμα περιβαλλοντολογικής διαχείρισης ;



Το Diamond, Natura, Iberostar Odysseus, και το Helona παρόλο που έχουν ένα σχέδιο περιβαλλοντολογικής διαχείρισης δεν έχει τεθεί ακόμα σε εφαρμογή και δεν έχουν διαδώσει περιβαλλοντολογική συναίσθηση καθώς δεν έχουν λειτουργήσει πλήρως ακόμα. Όταν τα ξενοδοχεία τεθούν σε πλήρη λειτουργία το σύνολο του περιβαλλοντολογικού μανάτζμεντ που έχει το κάθε ξενοδοχείο θα τεθεί λειτουργία. Όσον αφορά το Akti Beach Club μας απάντησε όχι χωρίς όμως να μας δώσει περαιτέρω διευκρινήσεις.

Καλό είναι να διευκρινιστεί ότι αρκετά ξενοδοχεία δεν εφαρμόζουν μια ολοκληρωμένη περιβαλλοντολογική διαχείριση αλλά εφαρμόζουν κάποιες πολιτικές προστασίας του περιβάλλοντος, αλλά παρόλα αυτά τα κατατάσσουμε στη κατηγορία των οικολογικά συνειδητοποιημένων επιχειρήσεων για λόγους ευκολίας στην ανάλυση μας.

Η διεθνής αλυσίδα Club Med είναι γνωστή για τη πρωτοπόρο περιβαλλοντολογική διαχείριση που εφαρμόζει στα ξενοδοχεία της ανά τον κόσμο, προσαρμοσμένη φυσικά στις εκάστοτε ανάγκες του κάθε τόπου που τη φιλοξενεί, όμως στη περίπτωση μας δεν έχει διαδώσει περιβαλλοντολογική συναίσθηση μέσα στο χώρο του γιατί όπως έχουμε προαναφέρει το συγκεκριμένο ξενοδοχείο είναι υπό ανακαίνιση.

Η ξενοδοχειακή αλυσίδα Iberostar έχει ολοκληρωμένη περιβαλλοντολογική διαχείριση σε όλα της τα ξενοδοχεία και προσπαθεί να διαδώσει μια γενικότερη περιβαλλοντολογική συναίσθηση μέσα στο χώρο των μονάδων του τόσο μεμονωμένα όσο και στο σύνολο των ξενοδοχείων. Το πρώτο και πλήρως «πράσινο» ξενοδοχείο

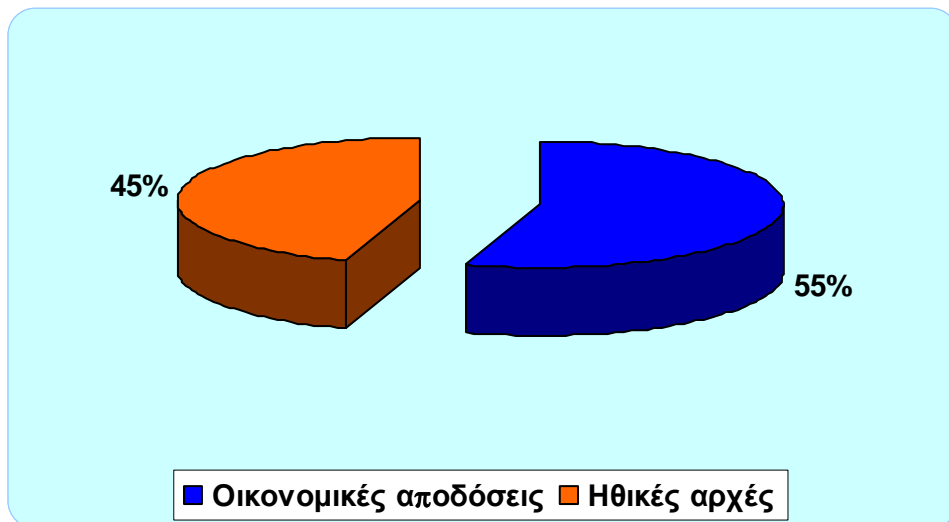
της στην Ελλάδα εγκαινιάστηκε εντός του 2009 στη Κω και θα αξιοποιεί εναλλακτικούς και φιλικούς προς το περιβάλλον τρόπους παροχής ενέργειας.

Η Grecotel, η μεγάλη ελληνική ξενοδοχειακή αλυσίδα για να επιτρέψει σε κάποιο ξενοδοχείο να εισέλθει στους κόλπους της πρέπει να ανταποκρίνεται σε ορισμένα ποιοτικά στάνταρ τα οποία προσαρμόζονται ανάλογα κάθε τόσο.

Το Horizon Resort Hotel μαζί με τις προαναφερθείσες περιπτώσεις είναι από τα λίγες βραβευμένες επιχειρήσεις για την περιβαλλοντολογική τους δράση τόσο όσον αφορά το ίδιο το ξενοδοχείο όσο και για τη προστασία του περιβάλλοντος γενικότερα.

#### 4.3.2 Διάγραμμα (ερώτηση 3<sup>η</sup>)

Πιστεύετε ότι η επιτυχία του περιβαλλοντολογικού μάνατζμεντ θα έπρεπε να κριθεί με τις οικονομικές αποδόσεις ή τις ηθικές;



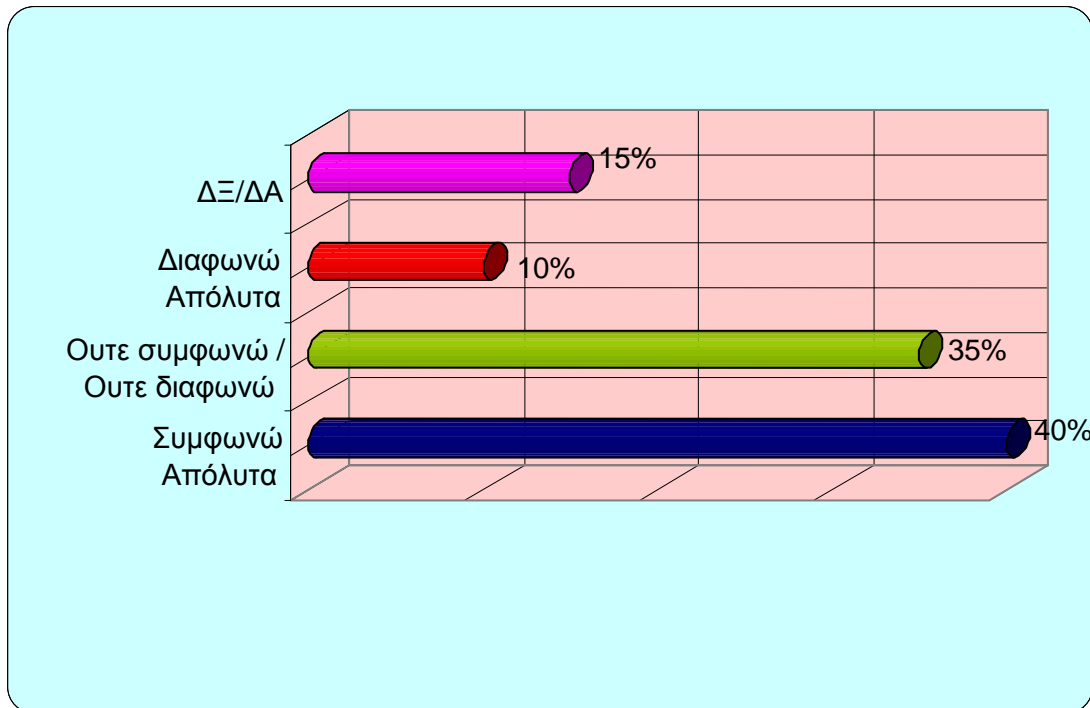
Είναι ξεκάθαρο ότι οι περισσότεροι, το 55%, των ξενοδόχων επιθυμούν πρωτίστως την οικονομική απόδοση που θα αποφέρει το περιβαλλοντολογικό μάνατζμεντ. Το υπόλοιπο 45% πιστεύουν ότι η επιτυχία του περιβαλλοντολογικού μάνατζμεντ πρέπει να κριθεί με ηθικές αποδόσεις, και αυτό το γεγονός είναι ιδιαίτερα θετικό.

Μπορούμε να πούμε ότι είναι ιδιαίτερος ενθαρρυντικός το γεγονός ότι το 45% των Ελλήνων ξενοδόχων έναντι του 35% των Άγγλων είναι σαφώς πιο ευαισθητοποιημένοι όσον αφορά τη προστασία του περιβάλλοντος.

Η διαφορά δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλη όμως βλέπουμε ότι το περιβαλλοντολογικό μάνατζμεντ χρησιμοποιείται ως ένα ακόμα εργαλείο για την εξοικονόμηση χρημάτων με όποιο τρόπο και αν προκύπτει αυτό, από τη χρήση οικονομικών λαμπτήρων μέχρι και τη καλή φήμη που αποκτά το ξενοδοχείο από την εφαρμογή οικολογικών πολιτικών.

#### 4.4.2 Διάγραμμα 4 (Ερώτηση 4<sup>η</sup>)

Ποια είναι η άποψή σας σχετικά με επιχειρήσεις που αντιδρούν πολύ αργά ή καθόλου, μπορεί να χαθούν για πάντα και η μελλοντική τους βιωσιμότητα να πληγεί θανάσιμα ;

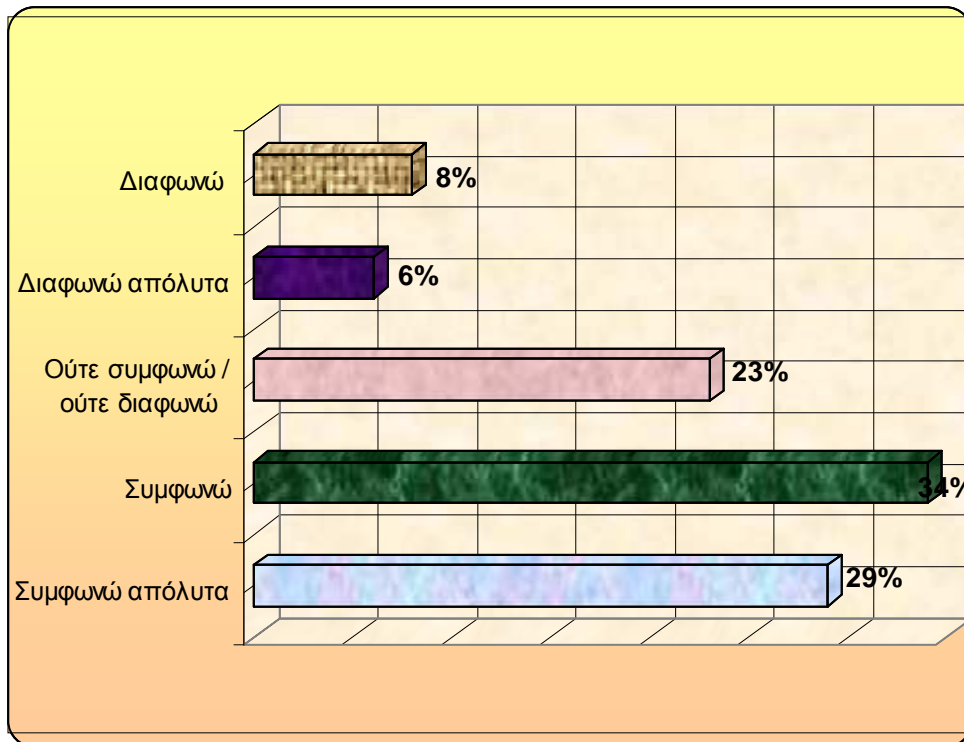


Το 40% συμφωνεί απόλυτα με την άποψη ότι αν οι επιχειρήσεις αργήσουν να αντιδράσουν ή δεν αντιδράσουν καθόλου, όπως διατυπώνεται στην ερώτηση, ότι μπορεί να χαθεί ή να πληγεί θανάσιμα η μελλοντική τους βιωσιμότητα. Αυτό σε συνδυασμό με τις προηγούμενες ερωτήσεις μας δείχνει ότι περίπου οι μισές επιχειρήσεις έχουν υιοθετήσει πλήρως το περιβαλλοντολογικό μάνατζμεντ ή τουλάχιστον εφαρμόζουν οικολογικές πολιτικές ώστε να μην μείνουν εκτός ανταγωνισμού. Το 35% μας απάντησε ότι ούτε συμφωνεί – ούτε διαφωνεί, κρατάνε δηλαδή μια ουδέτερη στάση απέναντι στο κατά πόσο μπορεί να πληγεί θανάσιμα η μελλοντική βιωσιμότητα μιας επιχείρησης, ίσως επειδή στην Ελλάδα έχουμε την πεποίθηση ότι μια μεγάλη επιχείρηση δεν μπορεί να θιγεί από τη μη πλήρη τήρηση των νέων τάσεων του μάνατζμεντ που εφαρμόζεται στο εξωτερικό.

Το 10% που διαφωνεί απόλυτα αλλά παρόλα αυτά είναι επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν μεμονωμένες πολιτικές από περιβαλλοντολογικό μάνατζμεντ.

#### 4.5.2 Διάγραμμα 5 (Ερώτηση 5)

Οι στόχοι που υποστηρίζονται από τις <<οικολογικές>> κινήσεις βάζουν το περιβάλλον πάνω από το κέρδος;

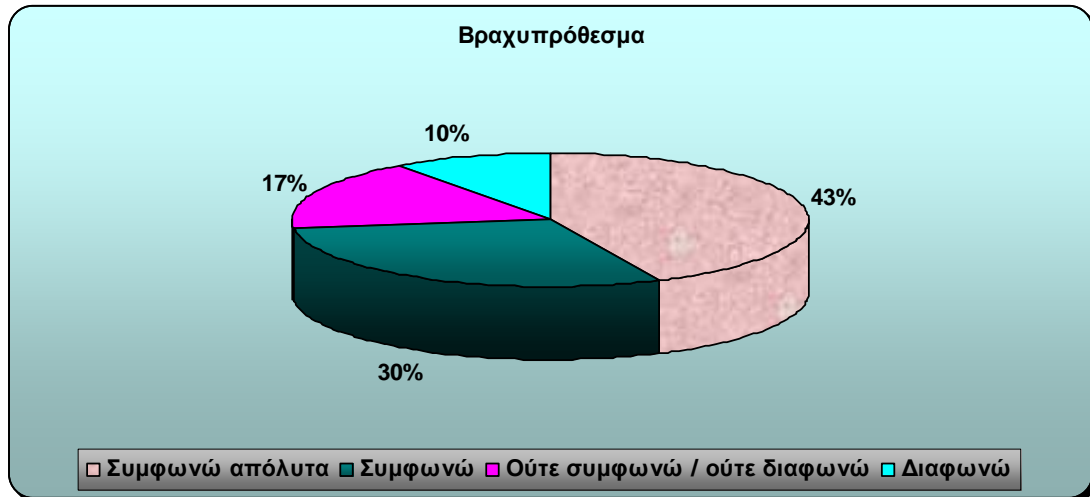


Σε αυτή την ερώτηση ένα 29% μας απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα.

Και ένα 34% να υπερισχύει με το να δηλώνει ότι απλά συμφωνεί. Ιδιαίτερα αυξημένο είναι το ποσοστό που μένει ουδέτερο, το οποίο ανέρχεται στο 23%. Ακολουθούν ένα 8% να διαφωνεί, και 6% να διαφωνεί απόλυτα. Όσοι μας απάντησαν «συμφωνώ» και «συμφωνώ απόλυτα» είναι επιχειρήσεις οι οποίες ήδη εφαρμόζουν περιβαλλοντολογικό μάνατζμεντ. Ευτυχώς μόνο ένα μικρό ποσοστό θεωρεί ότι το κέρδος μπαίνει πάνω από όλα χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν εφαρμόζουν κάποιες «πράσινες» πολιτικές στις επιχειρήσεις τους απλά δεν το κάνουν επειδή είναι ευαισθητοποιημένοι ως πολίτες αλλά επειδή η εφαρμογή αυτών των πολιτικών και γενικότερα του περιβαλλοντολογικού μάνατζμεντ τους συμφέρει οικονομικά.

#### 4.6.2 Διάγραμμα 6 (Ερώτηση 6<sup>η</sup>)

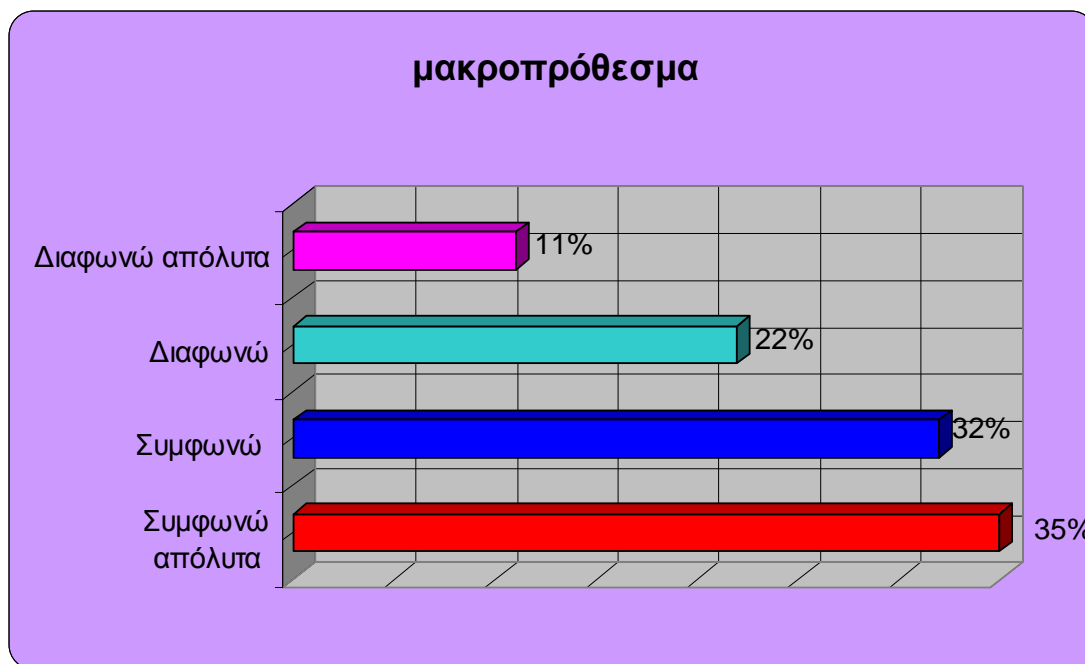
Έχει διαπιστώσει η επιχείρηση βραχυπρόθεσμα ή / και μακροπρόθεσμα μείωση του κόστους λόγω φιλικότερης προς το περιβάλλον λειτουργίας;



Για αρχή καλό είναι να υπενθυμίσουμε ότι μακροπρόθεσμη θεωρείται η περίοδος μεταξύ πέντε και εννέα ετών ενώ βραχυπρόθεσμη από έξι μήνες έως πέντε χρόνια. Στο παραπάνω διάγραμμα βλέπουμε ότι 43% των ερωτηθέντων συμφωνούν απόλυτα, δηλαδή έχουν κάποια πρώτα δείγματα μείωσης του κόστους μετά τη φιλικότερη προς το περιβάλλον λειτουργία τους.

Στη συνέχεια ένα 30% δηλώνει απλή συμφωνία με τη παραπάνω δήλωση. Αρκετά υψηλά ποσοστά και τα δυο, οι απαντήσεις δείχνουν ότι τα ξενοδοχεία που εφάρμοσαν περιβαλλοντολογικές πολιτικές και τεχνικές βγήκαν κερδισμένα όσον αφορά τη μείωση του κόστους λειτουργίας της επιχείρησης. Ένα 17% μένει ουδέτερο εδώ συγκαταλέγονται νέες μονάδες που δεν έχουν λειτουργήσει ακόμα πλήρως, και ευτυχώς μόλις ένα 10% διαφωνεί.



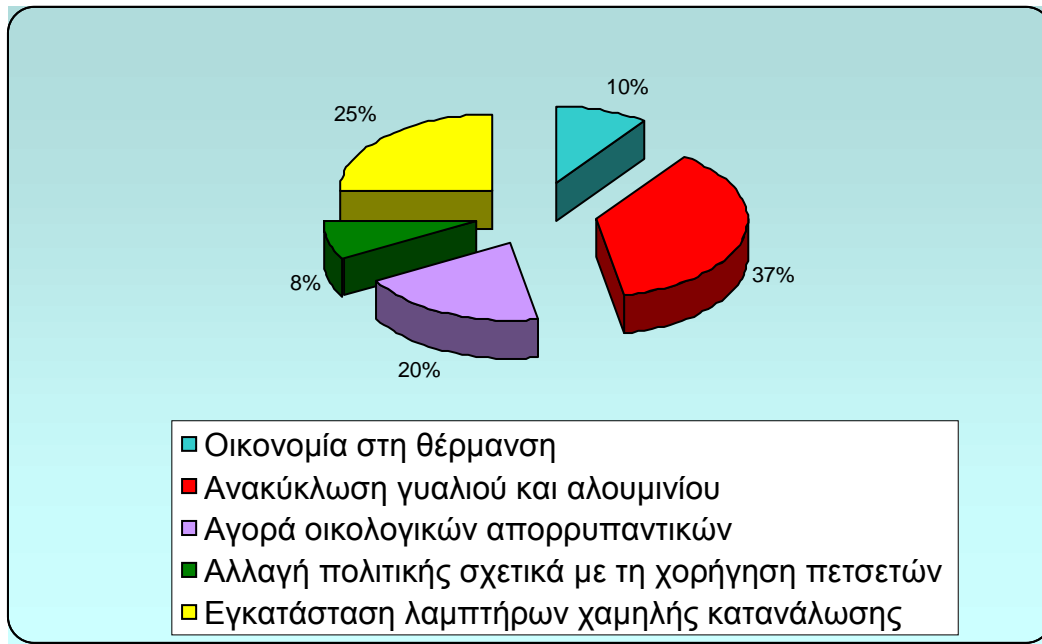


Σε αυτή την ενότητα θα εξετάσουμε τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Βλέπουμε ότι έχουμε 35% να συμφωνούν απόλυτα και 32% να συμφωνούν με τη δήλωση ότι είχαν δηλαδή μακροπρόθεσμα. Διαπιστώνουμε ότι είναι ιδιαίτερα υψηλά τα ποσοστά που θεωρούν ή και που έχουν διαπιστώσει μακροπρόθεσμη μείωση του κόστους, εδώ μπορούμε να κατατάξουμε μακροχρόνιες πολιτικές, οι οποίες όπως μας τόνισαν ότι δίνουν προβάδισμα στο marketing έναντι των ανταγωνιστών, άρα μακροχρόνια αποφέρουν κέρδη στη επιχείρηση. Έχει διαπιστωθεί στη Ευρώπη ότι ολοένα και περισσότεροι είναι αυτοί που προτιμούν να κάνουν «οικολογικές» διακοπές αλλά δυστυχώς δεν μπορεί να εγκαταλειφθεί άμεσα τουλάχιστον το φαινόμενο του μαζικού τουρισμού.

Ενώ έχουμε ένα 22% και ένα 11% που διαφωνεί, και διαφωνεί απόλυτα αντίστοιχα. Αυτές τις δύο απαντήσεις μας τις έδωσαν ξενοδοχεία τα οποία μόλις πρόσφατα άρχισαν να εφαρμόζουν περιβαλλοντολογικό μανάτζμεντ ή κάποιου είδους οικολογική πολιτική και δεν τους έχει δώσει μετρήσιμα δεδομένα και ως εκ τούτου έχουν μια αποστασιοποιημένη θέση.

#### 4.7.2 Διάγραμμα 7 (Ερώτηση 7)

Ποιες από τις παρακάτω βελτιώσεις προέκυψαν από τις πολιτικές περιβαλλοντολογικής διαχείρισης ;



- Ανακύκλωση γυαλιού και αλουμινίου (37%)
- Οικονομία στη θέρμανση (10%)
- Εγκατάσταση λαμπτήρων χαμηλής κατανάλωσης (25%)
- Αγορά βιοδιασπώμενων – οικολογικών απορρυπαντικών (20%)
- Αλλαγή πολιτικής στην παροχή πετρευμάτων (8%)

Το 20% των επιχειρήσεων χρησιμοποιούν οικολογικά απορρυπαντικά.

Είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι υπάρχουν αρκετές επιχειρήσεις οι οποίες έχουν βιολογικό καθαρισμό στις εγκαταστάσεις τους γεγονός που δεν τους επιτρέπει να χρησιμοποιούν παρά μόνο οικολογικά απορρυπαντικά τα οποία είναι βιοδιασπώμενα και δεν επιβαρύνουν το περιβάλλον. Η χρήση κοινών απορρυπαντικών επιβαρύνει το βιολογικό άρα η συντήρηση του γίνεται πιο χρονοβόρα και φυσικά ακριβότερη.

Η ανακύκλωση γυαλιού και αλουμινίου είναι έγινε διαδεδομένη τον τελευταίο μόνο εξάμηνο καθώς μόλις πριν από ένα χρόνο τέθηκε σε εφαρμογή πιλοτικό πρόγραμμα ανακύκλωσης από το δήμο Κω με τοποθέτηση ειδικών κάδων ανακύκλωσης μόνο σε κεντρικά σημεία της πόλης. Οι γύρω δήμοι του νησιού δεν έχουν κάτι αντίστοιχο οπότε όποια επιχείρηση ενδιαφέρετε για ανακύκλωση υλικών έρχεται σε επαφή με το δήμο της Κω για παραλαβή των υλικών από το χώρο του ξενοδοχείου, αφού δεν έχουν ειδικό χώρο συλλογής. Παρά της περίεργης κατάστασης που ισχύει το 37% των ξενοδοχείων εφαρμόζουν πρόγραμμα ανακύκλωσης στις εγκαταστάσεις τους τόσο με τη «βοήθεια» των πελατών τοποθετώντας ειδικούς κάδους σε εμφανή για το κοινό

σημεία αλλά και με τη τοποθέτηση τέτοιων κάδων σε σημεία που εξυπηρετούν τους εργαζομένους ώστε να γίνεται και «εσωτερική» συλλογή.

Μόλις το 10% των επιχειρήσεων κάνει οικονομία στη θέρμανση. Τώρα όσον αφορά τη χρήση κλιματιστικών από τη πλευρά των πελατών δεν μπορεί να είναι άμεσα μετρήσιμη. Από την άλλη μεριά η χρήση θερμαντικών - ψυκτικών μονάδων σε κοινόχρηστους χώρους είναι αναπόφευκτη αλλά γίνεται πάντα σε λογικά πλαίσια όπως μας δηλώθηκε

από τους υπεύθυνους.

Το 25% έχει εγκαταστήσει λαμπτήρες χαμηλής κατανάλωσης, προκειμένου να έχουν φυσικό και ομοιόμορφο φωτισμός. Ορισμένες ξενοδοχειακές μονάδες εκτός αυτού έχουν φροντίσει για το φωτισμό με φυσικό τρόπο για παράδειγμα χρησιμοποιώντας γυαλί στην οροφή κτηρίων ή όπου αυτό είναι δυνατό.

Τέλος έχουμε ένα 8% ότι έχει αλλάξει πολιτικής παροχής πετρετών, αντί της καθημερινής αλλαγής οι πετσέτες και τα λοιπά λινά αλλάζονται κάθε δεύτερη μέρα.

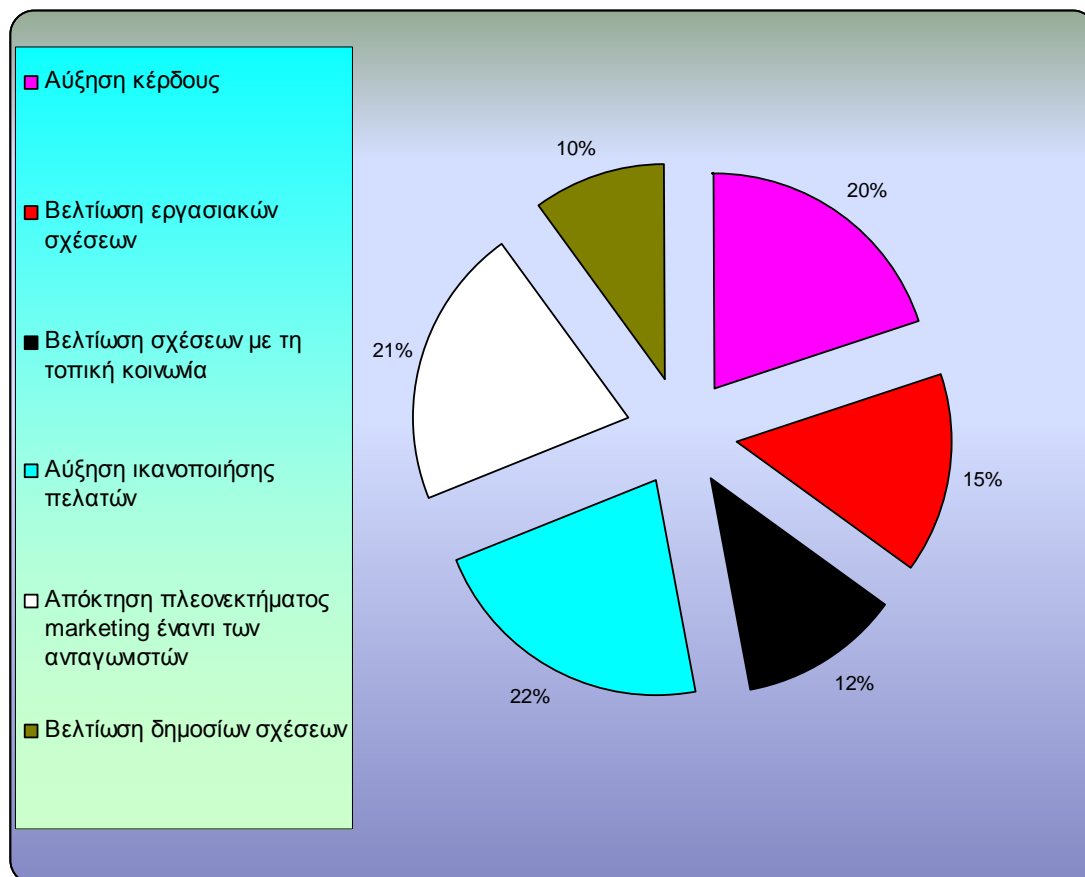
#### 4.8.2 Διάγραμμα 8 (Ερώτηση 8<sup>η</sup>)

Ποια είναι τα αναμενόμενα οφέλη από την περιβαλλοντολογική διαχείριση στην επιχείρησή σας;

Το ακόλουθο διάγραμμα δείχνει τα οφέλη που οι εξεταζόμενες επιχειρήσεις διαπίστωσαν όταν εφάρμοσαν την περιβαλλοντολογική διαχείριση

Σε σειρά προτεραιότητας

- ❖ Αύξηση κέρδους (20%)
- ❖ Βελτίωση εργασιακών σχέσεων (15%)
- ❖ Βελτίωση σχέσεων με τη τοπική κοινωνία (12%)
- ❖ Αύξηση ικανοποίησης πελατών (22%)
- ❖ Απόκτηση πλεονεκτήματος marketing έναντι των ανταγωνιστών (21%)
- ❖ Βελτίωση δημοσίων σχέσεων (10%)



Οι επιχειρήσεις ως σκοπό τους έχουν την μεγιστοποίηση του περιθωρίου του κέρδους τους, αυτό λοιπόν είναι προσπαθεί να επιτευχθεί απ' αρχής του καπιταλιστικού συστήματος. Η διαφορά στις μέρες μας είναι ότι αυτό πλέον προσπαθεί να επιτευχθεί με διαφορετικούς τρόπους. Τα οφέλη που αποκομίζει μια επιχείρηση χωρίζονται όπως έχουμε ξαναπεί στις εξής κατηγορίες: οικονομικά, marketing, ανταγωνισμού, κοινωνικά και βιομηχανικά. Οι Έλληνες είναι «σπάταλος» λαός όσον αφορά τον φυσικό πλούτο της χώρας μας καθώς ο μέσος Έλληνας χρειάζεται 59 στρέμματα

βιολογικά παραγωγικής έκτασης (γη και νερό) για να καλύψει τις ανάγκες του. Δυστυχώς με έρευνα της WWF (Ζωντανός πλανήτης 2008) η Ελλάδα κατατάσσεται στην 11<sup>η</sup> χειρότερη θέση ανάμεσα σε 148 χώρες όσον αφορά το οικολογικό της αποτύπωμα. Αξίζει να σημειωθεί ότι έχουμε ετήσια αύξηση 2.5% σε ενέργεια (1990-2004) που είναι υψηλότερη από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.<sup>20</sup>

Για να επανέλθουμε στην ανάλυση των απαντήσεων που λάβαμε ως τις παρουσιάσουμε με φθίνουσα σειρά. Πρώτη σε προτίμηση έρχεται η αύξηση ικανοποίησης του πελάτη με 22% και ακολουθεί με 20% η αύξηση του κέρδους που όπως μας διευκρινίστηκε είναι απόρροια του ικανοποιημένου πελάτη. Κατόπιν έχουμε ένα ποσοστό τη τάξης του 21% όσον αφορά την απόκτηση πλεονεκτήματος marketing απέναντι στον ανταγωνισμό καθώς είναι ιδιαίτερα σκληρός και πολλές φορές αθέμιτος.

Βλέπουμε ότι μόλις το 15% θεωρεί ότι θα βελτιώσει τις εργασιακές σχέσεις ενώ η βελτίωση των σχέσεων με την τοπική κοινωνία μόλις που αγγίζει το 12%. Τα χαμηλά αυτά ποσοστά έχουν να κάνουν με το γεγονός ότι ένα μεγάλο ποσοστό των εργαζόμενων είναι εποχιακής απασχόλησης, μη συνδικαλιζόμενοι, χαμηλής εκπαίδευσης και πέρα από την εργασία τους δεν τους δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στις όποιες οικολογικές ενέργειες προβαίνει η επιχείρηση. Όσον αφορά το 12% που έχει να κάνει με τη τοπική κοινωνία οι μάνατζερ των ξενοδοχείων θεωρούν ότι ο ντόπιος πληθυσμός δεν ενδιαφέρεται για την ποιότητα του τουρισμού αλλά για την ποσότητα εξ' ου και η σχεδόν παγερή αδιαφορία που επιδεικνύουν στις «πράσινες» κινήσεις των ξενοδοχείων. Τέλος μας έμεινε ένα 10% που θεωρούν ότι υπάρξει βελτίωση των δημόσιων σχέσεων της επιχείρησης.

---

<sup>20</sup> <http://news.pathfinder.gr/ecology/514080.html>

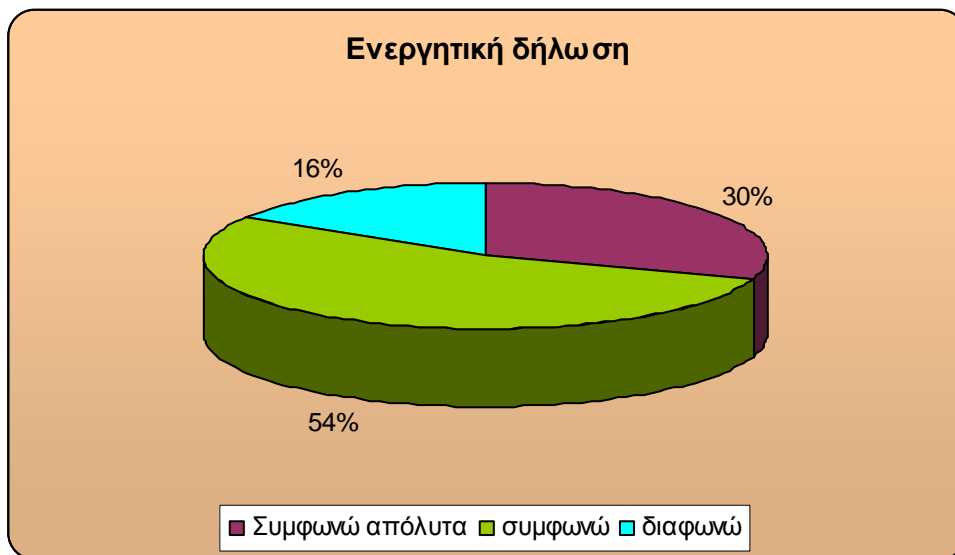
<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=11900&subid=2&subid=7132836>

Για περισσότερες σχετικές πληροφορίες παρακαλώ δείτε τις παραπομπές στο τέλος του κεφαλαίου

#### 4.9.2 Διάγραμμα 9 (Ερώτηση 9<sup>η</sup>)

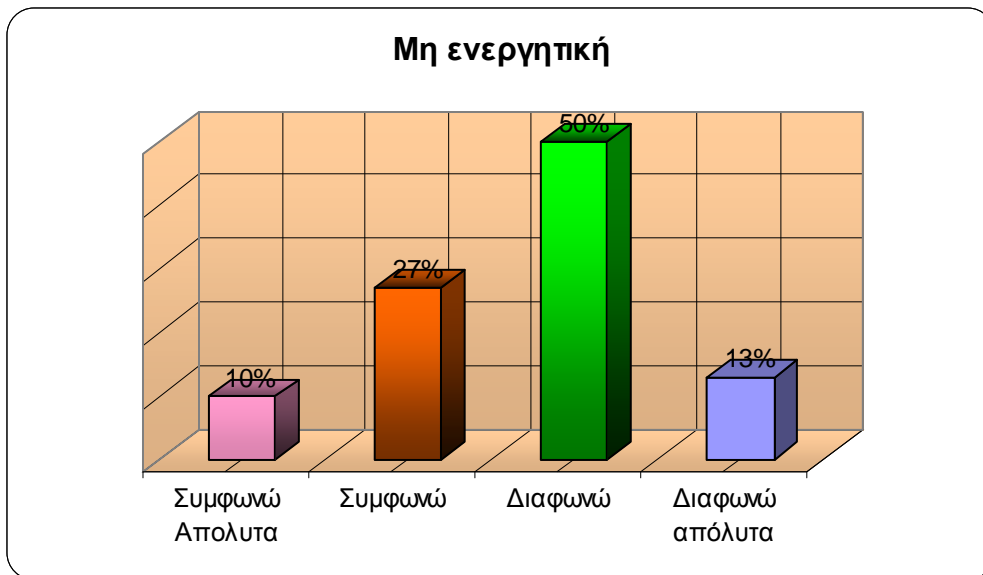
Με ποια δήλωση θα συμφωνούσατε περισσότερο και ποια ταιριάζει στη περιβαλλοντολογική διαχείριση του ξενοδοχείου σας;

A) Ενεργητική δήλωση δίνει μια επιχείρηση που ηγείται των αλλαγών, αμφισβητεί τις υπάρχουσες πεποιθήσεις, ενθαρρύνει οργανωτικές – επιχειρηματικές αλλαγές και το τυπικό μάνατζμεντ.



Σε αυτή τη περίπτωση βλέπουμε ότι το 54 % συμφωνεί με την ενεργητική δήλωση. Το 16% διαφωνεί κάτι που μας κάνει να αναρωτιόμαστε τι είδους μάνατζμεντ εφαρμόζουν καθώς τα τελευταία χρόνια το «οικολογικό» μάνατζμεντ εδραιώνεται ως η επίσημη πολιτική πολλών επιχειρήσεων. Το 30% των ερωτηθέντων διαμορφώνουν τη πολιτική τους σύμφωνα με την ενεργητική δήλωση, δηλαδή είναι επιχειρήσεις που είναι ενεργητικές ή τέτοιες θεωρούν ότι είναι. Αξίζει να σημειωθεί ότι πολλές φορές τα ξενοδοχεία δεν εφαρμόζουν συμπεριφορές – πολιτικές που είναι ενεργητικές εξαιτίας εξωγενών παραγόντων (για παράδειγμα το γεγονός ότι δεν υπάρχει ακόμα ολοκληρωμένη πολιτική συλλογής για τα ανακυκλώσιμα υλικά καθώς το συγκεκριμένο πρόγραμμα του δήμου είναι πιλοτικό). Ξενοδοχεία λοιπόν εφαρμόζουν οικολογικές πολιτικές αρκετές φορές δεν είναι πιστοί στο πρόγραμμα τους λόγω των εξωγενών παραγόντων όπως προαναφέραμε.

B) Ως μη ενεργητική δήλωση ορίζουμε το χειρισμό των ξενοδοχείων που ακολουθούν απλά το ρυθμό των αλλαγών που υπαγορεύεται από κοινωνικές, επιστημονικές και νομοθετικές αποφάσεις για το περιβάλλον.

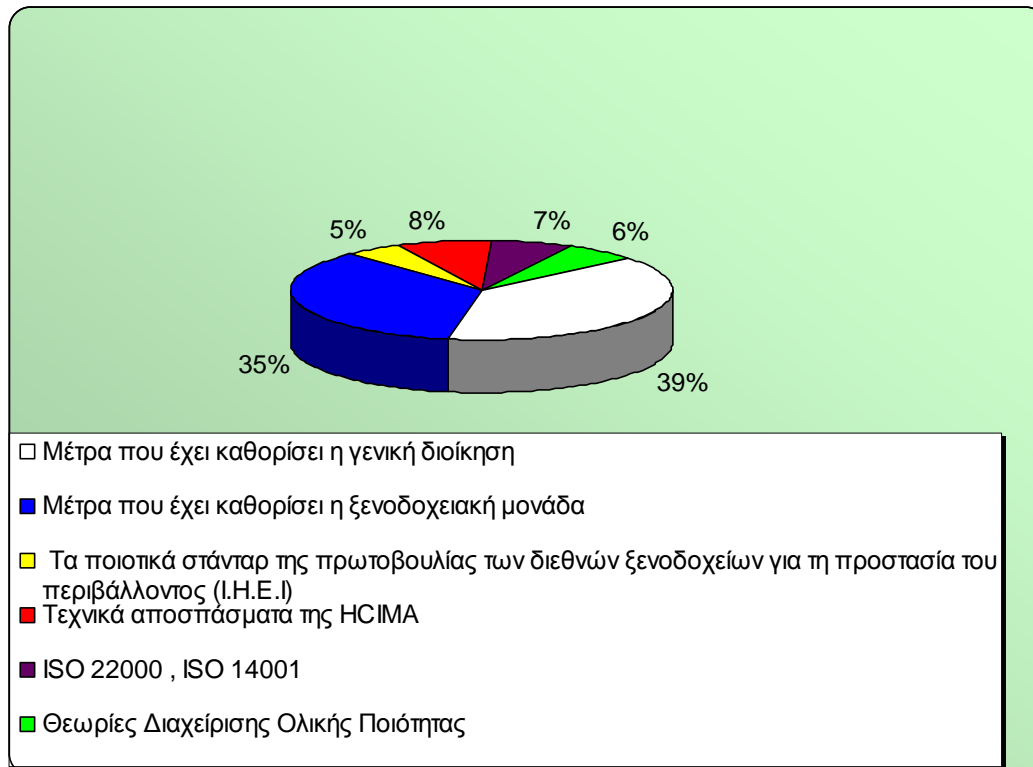


Σε αυτή την ερώτηση το 50% απάντησε ότι διαφωνεί, ακριβώς το ίδιο ποσοστό με το δείγμα του Λονδίνου. Προφανώς αυτό το ποσοστό των ερωτηθέντων θεωρεί ότι τα ξενοδοχεία τους είναι ενεργητικά εξ' ου και η διαφωνία τους. Στη συνέχεια του διαγράμματος βλέπουμε ένα 27% να συμφωνεί, αυτή την απάντηση την έδωσαν ξενοδοχεία που ακολουθούν κάποιες οικολογικές τακτικές αλλά δεν έχουν ξεκαθαρισμένη πολιτική πάνω στο θέμα, αλλά και κάποιες περιπτώσεις που παρότι έχουν μια ολοκληρωμένη πολιτική δεν την ακολουθούν πιστά.

Ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 10% να συμφωνεί απόλυτα με τη δήλωση ότι είναι μη ενεργητικές επιχειρήσεις. Για το τέλος έχουμε 13% να διαφωνεί απόλυτα, εδώ ανήκουν αυτοί που όντως ακολουθούν την πολιτική που έχει χαραχτεί.

#### 4.10.2 Διάγραμμα 10<sup>ο</sup> (Ερώτηση 10<sup>η</sup>)

Ποια είναι τα στάνταρ (ποιοτικός έλεγχος) που χρησιμοποιούνται προς μέτρηση των περιβαλλοντολογικών στόχων που έχει καθορίσει η μονάδα;



21

Οι ξενοδόχοι σε ένα μεγάλο ποσοστό (39%) μας απάντησαν ότι εφαρμόζουν μέτρα που έχει καθορίσει η γενική διοίκηση της επιχείρησης και ακολουθούν με 35% τα μέτρα όπου έχει καθορίσει η μεμονωμένα ξενοδοχειακή μονάδα (εδώ υπάγονται περιπτώσεις των μεγάλων ξενοδοχείων-αλυσίδες). Πολύ πίσω ακολουθούν τα τεχνικά χαρακτηριστικά της HCIMA με 8%, τα πρότυπα ISO με 7%, οι θεωρίες διαχείρισης ολικής ποιότητας (6%) και για το τέλος τα ποιοτικά στάνταρ που έχει θέσει η I.H.E.I. Είναι κάτι παραπάνω από ξεκάθαρο ότι τα στάνταρ του ποιοτικού ελέγχου τα θέτουν οι επιχειρηματίες και οι διευθυντές των ξενοδοχείων. Απλά μένουμε με την ελπίδα ότι τόσο οι επιχειρηματίες όσο και οι διευθυντές των ξενοδοχείων είναι ευαισθητοποιημένοι με το θέμα περιβάλλον.

<sup>21</sup> ISO: Είναι η συντομογραφία του διεθνούς μη κυβερνητικού οργανισμού International Organization for Standardization ο οποίος ιδρύθηκε στις 23 Φεβρουαρίου 1947 και παράγει παγκόσμια βιομηχανικά και εμπορικά πρότυπα τα γνωστά πρότυπα ISO. Το ISO 22000 αναφέρεται στην υγιεινή και ασφάλεια των τροφίμων ενώ το ISO 14001 έχει να κάνει με την περιβαλλοντολογική διαχείριση.

[http://el.wikipedia.org/wiki/Διεθνής\\_Οργανισμός\\_Τυποποίησης](http://el.wikipedia.org/wiki/Διεθνής_Οργανισμός_Τυποποίησης)

[http://www.iso.org/iso/iso\\_catalogue/management\\_standards/iso\\_9000\\_iso\\_14000/iso\\_14000\\_essentials.htm](http://www.iso.org/iso/iso_catalogue/management_standards/iso_9000_iso_14000/iso_14000_essentials.htm)

HCIMA: Hotel Catering and International Management Association



#### 4.11.2 Διάγραμμα 11 (Ερώτηση 11<sup>η</sup>)

Ποιες από αυτές τις λειτουργικές στρατηγικές και στόχους αφορούν περισσότερο την ξενοδοχειακή μονάδα;



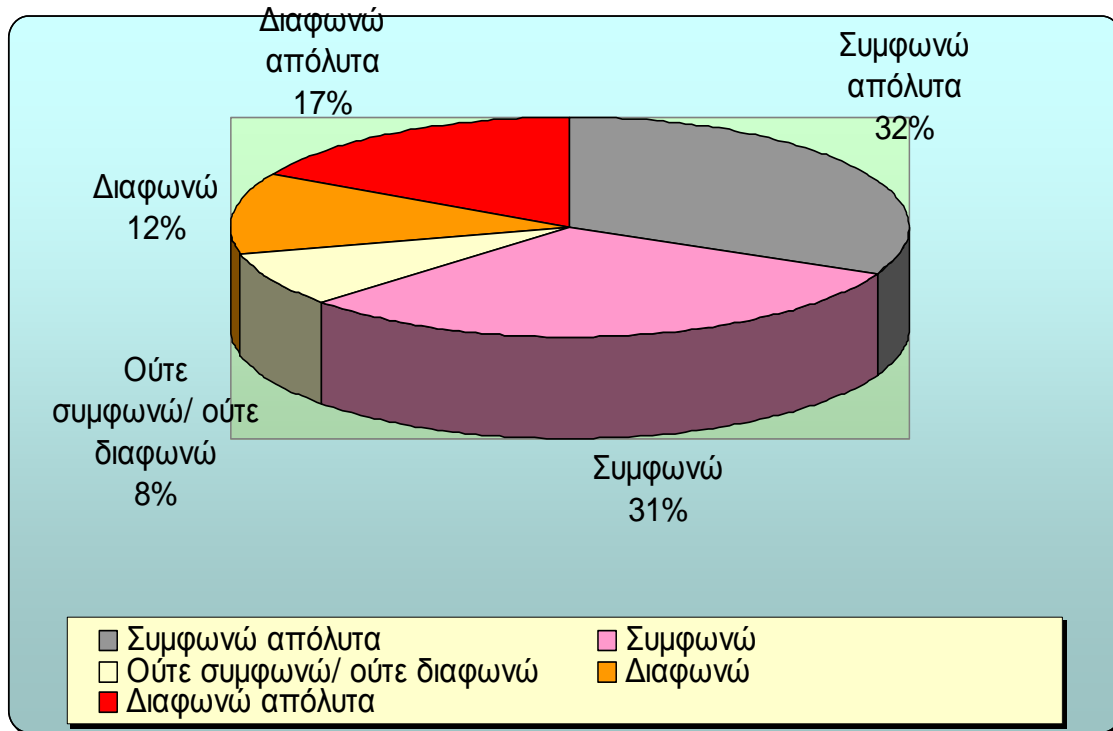
- Αναγνώριση του τελικού κόστους, πέρα από την καθαρά οικονομική αξιολόγηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων (13%)
- Πρωτοπορία στα προϊόντα, υπηρεσίες και στρατηγικές (16%)
- Ελαχιστοποίηση κόστους (16%)
- Μεγιστοποίηση βραχυπρόθεσμου κέρδους (10%)
- Μεγιστοποίηση μακροπρόθεσμου κέρδους (18%)
- Διεύρυνση της περιβαλλοντολογικής βάσης (10%)
- Ενσωμάτωση περιβαλλοντολογικών θεμάτων σε όλες τις δραστηριότητες, συνεχής αξιολόγηση και λεπτομερής και συστηματικός περιβαλλοντολογικός έλεγχος (5%)
- Σχεδιασμός για κάθε είδους αβεβαιότητα και ρίσκο, πχ σχεδιασμός έκτακτης ανάγκης, αξιολόγηση παγκόσμιου αντίκτυπου. (7%)
- Ολιστική διαχείριση (διαχείριση συνόλου), πχ αλλαγή στην κουλτούρα της εταιρίας, συμμετοχή των μετόχων (5%)

Βλέπουμε ότι άσχετα με το αν εφαρμόζουν περιβαλλοντολογική διαχείριση αυτό που ενδιαφέρει την επιχείρηση είναι το κόστος που έχει η εφαρμογή αυτού του είδους μανατζμεντ, η μεγιστοποίηση του κέρδους (τόσο μακροπρόθεσμα όσο και βραχυπρόθεσμα) και η μείωση του όποιου κόστους στο ελάχιστο. Υψηλό είναι και το ποσοστό (16%) που αφορά τη πρωτοπορία των προϊόντων, υπηρεσιών και στρατηγικό καθώς θεωρείται στρατηγικό πλεονέκτημα

Η ολιστική διαχείριση και η ενσωμάτωση περιβαλλοντολογικών θεμάτων σε όλες τις δραστηριότητες έχουν μόνο 5% η κάθε απάντηση και αυτό διότι είναι εξαιρετικά «δύσκολο» να γίνουν όλες αυτές οι αλλαγές τόσο γρήγορα και απότομα, να αφομοιώσουν δηλαδή όλες αυτές τις νέες τεχνολογίες που θα τους επιτρέψουν να λειτουργούν οικολογικότερα. Όσον αφορά το σχεδιασμό κάθε είδους ρίσκου και αβεβαιότητας έχουμε ένα 7% διότι δεν έχουν συνηθίσει τη σπουδαιότητα του.

#### 4.12.2 Διάγραμμα 12 (Ερώτηση 12<sup>η</sup>)

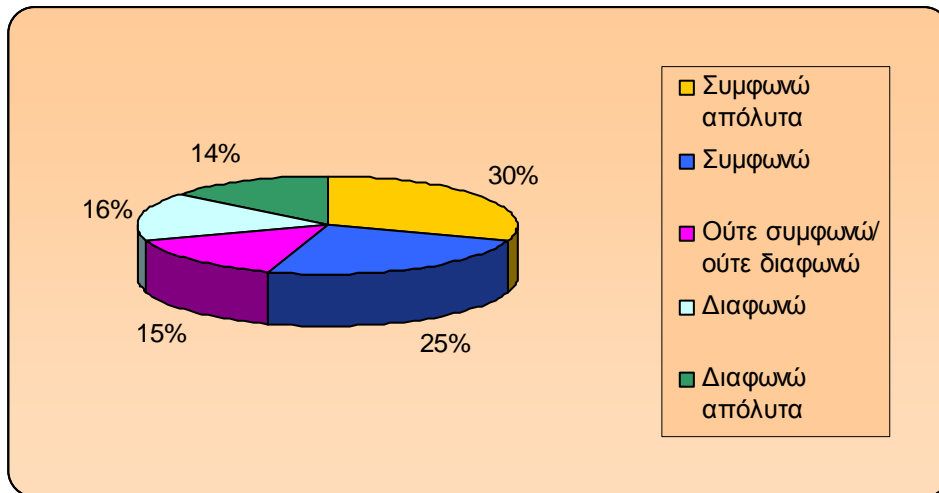
Η εξοικονόμηση οικονομικών πόρων που μπορεί να επιτευχθεί με την ανάπτυξη περιβαλλοντολογικών πολιτικών και διαδικασιών θεωρείται από τη διοίκηση ως το μόνο κυρίως κίνητρο;



Τα αποτελέσματα που είχαμε σε αυτή την ερώτηση ήταν ένα 32% να συμφωνεί απόλυτα. Ακολουθούσε με διαφορά μόλις μιας ποσοστιαίας μονάδας δηλαδή 31% απλά συμφωνεί. Η ελάχιστη αυτή διαφορά μας δηλώνει ξεκάθαρα ότι οι επιχειρήσεις θεωρούν ως πρωταρχικό τους κίνητρο την εξοικονόμηση πόρων οποιασδήποτε μορφής. Σε αυτές τις δυο κατηγορίες θα μπορούσαμε να κατατάξουμε επιχειρήσεις οι οποίες έχουν οικολογική δράση αλλά κινητήριο δύναμη τους σε αυτό είναι η εξοικονόμηση χρημάτων (πχ χρησιμοποιώντας λαμπτήρες χαμηλής κατανάλωσης, ηλιακούς θερμοσυσσωρευτές κτλ) χωρίς αυτό να είναι κατακριτέο. Μόλις ένα 8% μένει ουδέτερο. Για το τέλος έχουμε 12% απλά να διαφωνεί και ένα 17% να διαφωνεί απόλυτα. Σε αυτές τις δυο κατηγορίες απάντησαν τα ξενοδοχεία τα οποία θεωρούνται πιο «πράσινα» από τις άλλες επιχειρήσεις καθώς έχουν ολοκλημμενες πολιτικές

#### 4.13.2 Διάγραμμα 13 (Ερώτηση 13<sup>η</sup>)

Αυξάνουν τα κόστη οι περιβαλλοντολογικές πολιτικές των ξενοδοχείων ώστε να μεταφέρονται στους πελάτες και να εμφανίζονται στα διευθυντικά στελέχη ως αντικίνητρα;



Ας δούμε τι απαντήσεις είχαμε και τι σημαίνουν αυτές. Το 30% συμφωνεί απόλυτα. Ένα 25% συμφωνεί, με το δεδομένο ότι αυξάνουν τα κόστη οι περιβαλλοντολογικές πολιτικές άρα αυτά μεταφέρονται στους πελάτες, και εμφανίζονται ως αντικίνητρα. Αυτό δεν θα πρέπει να μας ξενίζει καθώς είναι σύνηθες το φαινόμενο στις επιχειρήσεις να μετακυλύεται το όποιο επιπλέον κόστος της επιχείρησης στους πελάτες της. Έχουμε ένα 15% να μένει ουδέτερο δηλαδή ούτε συμφωνεί αλλά ούτε διαφωνεί με την άποψη αυτή. Αυτό το ποσοστό μας δείχνει ένα ουδέτερο και μετριοπαθές γενικότερα μάνατζμεντ.

Το ποσοστό που διαφωνεί ανέχεται στο 16%. Τέλος το ποσοστό που διαφωνεί απολύτως είναι 14%. Σε αυτό το ποσοστό βρίσκονται επιχειρήσεις ευαισθητοποιημένες όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος μέσω των οικολογικών τους πολιτικών και με τη γενικότερη πεποίθηση ότι εφαρμογή διάφορων πολιτικών δεν θα έπρεπε να επιβαρύνει τους καταναλωτές. Θεωρούν ότι εφαρμογή περιβαλλοντολογικής διαχείρισης είναι πλεονέκτημα για την επιχείρηση τους και όχι απλά ένα επιπλέον κόστος που κάποιος πρέπει να το πληρώσει.

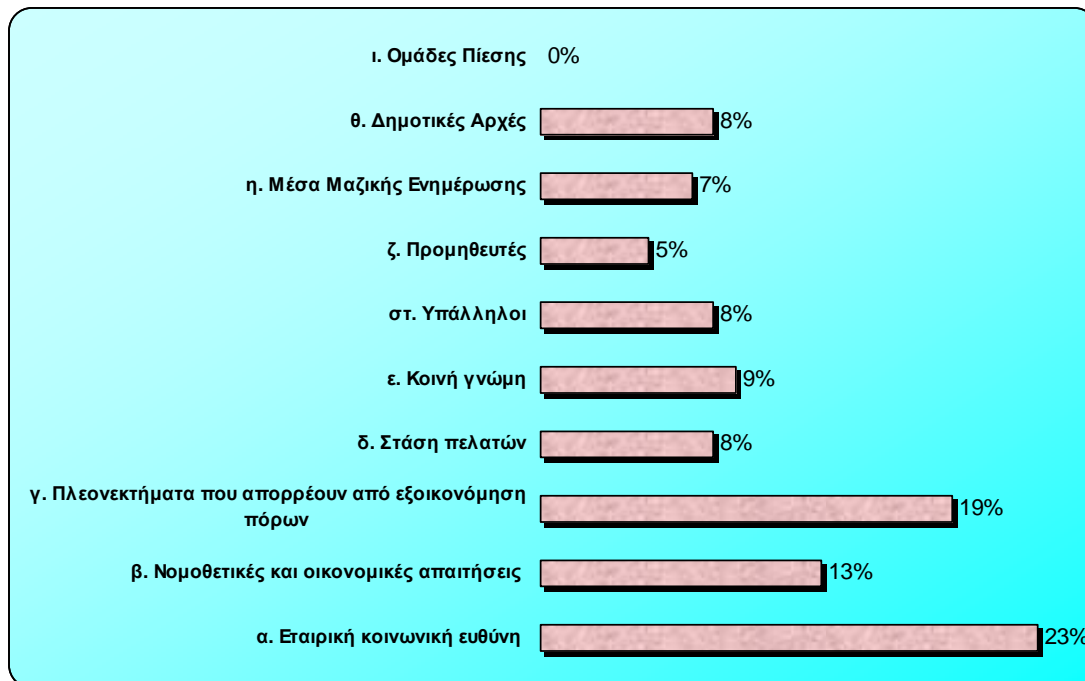
Οι επιχειρήσεις οι οποίες εξετάζονται είναι τεσσάρων ή πέντε αστέρων με αρκετές εκατοντάδες κλίνες τα κάθε ένα, οπότε ακόμα και αν όλες αποφάσιζαν να μετακυλήσουν τα κόστη τους στους πελάτες τους αυτό δεν θα γινόταν αντιληπτό καθώς θα μοιραζόταν σε ένα μεγάλο αριθμό καταναλωτών.

#### 4.14.2 Διάγραμμα 14 (Ερώτηση 14<sup>η</sup>)

Ποιες είναι οι κινητήριες δυνάμεις αλλαγής στα πλαίσια της ξενοδοχειακής μονάδας;

Οι δυνάμεις αριθμούνται με σειρά κατάταξης από τις πιο δυνατές:

- ☒ Επιχειρησιακή κοινωνική υπευθυνότητα (23%)
- ☒ Πλεονεκτήματα από εξοικονόμηση οικονομικών πόρων (19%)
- ☒ Κοινή γνώμη (9%)
- ☒ Νομοθετικές και οικονομικές απαιτήσεις (13%)
- ☒ Τοπικές αρχές (8%)
- ☒ Υπάλληλοι (8%)
- ☒ Συμπεριφορά καταναλωτών (8%)
- ☒ Προμηθευτές (5%)
- ☒ Media (7%)
- ☒ Ομάδες πίεσης (0%)



Σε αυτή την ερώτηση έχουμε ένα εντυπωσιακό 23% που μας απάντησε ότι θεωρούν την εταιρική κοινωνική ευθύνη ως τη πιο ισχυρή κινητήριο δύναμη για αλλαγή, ένα αρκετά υψηλό ποσοστό που όμως δεν ήταν αναμενόμενο. Η αμέσως επόμενη απάντηση φτάνει στα 19% και είναι τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από την εξοικονόμηση πόρων, το ποσοστό σε αυτή την απάντηση ήταν αναμενόμενο, είναι λογικό η επιχείρηση.

Κανένα από τα ερωτηματολόγια δεν είχε ως απάντηση τις «ομάδες πίεσης» δηλαδή κάποιες οικολογικές ομάδες σε αντίθεση με την περίπτωση του Λονδίνου αλλά και

άλλων περιοχών της πατρίδας μας, όπως για παράδειγμα στην Κρήτη που η οικολογία είναι αρκετά διαδομένη και οι ντόπιοι κάτι παραπάνω από ευαισθητοποιημένοι.

Η κοινή γνώμη που φτάνει στο 9% αρκετά κάτω από τη περίπτωση του Λονδίνου (κατά τέσσερις ποσοστιαίες μονάδες) δεν είναι δυνατόν αυτή να ορίσει τη πολιτική που θα ακολουθήσει η επιχείρηση αλλά η επιχείρηση αυτή καθαυτή θα αποφασίσει αν θα θελήσει να είναι «οικολογική».

Από ότι φάνηκε από τις απαντήσεις θεωρούν ότι αν εφαρμόσουν ένα ενιαίο και ολοκληρωμένο πρόγραμμα περιβαλλοντολογικής διαχείρισης ή έστω κάποιες μεμονωμένες πολιτικές η κοινή γνώμη θα είναι με το μέρος τους οπότε αναλώνονται στο μάνατζμεντ το οποίο θα εφαρμόσουν και όχι στο να πείσουν τη κοινή γνώμη για κάτι γενικό και αόριστο.

Οι πελάτες και η συμπεριφορά αυτών δεν είναι ιδιαίτερα ισχυρό κίνητρο καθώς αυτοί βρίσκονται στα ξενοδοχεία για διακοπές και η στάση τους δεν έχει ιδιαίτερη βαρύτητα χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν είναι ενεργοί, για αυτό έχουμε μόλις 8% στη συγκεκριμένη απάντηση.

Αμέσως μετά έχουμε ως απάντηση 8% τόσο για τους υπαλλήλους αλλά και για τις τοπικές αρχές αντίστοιχα. Για τους υπαλλήλους το 8% ήταν αναμενόμενο καθώς οι περισσότεροι που εργάζονται στα ξενοδοχεία που εξετάζουμε (η λειτουργούν μόνον κατά τους θερινούς μήνες) δεν είναι συνεχούς απασχόλησης, δεν συνδικαλίζονται και σε ένα μεγάλο ποσοστό είναι αλλοδαποί. Αυτά τα δεδομένα μας οδηγούν αυτομάτως στα εξής συμπεράσματα αποφεύγουν να ασχοληθούν με οτιδήποτε άλλο εκτός της εργασίας γιατί πιθανόν να μην γνωρίζουν ή για τον οποιοδήποτε λόγο να μην το επιθυμούν. Το ποσοστό το οποίο μας δίνεται ως απάντηση είναι τα υψηλόβαθμα στελέχη των επιχειρήσεων τα οποία ασχολούνται με την οικολογία και με την επιχείρηση. Υπάρχει φυσικά και το 8% της τοπικής αρχής το οποίο είναι ιδιαίτερα χαμηλό δυστυχώς η τοπική αυτοδιοίκηση του νησιού χωλαίνει όσον αφορά πρωτοβουλίες για τη προστασία του περιβάλλοντος. Βρίσκουμε ότι 13% των ερωτηθέντων θεωρούν ως κινητήριο δύναμη τις νομοθετικές και οικονομικές απαιτήσεις, θα λέγαμε ότι ανάμεσα τους υπερισχύουν οι οικονομικές απαιτήσεις. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης καταλαμβάνουν το 7% καθώς οι ξενοδόχοι θέλουν τα θεωρούν σύμμαχους τους όσον αφορά τη προβολή των επιχειρήσεων τους και προσέχουν ιδιαίτερα της σχέσεις τους. Τέλος έχουμε 5% στη κατηγορία των προμηθευτών και αυτό γιατί οι επιχειρήσεις οι οποίες προμηθεύουν τα ξενοδοχεία δεν έχουν ακόμα ευαισθητοποιηθεί όσο πρέπει, κατά τους υπεύθυνους των ξενοδοχείων αν μπορούσαν (αν είχαν περισσότερες επιλογές όσον αφορά τους προμηθευτές τους) θα άλλαζαν τις επιχειρήσεις με τις οποίες συνεργάζονται.

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - Συμπεράσματα**

Σε αυτό το κεφάλαιο θα ακολουθήσει η συζήτηση περί πρωτοβάθμιας και δευτερεύουσας έρευνας ( ανασκόπηση εντύπων). Η κύρια έμφαση θα είναι στις ερευνητικές ερωτήσεις της εργασίας. Αναφορικά, αυτές είναι :

1. Είναι περισσότερα τα πλεονεκτήματα μέσω της εφαρμογής των πολιτικών περιβαλλοντολογικής διαχείρισης, στα ξενοδοχεία πολυτελείας (4\* και 5\* αστέρων) του Λονδίνου από τα μειονεκτήματα ;

2. Ποιοι είναι οι παράγοντες που συντελούν στο να είναι περισσότερα τα πλεονεκτήματα από τα μειονεκτήματα, όταν έχουν εφαρμοστεί (στρατηγικά) πολιτικές περιβαλλοντολογικής διαχείρισης στα ξενοδοχεία 4\* και 5\* του Λονδίνου;

Υπάρχουν πολλά σημεία στην ανασκόπηση εντύπων, όχι με τόσα πολλά λόγια, που αφορούν τα πλεονεκτήματα και λιγότερο τα μειονεκτήματα. Ξέχωρα από τους ηθικούς λόγους για να εφαρμοστεί ένα περιβαλλοντολογικό σύστημα διαχείρισης, όπως συζητήθηκε προηγουμένως, θα θέλαμε να σας παρουσιάσουμε και κάποια άλλα πλεονεκτήματα των συστημάτων περιβαλλοντολογικής διαχείρισης.

### **5.1 Πλεονεκτήματα Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης**

1. Βελτιωμένη αποδοτικότητα και μειωμένα λειτουργικά έξοδα. Η ορθή περιβαλλοντολογική διοίκηση μπορεί να βοηθήσει στο να βελτιώσουν οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις την αποτελεσματικότητά τους και να μειώσουν τα έξοδα. Από το συνολικό φάσμα των ξενοδοχείων που ερευνήθηκαν φαίνεται ότι οι εξοικονόμηση ενέργειας μπορεί να αυξηθούν κατά 5% για τα μέτρα καλής οικιακής οικονομίας και κατά 10% περίπου για να μέτρα χαμηλού κόστους. Επιπλέον, είναι ξεκάθαρο εδώ και αρκετό καιρό ότι η βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας είναι όχι μόνο καλό για το περιβάλλον αλλά και για το φύλλο ισολογισμού.

2. Μειωμένα ασφαλιστικά έξοδα και παθητικά. Η ύπαρξη ενός συστήματος περιβαλλοντολογικής διαχείρισης σε μια ξενοδοχειακή επιχείρηση, μειώνει την έκθεσή της σε περιβαλλοντολογικό ρίσκο, έτσι μειώνοντας τα ασφαλιστικά της έξοδα.

3. Εκδήλωση αφοσίωσης. Οι προοδευτικές ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις έχουν αρχίσει να μεταβάλλουν τις υποχρεώσεις τους για αποκάλυψη περισσότερων πληροφοριών σε ευκαιρία για να αναδείξουν την αφοσίωσή τους στην περιβαλλοντολογική βελτίωση. Οι ξενοδοχειακές εταιρείες τόσο του Λονδίνου όσο και της Κώ κερδίζουν από την όποια οικολογική εικόνα, θα ωφεληθούν από αυξημένη αυτοπεποίθηση από όλους τους μετόχους τους, υπαλλήλους, πελάτες και από τις κοινωνίες μέσα στις οποίες λειτουργούν. Ο John Forte, Πρόεδρος της τεχνικής συμβουλευτικής επιτροπής HCIMA, μίλησε σε ένα συνέδριο που παρουσίασε σε συνεργασία με τη I.H.E.I, είπε ότι μια μυωπική πολιτική και συχνά μια λάθος προτεραιότητα για γρήγορα αποτελέσματα, προέτρεπε τους επενδυτές να μην δεχτούν ότι «η καλή περιβαλλοντολογική πρακτική μακροπρόθεσμα σημαίνει αυξημένη κερδοφορία».

4. Αυξανόμενο μερίδιο αγοράς. Το Marriott βιώνει τα κέρδη από τη θέληση των πελατών να πληρώσουν περισσότερο για τα οικολογικά προϊόντα. Λόγω της υψηλής ζήτησης, το Marriott διπλασίασε τον αριθμό των «οικολογικών» της δωματίων που προσφέρουν καθαρισμένο αέρα και νερό. Γενικότερα, οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις συχνά αναφέρουν τη θέληση των πελατών να αγοράσουν προϊόντα με κάποιο θεωρούμενο περιβαλλοντολογικό πλεονέκτημα.

5. Οι οικολογικές ετικέτες θα απονέμονται στα προϊόντα και στις υπηρεσίες βάση των χαρακτηριστικών της στρατηγικής της ολόκληρης προϊόντικής ζωής τους. Για παράδειγμα ο Οικολογικό «Ξενοδόχος του Έτους». Το βραβείο επικεντρώνεται στη συμβολή που πραγματοποιούν οι ξενοδόχοι προς τη βελτίωση της περιβαλλοντολογικής απόδοσης εντός του ξενοδοχείου τους. Οι κύριοι υποψήφιοι είναι αυτά τα άτομα που κινούν τα νήματα πίσω από τις «οικολογικές στρατηγικές», που παίρνουν την ευθύνη για τη περιβαλλοντολογική βελτίωση μέσα στο ξενοδοχείο τους, και προωθούν τη οικολογική συνείδηση και τη συμμετοχή ανάμεσα τους υπαλλήλους.

6. Επαυξανόμενα μακροπρόθεσμα κέρδη. Ο τομέας των ξενοδοχείων βασίζεται σε ένα ελκυστικό τοπικό και περιφερειακό περιβάλλον. Οι ξενοδόχοι βασίζονται στην περιοχή του Λονδίνου.

7. Πώληση υπηρεσιών περιβαλλοντολογικής προστασίας. Η αγορά των περιβαλλοντολογικών υπηρεσιών είναι ουσιαστικά κατευθυνόμενη από τη νομοθεσία και έτσι δεν είναι έκπληξη ότι οι βρετανικές ξενοδοχειακές εταιρείες κυριαρχούν, λειτουργώντας σε μια χώρα όπου η νομοθεσία είναι αρκετά αυστηρή.

## 5.2 Σύνοψη και Συμπέρασμα

Η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός αποτελεσματικού στρατηγικού περιβαλλοντολογικού συστήματος διαχείρισης, με όλες τις λειτουργικές πρακτικές ανέπαφες, είναι μια συνετή πρακτική για μια επιχείρηση. Η ανασκόπηση των εντύπων έχει δείξει πολλά πλεονεκτήματα που διαφέρουν από επιχείρηση σε επιχείρηση. Έχουν έρθει στην επιφάνεια κέρδη από την περιβαλλοντολογική διαχείριση. Πιστεύουμε ότι τα πλεονεκτήματα δε είναι φανερά στην αρχή, είναι οι παράγοντες πίσω από την περιβαλλοντολογική διαχείριση που καταφθάνουν σε αυτά τα πλεονεκτήματα. Άσχετα με τις λειτουργικές πρακτικές, η περιβαλλοντολογική διαχείριση πρέπει να τοποθετηθεί στρατηγικά μέσα σε μία προσέγγιση «απ' την κορφή ως τα νύχια». Η διοίκηση θα επιλέξει μια στρατηγική που βολεύει την ξενοδοχειακή εγκατάσταση, λαμβάνοντας υπ' όψη τις εξωτερικές και εσωτερικές δυνάμεις.

Τα ξενοδοχεία 4\* και 5\* του Λονδίνου, έχει αποδειχτεί από την έρευνα, ότι είναι προσεκτικά σχετικά με τα έργα τους και τις ποινές τους, ως οργανισμοί, και πολύ συνειδητοποιημένα όσον αφορά τους όρους και τις συνθήκες της περιβαλλοντολογικής διοίκησης. Όλες οι θεωρίες περιστρέφονται γύρω από τη στρατηγική ευθύνη και αυτό, στα αρχικά στάδια, μπορεί να λειτουργήσει ως εμπόδιο στη διαδικασία εφαρμογής. Έχουμε φτάσει σε αυτό το συμπέρασμα λόγω του



γεγονότος ότι οι ξενοδοχειακές εταιρείες φοβούνται το πιθανό κόστος των στρατηγικών συστημάτων περιβαλλοντολογικής διαχείρισης (EMS).

Απο τη άλλη μεριά τα ξενοδοχεία της Κω έχουν μια ως επι τον πλείστον ψυχρή αντιμετώπιση όσον αφορά το θέμα της προστασίας του περιβάλλοντος. Οι περιβαλλοντολογική τους διαχείριση περιορίζεται στις λάμπες φθορίου, τους ηλιακούς θερμοσυσσωρευτές, και στη καλύτερη περίπτωση στην ανακύκλωση του νερού. Φυσικά και υπάρχουν επιχειρήσεις που έχουν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο περιβαλλοντολογικής διαχείρισης και άλλες που προσπαθούν να αναπτύξουν ένα.

### 5.3 Μειονεκτήματα της Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης

Θα θέλαμε να ξεκαθαριστεί το νόημα μεταξύ των λέξεων «μειονεκτήματα» και «περιορισμοί». Η πρωτοβάθμια και δευτερεύουσα έρευνα απέδειξαν ότι τα ξενοδοχεία 4\* και 5\* του Λονδίνου, αν και είναι διστακτικοί στην εφαρμογή των στρατηγικών περιβαλλοντολογικών πολιτικών και συστημάτων διαχείρισης, δεν είναι λόγω των μειονεκτημάτων αυτών των διαδικασιών αλλά λόγω των αρχικών περιορισμών, που θα αναφερθούν αργότερα.

Η βιβλιογραφία δεν έχει δείξει συγκεκριμένα μειονεκτήματα που να εμποδίζουν την περιβαλλοντολογική διαχείριση στο σημείο όπου να λαμβάνει μεγαλύτερες διαστάσεις.

Οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις μόνο προσδιορίζουν, στην αρχή της διαδικασίας, κάποιους περιορισμούς και όταν ξεπεραστούν, δεν επιστρέφουν ως εμπόδιο οριστικά.

Τα μειονεκτήματα αναφέρονται, καθώς οι περιορισμοί σε αυτό το τμήμα δεν ξεπερνούν τα προτερήματα. Οι περιορισμοί θα συζητηθούν κάτω από τρεις κυρίους τομείς: περιορισμοί κόστους, περιορισμοί πόρων, και συμμετοχή και συναίσθηση των φιλοξενούμενων, των υπαλλήλων και της διοίκησης.

### 5.4 Περιορισμοί κόστους

Αυτά είναι τα οικονομικά κόστη που εμπλέκονται στην εισαγωγή ενός περιβαλλοντολογικού συστήματος διοίκησης. Τα κόστη της εγκατάστασης νέων τεχνολογιών και συσκευών που θα μείωνε την κατανάλωση ενέργειας, νερού και λυμάτων, και επίσης τα κόστη των διαφόρων περιβαλλοντολογικών λογιστικών ελέγχων που θα χρειαστούν. Αν τα ξενοδοχεία του Λονδίνου αποφασίσουν να αποφύγουν τη συμμόρφωση, θα υπάρξουν ποινές καθώς η ισχύουσα νομοθεσία είναι ιδιαίτερος αυστηρή. Όσον αφορά τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα θα μπορούσαμε να πούμε ότι παρότι υπάρχει η αντίστοιχη νομοθεσία έστω και σε εμβρυακή μορφή δεν εφαρμόζεται πλήρως και απο όλους καθώς δεν υπάρχουν ελεγκτικοί μηχανισμοί

Αν αυτό συμβεί, τα έξοδα της συμμόρφωσης θα αυξηθούν, δηλαδή «κοστίζει περισσότερο να προστεθεί καθυστερημένα η τεχνολογία για τη παύση υπολειμμάτων ή του νέφους παρά να ενσωματωθεί στην υπάρχουσα επιχείρηση. (Sadgrove, 1992).

Η απόκτηση εξωτερικής έγκρισης από ένα εγκεκριμένο ελεγκτή μπορεί να προσθέσει επιπλέον βάρος στη διοίκηση του κτιρίου. Ο ελεγκτής θα πρέπει να καθορίσει την πληρότητα και την ακρίβεια της περιβαλλοντολογικής έκθεσης και την

εγκυρότητα των διαδικασιών που χρησιμοποιήθηκαν για την παραγωγή της πληροφορίας.

### 5.5 Περιορισμοί πόρων

Υπάρχει έλλειψη χώρου στο κεντρικό Λονδίνο για την εφαρμογή κάποιων πιο διαδομένων τεχνικών στις περιβαλλοντολογικές πρακτικές, όπως οι χώροι ανακύκλωσης και η διαχείριση υπολειμμάτων. Ακόμα, η νέα και συνεχής νομοθεσία και οι γοργές τεχνολογικές αλλαγές συνεπάγονται πιο πολύ πληροφορία, πιο πολλοί ειδικοί και πιο πολλοί πόροι που θα χρειαστούν για να εκσυγχρονιστεί η ισχύουσα εταιρική πολιτική. Αυτό μπορεί να μην είναι ένα σημαντικό πρόβλημα για τις αλυσίδες ξενοδοχείων που έχουν το απαραίτητο κεφάλαιο, όμως τα μικρότερα ανεξάρτητα ξενοδοχεία, μπορεί να αντιμετωπίσουν οικονομικά προβλήματα υπό αυτές τις συνθήκες. Όσον αφορά τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα θα μπορούσαμε να πούμε ότι παρότι υπάρχει η σχετική νομοθεσία δεν εφαρμόζεται πλήρως και από όλους καθώς δεν υπάρχουν οι κατάλληλοι ελεγκτικοί μηχανισμοί ούτε καν σε εμβρυακή μορφή.

### 5.6 Περιορισμοί της Συμμετοχής των Υπαλλήλων, των Φιλοξενούμενων, και της Διοίκησης.

Πιστεύουμε ότι ο πιο σημαντικός περιορισμός στη δημιουργία ενός περιβαλλοντολογικού συστήματος διοίκησης θα ήταν το πόσο αφοσιωμένοι είναι οι φιλοξενούμενοι, οι υπάλληλοι και η διοίκηση. Ποια είναι η συμπεριφορά τους απέναντι στη συμμετοχή και την αφοσίωση στη διαδικασία ανάπτυξης μιας περιβαλλοντολογικής πολιτικής και όλες τις πρακτικές στρατηγικής διοίκησης που πηγάζουν από την πολιτική. Αν οι φιλοξενούμενοι νιώθουν άβολα από τα μέτρα και δεν ωφελούνται άμεσα οι ίδιοι, τότε θα γίνουν εμπόδια στην πολιτική αυτή, στα μέτρα και στα οποιαδήποτε οφέλη μπορεί να αποκομιστούν. Ομοίως, η έλλειψη οργανωτικής αφοσίωσης (από τη διοίκηση μέχρι τους υπαλλήλους) είναι ένας παράγοντας που μπορεί προφανώς να εμποδίσει την επιτυχία οποιουδήποτε περιβαλλοντολογικού συστήματος διοίκησης.

Σε σχετική μελέτη των M.E. Gustin και P.A. Weaver το 1996, τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι ένα ξενοδοχείο που εφαρμόζει στρατηγικές περιβαλλοντολογικής διαχείρισης μπορεί να αυξηθεί ο κύκλος εργασιών για αυτό το ξενοδοχείο όπως επίσης ότι οι καταναλωτές είναι πρόθυμοι να πληρώσουν περισσότερο για προϊόντα οικολογικά. Η ίδια έρευνα μέτρησε τις αντιδράσεις των πελατών ως προς συγκεκριμένες περιβαλλοντολογικές πρακτικές. Η πλειοψηφία των πελατών είχε μια θετική αντίδραση προς τις οικολογικές πρακτικές όπως τους κάδους ανακύκλωσης, λάμπες φθορίου, χρήση ανακυκλωμένου χαρτιού, πράγματα που δεν τον/ την επηρεάζουν άμεσα. Όμως, η μη-αλλαγή της πετσέτας καθημερινά, η εγκατάσταση αυτόματων βρυσών, και η εγκατάσταση ντουζιέρας χαμηλής πίεσης, πράγματα που επηρεάζουν άμεσα τον πελάτη ήταν πρακτικές που δεν προτιμήθηκαν από την πλειοψηφία των απαντούντων.

Όπως σημειώνει ο Kirk (1996), πολλοί από τους πελάτες που ψάχνουν ξενοδοχειακές υπηρεσίες το κάνουν αυτό αναμένοντας να τους περιποιηθούν, με άφθονο καυτό νερό, ντουζιέρες υψηλής πίεσης, φρεσκοπλυμένα σεντόνια, άφθονες πετσέτες, άφθονα τρόφιμα και ποτά, τη διαθεσιμότητα πισινών και σάουνων και τη λιμουζίνα να τους πηγαίνει στο αεροδρόμιο. Τις υπηρεσίες, που θεωρούν δεδομένες αυτοί οι επισκέπτες, δεν μπορούν να τις αποχωριστούν για χάρη του περιβάλλοντος.

### 5.7 Περίληψη και Συμπέρασμα

Λαμβάνοντας υπ' όψη αυτούς τους περιορισμούς, η περιβαλλοντολογική διοίκηση και τα αρχικά εμπόδιά της, μπορούν να ξεπεραστούν και να εφαρμοστούν σ' αυτό το χώρο

κατά το μέγιστο δυνατό τρόπο του ξενοδοχείου. Η πολυπλοκότητα αυτών των ζητημάτων αναγκάζει τα ξενοδοχεία να ακολουθήσουν κάποιες οδηγίες και δομές, που γίνονται οι παράγοντες που επιδρούν στον ξενοδοχειακό τομέα του Λονδίνου σχετικά με την εφαρμογή ή μη αυτών των συστημάτων. Αυτοί οι παράγοντες δεν είναι άλλοι από τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που έχουν συζητηθεί παραπάνω.

Ανεξάρτητα από τα ζητήματα, σχετικά με τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που πρόκειται να πάρουν την πρωτοβουλία, τώρα είναι η ώρα για να ξεκινήσει αυτή η διαδικασία ούτως ώστε να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις σύντομα και αποτελεσματικά μόλις το περιβαλλοντολογικό σχέδιο μπει σε πλήρη εφαρμογή.

### 5.8 Σύντομο Τελικό Συμπέρασμα

Για ένα σύντομο συμπέρασμα, τα στοιχήματα πρέπει να μπουν υπέρ των Περιβαλλοντολόγων και όχι υπέρ των πραγματιστών<sup>22</sup>, και αυτό σημαίνει ότι τα πλεονεκτήματα υπερβαίνουν τα μειονεκτήματα όταν εφαρμόζονται τα Συστήματα Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης.

## Παραπομπές

### 1) EMS: Environmental Management Systems- Συστήματα Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης

Η προσπάθεια για την προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος τα τελευταία χρόνια συγκεντρώνει το ενδιαφέρον και την ανησυχία μεγάλων τμημάτων του κοινού. Η νομοθεσία σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, τόσο σε ελληνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, εξελίσσεται συνεχώς με τάση στη θέσπιση ολοένα και αυστηρότερων νόμων-κανονισμών με σαφώς μεγαλύτερες ποινές για τους παραβάτες. Ιδιαίτερη σημασία και αξία αποκτά η δυνατότητα πρόληψης περιβαλλοντολογικών κρίσεων. Για την αντιμετώπιση και την πρόληψη αυτών των κρίσεων έχουν αναπτυχθεί σε διεθνές επίπεδο πρότυπα και ρυθμίσεις που αφορούν την ανάπτυξη και εφαρμογή των Συστημάτων Περιβαλλοντολογικής Διαχείρισης – EMS- σε οργανισμούς κάθε τύπου.

Το βασικό διεθνές πρότυπο που καθορίζει τις προδιαγραφές για την ανάπτυξη και εφαρμογή των EMS είναι το πρότυπο ISO 14001:1996 που αναπτύχθηκε από τον οργανισμό ISO (International Organization for Standardization) και ανήκει στη σειρά διεθνών προτύπων ISO 14000. Παράλληλα έχει θεσπιστεί και ο Ευρωπαϊκός Κανονισμός – EMAS. Τα συστήματα περιβαλλοντολογικής διαχείρισης επιτρέπουν σε έναν οργανισμό να πιστοποιήσει την περιβαλλοντολογική του αξιοπιστία και συγχρόνως μπορεί να έχει και θετικές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα και τη συνολική απόδοση του οργανισμού. Η διεθνής πρακτική έχει αποδείξει ότι η βελτίωση της αντιμετώπισης των ευαίσθητων θεμάτων του περιβάλλοντος μπορεί να συμβαδίσει με τη αύξηση του κέρδους. Τα οφέλη για την εισαγωγή και εφαρμογή του EMS έχουν δοθεί και πιο πάνω παρόλα αυτά ας τα ξαναδούμε:

- Ταυτόχρονη συστηματική προσέγγιση και επίτευξη των περιβαλλοντολογικών και επιχειρηματικών στόχων
- Κέρδη από την εξοικονόμηση φυσικών πόρων
- Μείωση του κόστους επεξεργασίας και απόρριψης λυμάτων
- Μείωση της πιθανότητας ατυχημάτων
- Βελτίωση της γενικής εικόνας της επιχείρησης προς το ευρύ κοινό
- Ελαχιστοποίηση των προστίμων από παραβάσεις της νομοθεσίας
- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, σαν αποτέλεσμα του συνδυασμού των παραπάνω αποτελεσμάτων

Όλοι αντιλαμβανόμαστε ότι η χρήση EMS αποτελεί μια επένδυση για την επιχείρησή μας και όχι ένα κοινό έξοδο.

Ενεργειακό αποτύπωμα. Τι μας αναλογεί πάνω στο πλανήτη Γη;

Ο δείκτης «χαρούμενος πλανήτης» αναπτύχθηκε από το NEF (New Economics Foundation) ένα μη κερδοσκοπικό οργανισμό που ιδρύθηκε το 1986 στη Αγγλία, από ειδικούς σε θέματα περιβάλλοντος και οικονομίας με στόχο να αμφισβητήσει τη δεσπόζουσα οικονομική σκέψη και να προωθήσει καινοτόμες λύσεις σε οικονομικά, περιβαλλοντολογικά και κοινωνικά ζητήματα. Ο συγκεκριμένος δείκτης

Θα ήταν ενδιαφέρον να δούμε τι πραγματικά «ξοδεύουμε» και πόσο ως λαός από το φυσικό πλούτο του πλανήτη μας. Το 1961 ο μέσος Έλληνας χρειαζόταν για τις ανάγκες του 22 στρέμματα γης, σήμερα «καταβροχθίζει» 59 (υπολογίζουμε την έκταση που απαιτείται για να καλυφθούν οι ανάγκες του κάθε ατόμου σε νερό, τροφή και ενέργεια όπως επίσης και τα στρέμματα που χρειάζονται για να απορροφήσουν τους ρύπους που παράγει). Σε ένα ιδανικό κόσμο θα έπρεπε να καταναλώνουμε μόλις 17 στρέμματα έτσι ώστε ο πλανήτης να μπορεί να αναγεννά τους φυσικούς του πόρους.

Αυτό σημαίνει πως αν όλη η ανθρωπότητα ακολουθούσε τον τρόπο ζωής του σημερινού Έλληνα τότε θα χρειαζόμασταν τρεις πλανήτες σαν τη Γη για να καλύψουμε τις ανάγκες μας. Το γεγονός αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στο μεγάλο ενεργειακό αποτύπωμα, δηλαδή στις αυξανόμενες ανάγκες μας τόσο σε ενέργεια όσο και σε φυσικούς πόρους (2.4% ετήσια αύξηση την περίοδο 1990-2004, πολύ υψηλότερη από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο). Το οικολογικό έλλειμμα (42 στρέμματα) που κληρονομούν στη χώρα μας οι περιβαλλοντολογικές πληγές της – με βασικότερη αυτή της ενεργειακής σπατάλης και της εμμονής σε «βρώμικες» πηγές, όπως ο λιγνίτης, είναι το δεύτερο μεγαλύτερο ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σχεδόν διπλάσιο από το μέσο κοινοτικό όρο (24 στρέμματα). Σε παγκόσμιο επίπεδο αρκεί απλά να αναφερθεί πως η Ελλάδα καταλαμβάνει τη 131<sup>η</sup> θέση ανάμεσα στις 143 που εξετάστηκαν.

Καταλαμβάνουμε την 12<sup>η</sup> θέση ενεργειακό αποτύπωμα 5.9. Μια όχι και τόσο άσχημη θέση ανάμεσα στις πιο ρυπογόνες χώρες του πλανήτη, αν αναλογιστούμε και το μέγεθος της χώρας μας τα έχουμε καταφέρει μια χαρά!

Σε δυσμενέστερη μοίρα βρίσκονται χώρες όπως οι Η.Π.Α, τα Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα, ο Καναδάς, η Αυστραλία κτλ.<sup>23</sup>

Παρακάτω σας παραθέτουμε τον σχετικό πίνακα για να πάρετε μια ιδέα. Μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα η στήλη που αναφέρεται ως “Οικολογικό αποτύπωμα με το οποίο επιβαρύνουν τον πλανήτη” .

---

<sup>23</sup> [www.neweconomics.org](http://www.neweconomics.org)

<http://independent.footprint.wwf.org.uk> παιχνίδι για τον υπολογισμό του ενεργειακού μας αποτυπώματος από τη WWF  
<http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=11900&subid=2&subid=7132836>

ΧΩΡΕΣ	Προσδόκιμο ζωής*	Βαθμός ικανοποίησης από τη ζωή**	Οικολογικό αποτύπωμα με το οποίο επιβαρύνουν τον πλανήτη***	Δείκτης Ευτυχισμένος Πλανήτης****
ΑΪΤΗ	59.5	5.2	0.5	50.8
ΜΑΛΑΟΥΙ	46.3	4.4	0.5	34.5
ΚΟΝΓΚΟ	54.0	3.6	0.5	32.4
ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣ	63.1	5.3	0.6	54.1
ΚΟΝΓΚΟ	45.8	3.9	0.6	29.0
ΤΑΤΖΙΚΙΣΤΑΝ	66.3	5.1	0.7	53.5
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	64.6	5.6	0.8	55.6
ΝΕΠΑΛ	62.6	5.3	0.8	51.9
ΡΟΥΑΝΤΑ	45.2	4.2	0.8	29.6
ΖΑΜΠΙΑ	40.5	4.3	0.8	27.2
ΤΟΓΚΟ	57.8	2.6	0.8	23.3
ΣΙΕΡΑ ΛΕΟΝΕ	41.8	3.6	0.8	23.1
ΜΠΟΥΡΟΥΝΤΙ	48.5	2.9	0.8	21.8
ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ	71.0	5.5	0.9	59.0
ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ	69.7	5.7	0.9	58.9
ΙΝΔΙΑ	63.7	5.5	0.9	53.0
ΥΕΜΕΝΗ	61.5	5.2	0.9	48.1
ΚΑΜΠΟΤΖΗ	58.0	4.9	0.9	42.3
ΑΝΓΚΟΛΑ	41.7	4.3	0.9	26.8
ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ	42.8	3.8	0.9	24.6
ΜΠΟΥΤΑΝ	64.7	6.1	1.0	58.5
ΣΡΙΛΑΝΚΑ	71.6	5.4	1.0	56.5
ΜΠΕΝΙΝ	55.4	3.0	1.0	24.6
ΤΖΑΜΑΪΚΑ	72.2	6.7	1.1	70.1
ΛΑΟΣ	63.2	6.2	1.1	57.3
ΜΑΡΟΚΟ	70.4	5.6	1.1	56.8
ΜΠΟΥΡΜΑ	60.8	5.9	1.1	51.2
ΚΙΡΓΚΙΣΤΑΝ	65.6	5.0	1.1	47.1
ΓΕΩΡΓΙΑ	70.7	4.3	1.1	43.6
ΜΑΔΑΓΑΣΚΑΡΗ	58.4	3.7	1.1	31.5
ΚΕΝΥΑ	52.1	3.7	1.1	27.8
ΤΑΝΖΑΝΙΑ	51.0	2.4	1.1	17.8
ΖΙΜΠΑΜΠΟΥΕ	40.9	2.8	1.1	16.6
ΜΟΛΔΑΒΙΑ	68.4	5.7	1.2	54.1
ΒΙΕΤΝΑΜ	73.7	6.5	1.3	66.5
ΙΡΑΚ	57.7	5.4	1.3	42.6
ΝΙΓΗΡΙΑ	46.5	4.8	1.3	30.3
ΓΟΥΙΝΕΑ	54.8	4.0	1.3	30.3
ΚΑΜΕΡΟΥΝ	49.8	3.9	1.3	27.2

ΑΡΜΕΝΙΑ	71.7	5.0	1.4	48.3
ΣΕΝΕΓΑΛΗ	62.3	4.5	1.4	38.0
			Οικολογικό αποτύπωμα με το οποίο	Δείκτης Ευτυχημένος Πλανήτης****
ΧΩΡΕΣ	Προσδόκιμο ζωής*	Βαθμός ικανοποίησης από τη ζωή**	επιβαρύνουν τον πλανήτη***	
ΟΥΓΚΑΝΤΑ	49.7	4.5	1.4	30.2
ΑΙΘΙΟΠΙΑ	51.8	4.0	1.4	28.1
ΔΟΜΙΝΙΚΑΝΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	71.5	7.6	1.5	71.8
ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ	69.7	7.4	1.5	68.4
ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ	72.9	5.0	1.5	47.7
ΤΖΙΜΠΟΥΤΙ	53.9	5.7	1.5	40.4
ΓΚΑΝΑ	59.1	4.7	1.5	37.1
ΕΛ ΣΑΛΒΑΝΤΟΡ	71.3	6.7	1.6	61.5
ΠΕΡΟΥ	70.7	5.9	1.6	54.4
ΝΙΓΗΡΑΣ	55.8	3.8	1.6	26.9
ΜΑΛΙ	53.1	3.8	1.6	25.8
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	43.7	4.0	1.6	22.9
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	70.7	6.7	1.7	60.3
ΙΟΡΔΑΝΙΑ	71.9	6.0	1.7	54.6
ΑΛΓΕΡΙΑ	71.7	5.6	1.7	51.2
ΤΣΑΝΤ	50.4	5.4	1.7	34.3
ΚΟΛΟΜΒΙΑ	72.3	7.3	1.8	66.1
ΚΟΥΒΑ	77.7	6.7	1.8	65.7
ΟΝΔΟΥΡΕΣ	69.4	7.0	1.8	61.0
ΤΥΝΗΣΙΑ	73.5	5.9	1.8	54.3
ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ	66.8	6.0	1.8	50.1
ΜΑΥΡΙΤΑΝΙΑ	63.2	5.0	1.9	38.2
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	78.4	7.7	10.2	28.5
ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ	71.9	7.1	2.0	60.5
ΜΠΟΥΡΚΙΝΑ ΦΑΣΟ	51.4	3.6	2.0	22.4
ΚΙΝΑ	72.5	6.7	2.1	57.1
ΤΡΙΝΙΝΤΑΤ & ΤΟΜΠΑΓΚΟ	69.2	6.7	2.1	54.2
ΣΥΡΙΑ	73.6	5.9	2.1	51.3
ΤΑΥΛΑΝΔΗ	69.6	6.3	2.1	50.9
ΒΟΛΙΒΙΑ	64.7	6.5	2.1	49.3
ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ	50.8	5.0	2.1	29.7
ΕΚΟΥΑΔΟΡ	74.7	6.4	2.2	55.5
ΑΛΒΑΝΙΑ	76.2	5.5	2.2	47.9

ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ	67.1	5.3	2.2	41.2
ΚΟΣΤΑ ΡΙΚΑ	78.5	8.5	2.3	76.1

ΧΩΡΕΣ	Προσδόκιμο ζωής*	Βαθμός ικανοποίησης από τη ζωή**	Οικολογικό αποτύπωμα με το οποίο επιβαρύνουν τον πλανήτη***	Δείκτης Ευτυχισμένος Πλανήτης****
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	71.7	7.6	2.4	61.0
ΜΑΛΑΙΣΙΑ	73.7	6.6	2.4	54.0
ΣΟΥΔΑΝ	57.4	4.5	2.4	28.5
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	74.8	7.1	2.5	59.0
ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ	72.2	7.7	2.6	59.7
ΜΠΕΛΙΖ	75.9	6.6	2.6	54.5
ΣΕΡΒΙΑ	73.6	6.0	2.6	47.6
ΓΟΥΙΑΝΑ	65.2	6.5	2.6	45.6
ΙΡΑΝ	70.2	5.6	2.7	42.1
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	72.7	5.5	2.7	42.0
ΤΟΥΡΚΙΑ	71.4	5.5	2.7	41.7
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	67.7	5.3	2.7	38.1
ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ	73.2	6.9	2.8	52.5
ΒΟΣΝΙΑ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	74.5	5.9	2.9	45.0
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	71.9	5.9	2.9	43.9
ΧΙΛΗ	78.3	6.3	3.0	49.7
ΛΙΒΑΝΟΣ	71.5	4.7	3.1	33.6
ΠΑΝΑΜΑΣ	75.1	7.8	3.2	57.4
ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ	71.3	6.9	3.2	47.8
ΚΡΟΑΤΙΑ	75.3	6.4	3.2	47.2
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	72.5	5.8	3.2	40.9
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	74.2	6.1	3.3	43.5
ΜΕΞΙΚΟ	75.6	7.7	3.4	55.6
ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ	65.9	6.1	3.4	38.5
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	72.9	5.7	3.5	38.9
ΛΕΤΟΝΙΑ	72.0	5.4	3.5	36.7
ΜΟΓΓΟΛΙΑ	65.9	5.7	3.5	35.0
ΜΠΟΤΣΟΥΑΝΑ	48.1	4.7	3.6	20.9
ΚΟΡΕΑ	77.9	6.3	3.7	44.4
ΡΩΣΙΑ	65.0	5.9	3.7	34.5
ΝΑΜΙΒΙΑ	51.6	4.5	3.7	21.1
ΜΑΛΤΑ	79.1	7.1	3.8	50.4
ΛΕΥΚΟΡΩΣΙΑ	68.7	5.8	3.9	35.7
ΠΟΛΩΝΙΑ	75.2	6.5	4.0	42.8
ΣΙΝΓΚΑΠΟΥΡΗ	79.4	7.1	4.2	48.2
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	79.1	7.2	4.2	48.1
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	79.2	7.7	4.4	50.6



ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	77.7	5.9	4.4	37.5
ΚΥΠΡΟΣ	79.0	7.2	4.5	46.2
			Οικολογικό αποτύπωμα με το οποίο	Δείκτης Ευτυχισμένος Πλανήτης****
ΧΩΡΕΣ	Προσδόκιμο ζωής*	Βαθμός ικανοποίησης από τη ζωή**	επιβαρύνουν τον πλανήτη***	
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	77.4	7.0	4.5	44.5
FYROM	73.8	5.5	4.6	32.7
ΙΣΡΑΗΛ	80.3	7.1	4.8	44.5
ΙΤΑΛΙΑ	80.3	6.9	4.8	44.0
ΓΑΛΛΙΑ	80.2	7.1	4.9	43.9
ΙΑΠΩΝΙΑ	82.3	6.8	4.9	43.3
ΕΛΒΕΤΙΑ	81.3	7.7	5.0	48.1
ΑΥΣΤΡΙΑ	79.4	7.8	5.0	47.7
ΣΟΥΗΔΙΑ	80.5	7.9	5.1	48.0
ΒΕΛΓΙΟ	78.8	7.6	5.1	45.4
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	78.9	8.0	5.2	47.2
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	79.0	7.4	5.3	43.3
ΤΣΕΧΙΑ	75.9	6.9	5.4	38.3
ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗ	75.9	6.8	5.5	37.2
ΙΣΠΑΝΙΑ	80.5	7.6	5.7	43.2
ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ	81.9	7.2	5.7	41.6
ΕΛΛΑΔΑ	78.9	6.8	5.9	37.6
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	78.4	8.1	6.3	42.6
ΕΣΤΟΝΙΑ	71.2	5.6	6.4	26.4
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	79.8	8.1	6.9	40.4
ΚΑΝΑΔΑΣ	80.3	8.0	7.1	39.4
ΙΣΛΑΝΔΙΑ	81.5	7.8	7.4	38.1
ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ	79.8	7.8	7.7	36.2
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	80.9	7.9	7.8	36.6
ΔΑΝΙΑ	77.9	8.1	8.0	35.5
ΚΟΥΒΕΪΤ	77.3	5.6	8.9	27.0
ΗΠΑ	77.9	7.9	9.4	30.7
ΗΝΩΜΕΝΑ ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ	78.3	7.2	9.5	28.2

Βιβλία/ Άρθρα / Πηγές Διαδικτύου

**Λογοθέτης Μιλτιάδης:** Αγροτικός τουρισμός μια εναλλακτική λύση.

**Χάρης Κοκκώσης & Πάρης Τσαρτας:** Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον (Εκδόσεις Κριτική)

**Κων/νος Ανδριώτης:** Αειφορία και εναλλακτικός τουρισμός. (Εκδόσεις Σταμούλη)

**Πάρης Τσάρτας:** Τουρισμός και αγροτική πολυδραστηριότητα (Εθνικό κέντρο κοινωνικών ερευνών, Ερευνητική ομάδα για την απασχόληση 1991)

**Λεωνίδας Α. Παπακωσταντινίδης:** Αγροτουρισμός σταθμός στο δρόμο για την τοπική ανάπτυξη (Εκδόσεις Δωρικός)

**Ευγενία Φλογόντη:** Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία (Ελληνικά Γράμματα)

**Παναγιώτης Γρηγορίου:** Το νομικό σύστημα προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Μεσογείου κατά της ρύπανσης (Εκδόσεις Παπαζήση)

**Παναγιώτης Κομήλης:** Οικοτουρισμός η εναλλακτική προοπτική αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης (Εκδόσεις Προπομπός)

**Swar Brooke:** Sustainable tourism management

**D.B Weaver:** The encyclopedia of ecotourism

**Brown M. (1996):** ‘Environmental policy in the hotel sector: “green” strategy or stratagem’ International Journal of Contemporary Hospitality Management – Volume 8 No3, ppl 18-23

**Bernard L. (1997)** ‘Future perfect’: Hospitality Magazine May 1997: pp24-25

**Burke T. and Hill J. (1990)** Ethics, environment and the company, a guide to effective action: London – Institute of Business Ethics

**Concise Oxford Dictionary:** Oxford University Press 7<sup>th</sup> edition

**Collier J. (1995)** The corporate environment: the financial consequences for business: Hertfordshire: Prentice Hall.

**Caterer & Hotelkeeper Magazine (1996)** 'Forte praised for green policy': February 15, 1996

**Clark M. (1998):** Researching and writing dissertations in hospitality and tourism: London Thompson Business Press

**Donovan T. (1996)** 'Unpublished thesis presentation': Sheffield Hallam University

**Eden S. (1996)** Environmental issues and business; implications of a changing agenda: Sussex: Wiley & Sons

**Elkington J. , Knight P. and Hailes J. (1992) :** The green business guide: London: Victor Collanz

**Gustin M. E. and Weaver P. A (1996)** 'Are hotels prepared for the environmental consumer?' Hospitality Research Journal: Volume 20, No 2, ppl 1-5

**Hutchinson A. and Hutchinson F. (1997):** Environmental business management: sustainable development in the new millennium: Berkshire: McGraw Hill

**Hopfenback W. (1993):** The green management revolution: Lessons in environmental excellence: Hertfordshire: Prentice Hall

**Hospitality Matters (1997):** 'Conference emphasizes environmental challenge': June 1997 Issue 8

**Inter-Continental Hotels & Resorts:** Internet www page: <http://www.interconti.com/press/guidelin.html>

**Kane E. (1995)** Doing your own research: London: Marion Boyars

**Kirk D. (1996):** Environmental management for hotels: a student's handbook: London: International Hotels Environmental Initiative

**Kirk D. (1996):** 'Environmental management in hotels': International Journal of Contemporary Hospitality Management: Volume 7, No 6, ppl: 3-8

**Pannel Kerr Foster (1999):** London Trends 1999: London: EC Harris.

**McDonagh P. and Prothero A. (1997);** Green management: London: Dryden Press, pp 190-199

**McCloskey J. and Smith D. (1992):** ‘Strategic management and business policy-making: bringing in environmental values’

**Oppenheim A. N. (1994):** Questionnaire design, interviewing and attitude measurement’: London: Pinter Press

**Plant C. and Plant J. (1991):** Green business: hope or hoax? Devon: Green Books.

**Porter M. E. (1980):** Competitive strategy: New York: Free press

**Schaltegger S., Muller K. and Hindrichsen H. (1996):** Corporate environmental accounting: Sussex: Wiley & Sons.

**Sandgrove K. (1992):** The green guide to profitable management: Aldershot: Gower Publishing.

**Shundich S. (1996):** ‘Ecoresorts: Dollars, sense, and the environment’: Hotels magazine: March 1996: pp34-40

**Veal A. J. (1997):** ‘Research methods for leisure and tourism: a practical guide’: London: Pitman Press 1997

**Wade J. A. (1994):** ‘Developing an environmental policy: part one & two’ Sheffield Hallam University

**Wright T. R (1993):** Environmental science: the way the world works: Hertfordshire: Prentice Hall

**Wilson T. (1999):** ‘Alternative energy for the hotel sector’: Green Hotelier magazine: Issue No 13, January 1999, pp12-21.

**Welford R. (1997):** Hijacking environmentalism: corporate response to sustainable development: London: Earthscan

**Wasik F. J (1996):** Green marketing and management, a global prospective: Massachusetts: Blackwell

<http://eur-lex.europa.eu/el/legis/latest/chap1510.htm>

<http://www.ecocrete.gr>

<http://news.pathfinder.gr/ecology/514080.html>

[http://www.minenv.gr/1/11/1113/11302/g1130203\\_2.html](http://www.minenv.gr/1/11/1113/11302/g1130203_2.html)

<http://www.benefitsofecotourism.com/benefits-of-ecotourism/advantages-and-disadvantages-for-ecotourism>

<http://www.ecotour.gr/definition.doc>

<http://www.ecotour.gr/index.php?newlang=greek> Προυποθέσεις και προοπτικές ανάπτυξης του οικοτουρισμού του Αθανάσιου Καραμέρη

Οικοτουρισμός «Τι σημαίνει για όλους μας ο πράσινος τουρισμός» του Γεωργίου Αποστολόπουλου (Εφορος Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Επιχειρήσεων Τουρισμού (ΠΟΕΤ))

Κων/νος Ανδριώτης: «Ο εναλλακτικός τουρισμός και τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά του.»

Ερωτηματολόγιο

1. Έχει η ξενοδοχειακή μονάδα μια δημοσίως διαθέσιμη πολιτική περιβαλλοντολογικής διοίκησης ;

Ναι

Όχι

Όχι δημοσίως διαθέσιμη

2. Έχει το ξενοδοχείο διαδώσει περιβαλλοντολογική συναίσθηση μέσα στο χώρο του και εφαρμόζεται ένα συνετό πρόγραμμα περιβαλλοντολογικής διαχείρισης ;

Ναι

Όχι

2.α Αν η απάντηση είναι Ναι: Σύντομα περιγράψτε τους κύριους τομείς του:

3. Πιστεύεται ότι η επιτυχία της περιβαλλοντολογικής διαχείρισης πρέπει να κρίνεται βάσει της οικονομικής απόδοσης ή της ηθικής απόδοσης ;

Οικονομική απόδοση

Ηθική απόδοση

4. Ποια είναι η άποψή σας σχετικά με τις επιχειρήσεις που αντιδρούν πολύ αργά ή καθόλου, μπορεί η μελλοντική τους βιωσιμότητα να πληγεί θανάσιμα;

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ/ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

5. Οι στόχοι που υποστηρίζει η περιβαλλοντολογική σας κίνηση βάζουν το περιβάλλον πάνω από τα κέρδη.

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ/ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

6. Έχει πραγματοποιήσει το ξενοδοχείο σας βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα κέρδη από τη λειτουργία ενός «πιο οικολογικού» ξενοδοχείου ;

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ/ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

7. Ποια από τις παρακάτω βελτιώσεις προέκυψαν από τις πολιτικές περιβαλλοντολογικής διοίκησης (παρακαλώ απαντήστε με σειρά προτεραιότητας);

α. Οικονομία στη θέρμανση

β. Ανακύκλωση μπουκαλιών και κουτιών

γ. Αγορά οικολογικών απορρυπαντικών

δ. Αλλαγή πολιτικής σχετικά με τη χορήγηση πετσετών

ε. Εγκατάσταση χαμηλού φωτισμού

8. Ποια είναι τα αναμενόμενα οφέλη από την περιβαλλοντολογική διαχείριση στην επιχείρησή σας ;

α. Αυξημένη κερδοφορία

β. Αυξημένη ικανοποίηση πελατών

γ. Βελτίωση υπαλληλικών σχέσεων

δ. Βελτίωση σχέσεων με την τοπική κοινωνία

ε. Βοήθησε τις δημόσιες σχέσεις

στ. Έδωσε ένα επικοινωνιακό προβάδισμα απέναντι στον ανταγωνισμό

9. Με ποια φράση θα συμφωνούσατε περισσότερο και ποια ταιριάζει στην περιβαλλοντολογική διοίκηση του ξενοδοχείου σας ;

«Ενεργητικό»

«Μη ενεργητικό»

Δήλωση...

10. Ποια είναι τα στάνταρ που χρησιμοποιούνται προς μέτρηση των περιβαλλοντολογικών στόχων που έχει καθορίσει η μονάδα;

Μέτρα που έχει καθορίσει η γενική διοίκηση

Μέτρα που έχει καθορίσει η ξενοδοχειακή μονάδα

Θεωρίες Διαχείρισης Ολικής Ποιότητας

ISO 14000 και σειρά BS 5750

Τεχνικά αποσπάσματα της HCIMA

Τα στάνταρ της Πρωτοβουλίας Διεθνούς Ξενοδοχειακού Περιβάλλοντος

11. Ποιές από τις παρακάτω στρατηγικές και στόχους αφορούν περισσότερο την ξενοδοχειακή σας μονάδα ; (Παρακαλώ απαντήστε με σειρά προτεραιότητας)

α. Ελαχιστοποίηση εξόδων

β. Μεγιστοποίηση της βραχυπρόθεσμης κερδοφορίας

γ. Μεγιστοποίηση της μακροπρόθεσμης κερδοφορίας

δ. Καινοτομία στα προϊόντα, υπηρεσίες και στρατηγικές

ε. Αναγνώριση της έννοιας του συνολικού κόστους, πέρα από μια απλή οικονομική εκτίμηση των περιβαλλοντολογικών ζητημάτων.

στ. Ενσωμάτωση του περιβάλλοντος σε όλες τις δραστηριότητες εκτίμηση από την κούνια έως τον τάφο και έλεγχος περιβαλλοντολογικός

ζ. Αμβλύνοντας την περιβαλλοντολογική βάση

η. Προγραμματίζοντας για την αβεβαιότητα και το ρίσκο

π.χ. Σχέδιο κινδύνου, εκτίμηση ολικής επίδρασης

θ. Ολιστική διοίκηση

π.χ. αλλαγή στην εταιρική κουλτούρα, συμμετοχή από μετόχους.

12. Η εξοικονόμηση χρημάτων που μπορεί να επιτευχθεί με την ανάπτυξη περιβαλλοντολογικών πολιτικών και διαδικασιών θεωρείται από τη διοίκηση ως το μόνο κυρίως κίνητρο.

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ/ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα



13. Αυξάνουν τα κόστη οι περιβαλλοντογικές πολιτικές ώστε να μεταφέρονται στους πελάτες και να εμφανίζονται στα διευθυντικά στελέχη ως αντικίνητρα;

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ/ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

14. Ποιες είναι οι κινητήριες δυνάμεις για αλλαγή εντός της ξενοδοχειακής μονάδος ;  
(Παρακαλώ απαντήστε με αυξανόμενη σειρά)

α. Εταιρική κοινωνική ευθύνη

β. Νομοθετικές και οικονομικές απαιτήσεις

γ. Πλεονεκτήματα που απορρέουν από τις οικονομίες

δ. Στάση πελατών

ε. Κοινή γνώμη

στ. Υπάλληλοι

ζ. Προμηθευτές

η. Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

θ. Δημοτικές Αρχές

ι. Ομάδες Πίεσης

κ. Άλλο...

15. Παρακαλώ να προμηθεύσετε ένα αντίγραφο της περιβαλλοντολογικής πολιτικής και θα εκτιμούσα οποιοσδήποτε περαιτέρω πληροφορίες :

Παρακαλώ συμπληρώστε αυτό το ερωτηματολόγιο με την ησυχία σας και όσο ακριβέστερα γίνεται. Όλες οι πληροφορίες θα κρατηθούν αυστηρά εμπιστευτικές, καθώς είναι αποκλειστικά για προσωπική χρήση. Σας ευχαριστώ θερμά για το χρόνο σας.

Σας ευχαριστώ για το χρόνο σας και τη συνεργασία,

Με τιμή,

Αθανασία Σταυροπούλου